2024/1351

22.5.2024

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS (EL) 2024/1351,

14.mai 2024,

mis käsitleb varjupaiga- ja rändehaldust ning millega muudetakse määruseid (EL) 2021/1147 ja (EL) 2021/1060 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 604/2013

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 78 lõike 2 punkti e ning artikli 79 lõike 2 punkte a, b ja c,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust ([1]),

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust ([2]),

toimides seadusandliku tavamenetluse ([3]) kohaselt

ning arvestades järgmist:

(1) Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala loomisel peaks liit tagama isikutele piirikontrolli puudumise sisepiiridel ning kujundama varjupaiga, sisserände ja liikmesriikide välispiirikontrolli haldamise valdkonnas liikmesriikide vahelisel solidaarsusel ja vastutuse õiglasel jagamisel põhineva ühise poliitika, mis on õiglane kolmanda riigi kodanike ja kodakondsuseta isikute suhtes ning täielikus kooskõlas rahvusvahelise ja liidu õigusega, sealhulgas põhiõigustega.

(2) Selleks et tugevdada vastastikust usaldust liikmesriikide vahel, on vaja terviklikku lähenemisviisi, mis ühendab nii sise- kui ka väliskomponente. Kõigi komponentide koos käsitlemisest ning järjepidevast ja lõimitud rakendamisest sõltub sellise lähenemisviisi tulemuslikkus.

(3) Käesolev määrus peaks sellele terviklikule lähenemisviisile kaasa aitama, luues ühise raamistiku meetmetele, mida liit ja liikmesriigid oma pädevuse piires varjupaigavaldkonnas ja asjaomase rändehalduspoliitika valdkonnas võtavad, ning järgides ja täpsustades liikmesriikidevahelist solidaarsuse ja vastutuse põhimõtet, sealhulgas selle põhimõtte finantsmõju jagamist, millest kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikliga 80 varjupaiga- ja rändevaldkonna poliitikas juhindutakse. Solidaarsuse ja vastutuse õiglase jagamise põhimõte peaks olema aluspõhimõte, millele tuginedes jagavad kõik liikmesriigid kollektiivselt vastutust rände haldamise eest, eelkõige Euroopa ühise varjupaigasüsteemi reguleeritavas valdkonnas.

(4) Liikmesriigid peaksid võtma kõik vajalikud meetmed, et muu hulgas tagada kaitse vajajatele rahvusvaheline kaitse ja nõuetekohased vastuvõtutingimused, edendada varjupaiga ja rände seaduslikke võimalusi, võimaldada tulemuslikult kohaldada rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise norme, hallata tõhusalt kolmanda riigi kodanike tagasisaatmist, kes ei täida enam liikmesriigi territooriumil elamise tingimusi, tõkestada kolmanda riigi kodanike ja kodakondsuseta isikute ebaseaduslikku rännet ja ebaseaduslikku liikumist liikmesriikide vahel, võidelda rändajate ebaseaduslikule piiriületusele ja viibimisele kaasaaitamise ja inimkaubanduse vastu, sealhulgas vähendades neist tingitud haavatavust, ning toetada teisi liikmesriike solidaarpanuste kaudu, mis on ühtlasi nende panus terviklikku lähenemisviisi.

([1]) ELT C 155, 30.4.2021, lk 58.
([2]) ELT C 175, 7.5.2021, lk 32.
([3]) Euroopa Parlamendi 10. aprilli 2024. aasta seisukoht (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata) ja nõukogu 14. mai 2024. aasta otsus.

(5) Selleks et tugevdada kolmandate riikidega varjupaiga- ja rändealast koostööd, sealhulgas tagasivõtmise valdkonnas, ning tegeleda ebaseadusliku rände ja sundrände algpõhjuste ja ajenditega, on vaja edendada ja luua nende riikidega kohandatud ja vastastikku kasulikke partnerlusi. Sellised partnerlused peaksid looma raamistiku asjakohase liidu poliitika ja vahendite paremaks koordineerimiseks kolmandate riikidega ning põhinema inimõigustel, õigusriigil ja liidu ühiste väärtuste austamisel. Mis puudutab tervikliku lähenemisviisi väliskomponente, siis ei mõjuta ükski käesoleva määruse säte liikmesriikide ja liidu vahel või liidu institutsioonide vahel olemasolevat pädevuste jaotust. Neid pädevusi teostatakse ka edaspidi täielikult aluslepingute menetlusnorme järgides ja kooskõlas Euroopa Liidu Kohtu praktikaga, eelkõige seoses liidu mittesiduvate instrumentidega.

(6) Ühist raamistikku on vaja selleks, et tulemuslikult tegeleda järjest sagedamini esineva olukorraga, kus samaaegselt saabuvad nii isikud, kes vajavad rahvusvahelist kaitset, kui ka need, kes seda ei vaja, ning võttes arvesse seda, et liitu ebaseaduslikult saabuvate rändajate ja varjupaigataotlejate eest ei peaks vastutust võtma mitte teatud liikmesriigid üksi, vaid liit tervikuna. Käesoleva määruse kohaldamisala peaks hõlmama ka ümberasustatud või vastu võetud isikuid.

(7) Selleks et tagada liidu ja selle liikmesriikide võetud meetmete sidusus ja tulemuslikkus, mis on võetud asjaomaste pädevuste piires, on vaja integreeritud poliitikakujundamist ja terviklikku lähenemisviisi varjupaiga- ja rändehalduse valdkonnas, sealhulgas selle sise- ja väliskomponente. Liit ja liikmesriigid peaksid oma pädevuse piires ning kooskõlas kohaldatava liidu õiguse ja rahvusvaheliste kohustustega tagama varjupaiga- ja rändehalduspoliitika sidususe ja rakendamise.

(8) Tagamaks, et nende varjupaiga-, vastuvõtu- ja rändesüsteemid on hästi ette valmistatud ja et nende süsteemide igal osal on piisav suutlikkus, peaksid liikmesriikidel olema varjupaiga- ja rändehalduspoliitika tulemuslikuks rakendamiseks vajalikud inim- ja materiaalsed ressursid, rahalised vahendid ja taristu ning nad peaksid eraldama oma pädevatele asutustele vajalikud töötajad käesoleva määruse rakendamiseks. Liikmesriigid peaksid tagama ka asjakohase koordineerimise asjaomaste riigisiseste ametiasutuste ja teiste liikmesriikide ametiasutuste vahel.

(9) Strateegilist lähenemisviisi silmas pidades peaksid liikmesriikidel olema riiklikud strateegiad, tagamaks nende suutlikkuse tõhusalt rakendada oma varjupaiga- ja rändehaldussüsteemi täielikus kooskõlas liidu ja rahvusvahelisest õigusest tulenevate kohustustega. Need strateegiad peaksid sisaldama ennetavaid meetmeid rändesurve ohu vähendamiseks ning teavet valmisoleku planeerimise kohta, sealhulgas nagu on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2024/1346, ([4]) ning asjakohast teavet integreeritud poliitikakujundamise ning käesoleva määruse solidaarsuse ja vastutuse õiglase jagamise põhimõtete ning sellest tulenevate riikliku tasandi õiguslike kohustuste rakendamise kohta. Komisjonil ning asjaomastel liidu organitel ja asutustel, eelkõige Euroopa Liidu Varjupaigaametil (edaspidi „varjupaigaamet“), peaks olema võimalik liikmesriike nende riiklike strateegiate koostamisel toetada. Liikmesriikide konsulteerimine kohalike ja piirkondlike omavalitsustega vastavalt riigisisesele õigusele ja asjakohasel juhul võiks samuti riiklikke strateegiaid parandada ja tugevdada. Tagamaks, et riiklikud strateegiad on konkreetsete põhielementide osas võrreldavad, peaks komisjon kehtestama ühise vormi.

(10) Selleks et varjupaigaküsimusi käsitleva liidu *acquis*' kohaldamise tagamiseks oleks olemas tulemuslik seiresüsteem, tuleks liikmesriikide riiklikes strateegiates võtta arvesse ka varjupaigaameti ja Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti ning teiste asjaomaste organite, asutuste või organisatsioonide tehtud seire tulemusi, kooskõlas nõukogu määrusega (EL) 2022/922 ([5]) tehtud hinnangu asjakohaseid osi ning kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1356 ([6]) artikliga 10 tehtud järelevalve tulemusi. Liikmesriigid võiksid kaaluda ka muude asjakohaste seiremehhanismide tulemuste arvesse võtmist.

([4]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta direktiiv (EL) 2024/1346, millega sätestatakse rahvusvahelise kaitse taotlejate vastuvõtu nõuded (ELT L, 2024/1346, 22.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1346/oj).

([5]) Nõukogu 9. juuni 2022. aasta määrus (EL) 2022/922, mis käsitleb Schengeni *acquis*' kohaldamise kontrollimiseks hindamis- ja järelevalvemehhanismi kehtestamist ja toimimist ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1053/2013 (ELT L 160, 15.6.2022, lk 1).

([6]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta määrus (EL) 2024/1356, millega kehtestatakse kolmanda riigi kodanike taustakontroll välispiiridel ning muudetakse määrusi (EÜ) nr 767/2008, (EL) 2017/2226, (EL) 2018/1240 ja (EL) 2019/817 (ELT L, 2024/1356, 22.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1356/oj).

(11) Komisjon peaks vastu võtma Euroopa pikaajalise varjupaiga- ja rändehaldusstrateegia (edaspidi „strateegia“), milles esitatakse strateegiline lähenemisviis, et tagada riiklike strateegiate järjepidev rakendamine liidu tasandil kooskõlas käesolevas määruses ning liidu esmases õiguses ja kohaldatavas rahvusvahelises õiguses sätestatud põhimõtetega.

(12) Arvestades, kui oluline on tagada, et liit oleks valmis ja suuteline kohanema varjupaiga- ja rändehalduse muutuva reaalsusega, peaks komisjon igal aastal vastu võtma Euroopa iga-aastase varjupaiga- ja rändearuande (edaspidi „aruanne“). Aruandes tuleks hinnata eelnenud 12-kuulise ajavahemiku varjupaiga-, vastuvõtu- ja rändeolukorda kõigil liikmesriikidesse suunduvatel ja neis asuvatel rändeteedel, see peaks olema liidu jaoks rände ja varjupaiga valdkonnas varajase hoiatamise ja teadlikkuse suurendamise vahend ning andma strateegilise ülevaate olukorrast ja esitama prognoosi eeloleva aasta kohta. Aruandes tuleks muu hulgas kirjeldada liidu ja liikmesriikide valmisolekut rändeolukorra muutumisele reageerida ja sellega kohaneda ning esitada asjaomaste liidu organite ja asutuste seireandmed. Aruandes sisalduvaid andmeid ja teavet ning hinnanguid tuleks arvesse võtta käesoleva määruse IV osas sätestatud solidaarsusmehhanismiga seotud otsustamismenetlustes.

(13) Aruande koostamisel tuleks konsulteerida liikmesriikide ja asjaomaste liidu organite ja asutustega. Aruande koostamisel peaks komisjon kasutama olemasolevaid aruandlusmehhanisme, eelkõige integreeritud olukorrateadlikkuse ja analüüsi aruannet, kui on aktiveeritud ELi integreeritud kord poliitiliseks reageerimiseks kriisidele, ning komisjoni soovitusega (EL) 2020/1366 ([7]) ette nähtud rändevaldkonna valmisolekut ja kriisiohjet puudutav ELi mehhanism. Äärmiselt oluline on tagada, et liit on valmis ja suuteline kohanema varjupaiga- ja rändehalduse muutuva reaalsusega ning seetõttu on iga-aastase varjupaiga- ja rändetsükli ning solidaarsusmehhanismi eduka toimimise jaoks vaja, et liikmesriigid, nõukogu, komisjon, Euroopa välisteenistus ja asjaomased liidu organid ja asutused annaksid oma panuse olemasolevatesse aruandlusmehhanismidesse ning tagaksid teabe ja andmete piisava ja õigeaegse vahetamise. Arvesse tuleks võtta ka muudest asjakohastest allikatest, sealhulgas Euroopa rändevõrgustikust, ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ametist ja Rahvusvahelisest Migratsiooniorganisatsioonist saadud teavet. Et vältida tegevuse dubleerimist, peaks komisjon nõudma liikmesriikidelt lisateavet ainult juhul, kui see teave ei ole nende aruandlusmehhanismide ja asjaomaste liidu organite ja asutuste kaudu kättesaadav.

(14) Tagamaks et olemas on vajalikud vahendid, et aidata liikmesriikidel lahendada probleeme, mis võivad tekkida seetõttu, et nende territooriumil viibivad kolmanda riigi kodanikud või kodakondsuseta isikud, olenemata sellest, kuidas nad liikmesriikide välispiire ületasid, tuleks aruandega koos esitada otsus, milles määratakse kindlaks, millised liikmesriigid on rändesurve all, millistes esineb oht, et nad satuvad eeloleval aastal rändesurve alla, või millistes liikmesriikides esineb märkimisväärne rändeolukord (edaspidi „otsus“). Rändesurve all olevad liikmesriigid peaksid saama kasutada iga-aastasesse solidaarsusreservi tehtud solidaarsuspanuseid.

(15) Selleks et tagada rändesurve all olevatele liikmesriikidele ja toetavatele liikmesriikidele prognoositavus, tuleks aruandele ja otsusele lisada komisjoni ettepanek, milles määratakse kindlaks konkreetsed iga-aastased solidaarsusmeetmed, sealhulgas ümberpaigutamine, rahaline toetus ja kohaldataval juhul alternatiivsed solidaarsusmeetmed, ning nende määrad, mida eelseisval aastal liidu tasandil tõenäoliselt vajatakse, võttes arvesse, et solidaarsuse eri liigid on võrdväärsed. Komisjoni ettepanekus kindlaks määratud meetmete liigid ja määrad peaksid vastama vähemalt iga-aastastele ümberpaigutamise ja rahaliste meetmete miinimumkünnistele. Need künnised tuleks sätestada käesolevas määruses, et tagada prognoositav planeerimine toetavates liikmesriikides ning anda toetatavatele liikmesriikidele miinimumtagatisi. Kui seda peetakse vajalikuks, võib komisjoni oma ettepanekus määrata suuremad ümberpaigutamise või rahaliste meetmete aastamäärad. Selleks et säilitada solidaarsusmeetmete võrdväärsus, tuleks säilitada käesolevas määruses kindlaks määratud iga-aastaste arvude suhe. Samamoodi tuleks komisjoni ettepanekus iga-aastaste arvude kindlaksmääramisel arvesse võtta erandolukordi, kus eeloleval aastal ei ole prognoositavat vajadust solidaarsuse järele.

(16) Selleks et tagada parem koordineerimine liidu tasandil ja võttes arvesse eripära, mis iseloomustab käesoleva määrusega loodud solidaarsussüsteemi, mis põhineb ELi kõrgetasemelisel solidaarsusfoorumil (edaspidi „kõrgetasemeline foorum“) iga liikmesriigi poolt solidaarsuse liigi suhtes täielikku kaalutlusõigust kasutades antud lubadustel, tuleks rakendamisvolitused iga-aastase solidaarsusreservi loomiseks anda nõukogule, kes tegutseb komisjoni ettepaneku põhjal. Nõukogu rakendusaktis, millega luuakse iga-aastane solidaarsusreserv, tuleks kindlaks määrata konkreetsed iga-aastased solidaarsusmeetmed, sealhulgas ümberpaigutamine, rahalised toetused ja kohaldataval

([7]) Komisjoni 23. septembri 2020. aasta soovitus (EL) 2020/1366 rändevaldkonna valmisolekut ja kriisiohjet puudutava ELi mehhanismi kohta (rändevaldkonna valmisoleku- ja kriisikava) (ELT L 317, 1.10.2020, lk 26).

juhul alternatiivsed solidaarsusmeetmed, ning nende määrad, mida eeloleval aastal liidu tasandil tõenäoliselt vajatakse, arvestades samal ajal, et solidaarsuse eri liigid on võrdväärsed. Nõukogu rakendusakt, millega luuakse iga-aastane solidaarsusreserv, peaks sisaldama ka konkreetseid kohustusi, mille iga liikmesriik on võtnud.

(17) Toetatavatele liikmesriikidele tuleks anda võimalus rakendada meetmeid kolmandates riikides või seoses kolmandate riikidega kooskõlas käesoleva määruse ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1147 ([8]) kohaldamisala ja eesmärkidega.

(18) Liikmesriigid ja komisjon peaksid tagama, et rahalistest toetustest rahastatavate meetmete rakendamisel austatakse põhiõigusi ja järgitakse Euroopa Liidu põhiõiguste hartat (edaspidi „põhiõiguste harta“). Rahalisest panustest toetatavate liikmesriikide programmide suhtes tuleks kohaldada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 ([9]) artiklis 15 sätestatud eeltingimusi, sealhulgas horisontaalset eeltingimust „Põhiõiguste harta tõhus kohaldamine ja rakendamine“. Rahalisest panustest toetatavate meetmete valimisel peaksid liikmesriigid kohaldama määruse (EL) 2021/1060 artikli 73 sätteid, võttes sealhulgas arvesse põhiõiguste hartat. Rahalisest panustest rahastatavate meetmete puhul peaksid liikmesriigid kohaldama oma programmide jaoks kooskõlas määrusega (EL) 2021/1060 kehtestatud juhtimis- ja kontrollisüsteeme. Liikmesriigid peaksid kaitsma liidu eelarvet ja kohaldama finantskorrektsioone, tühistades rahalisest panustest saadud toetuse täielikult või osaliselt, kui kooskõlas määrusega (EL) 2021/1060 leitakse, et komisjonile deklareeritud kulud on põhjendamatud. Komisjon võib kooskõlas määruse (EL) 2021/1060 sätetega maksetähtaja edasi lükata, maksed täielikult või osaliselt peatada ja kohaldada finantskorrektsioone.

(19) Iga-aastase solidaarsusreservi rakendamise ajal peaks toetavatel liikmesriikidel olema toetatava liikmesriigi taotlusel võimalik pakkuda alternatiivseid solidaarsuspanuseid. Alternatiivsed panused peaksid olema praktilised ja rakendusliku väärtusega. Kui komisjon leiab pärast asjaomase liikmesriigiga konsulteerimist, et asjaomase liikmesriigi osutatud meetmeid on vaja, tuleks sellised panused kindlaks määrata komisjoni ettepanekus võtta vastu nõukogu rakendusakt, millega luuakse iga-aastane solidaarsusreserv. Toetatavatel liikmesriikidel peaks olema lubatud võtta selliste panuste kohta kohustusi, isegi kui neid ei ole kindlaks määratud komisjoni ettepanekus võtta vastu nõukogu rakendusakt, millega luuakse iga-aastane solidaarsusreserv, ning neid tuleks käsitada finantssolidaarsusena ning nende rahalist väärtust tuleks hinnata ja kohaldada realistlikult. Kui toetatav liikmesriik neid panuseid asjaomasel aastal ei taotle, tuleks need arvestada aasta lõpus ümber rahalisteks panusteks.

(20) Otsustusprotsessi hõlbustamiseks ei tohiks komisjoni ettepanekut nõukogu rakendusakti kohta, millega luuakse iga-aastane solidaarsusreserv, avalikustada enne, kui nõukogu on selle vastu võtnud.

(21) Ühise raamistiku tulemuslikuks rakendamiseks ning selleks et selgitada välja puudused, lahendada probleemid ja ära hoida surve kasvamist varjupaiga-, vastuvõtu- ja rändesüsteemidele, peaks komisjon rändeolukorda seirama ja andma selle kohta teavet korrapäraste aruannete kaudu.

(22) Selleks et tagada solidaarsus ja vastutuse õiglane jagamine, nagu on sätestatud ELi toimimise lepingu artiklis 80, ning pingutuste tasakaal liikmesriikide vahel, tuleks luua kohustuslik solidaarsusmehhanism, mis näeb ette rändesurve all olevate liikmesriikide tulemusliku toetamise ja tagab kiire juurdepääsu õiglastele ja tõhusatele rahvusvahelise kaitse andmise menetlustele. Sellise mehhanismiga tuleks ette näha samaväärsed eri liiki solidaarsusmeetmed ning see peaks olema paindlik ja võimeline kiiresti kohanema muutuvate rändeprobleemidega. Solidaarsusmeetmed tuleks kavandada juhtumipõhiselt, et need oleksid kohandatud asjaomase liikmesriigi vajadustele.

(23) Et tagada solidaarsusmehhanismi sujuv rakendamine, peaks komisjon määrama ELi solidaarsuskoordinaatori. ELi solidaarsuskoordinaator peaks seirama ja koordineerima solidaarsusmehhanismi operatiivseid aspekte ning tegutsema keskse kontaktpunktina. ELi solidaarsuskoordinaator peaks hõlbustama käesoleva määruse rakendamisel suhtlust liikmesriikide vahel. ELi solidaarsuskoordinaator peaks koostöös varjupaigaametiga edendama sidusaid töömeetodeid ümberpaigutamise tingimustele vastavate isikute kindlakstegemiseks ja nende sobitamiseks

([8]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. juuli 2021. aasta määrus (EL) 2021/1147, millega luuakse Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifond (ELT L 251, 15.7.2021, lk 1).

([9]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.6.2021, lk 159).

ümberpaigutamise sihtliikmesriikidega, eelkõige tagamaks, et võetakse arvesse olulisi sidemeid. ELi solidaarsuskoordinaatori rolli tulemuslikuks täitmiseks tuleks ELi solidaarsuskoordinaatori büroole anda piisavalt töötajaid ja vahendeid ning ELi solidaarsuskoordinaatoril peaks olema võimalik osaleda kõrgetasemelise foorumi kohtumistel.

(24) Et tagada käesoleva määrusega loodud solidaarsusmehhanismi tulemuslik rakendamine, peaks liikmesriikide ministri tasandi või muu kõrgema poliitilise tasandi esindajad tulema kokku kõrgetasemelisel foorumil, kus tuleks arutada aruannet, otsust ja komisjoni ettepanekut võtta vastu nõukogu rakendusakt, millega luuakse iga-aastane solidaarsusreserv, ning teha kokkuvõte üldisest olukorrast ning teha järeldused iga-aastase solidaarsusreservi loomiseks vajalike solidaarsusmeetmete ja nende määrade kohta ning vajaduse korral muude rändele reageerimise meetmete kohta. Selleks et tagada iga-aastase solidaarsusreservi sujuv toimimine ja rakendamine, peaks ELi solidaarsuskoordinaator kutsuma komisjoni nimel kokku ELi tehnilise tasandi solidaarsusfoorumi (edaspidi „tehnilise tasandi foorum“), mis koosneb piisavalt kõrge ametiastmega esindajatest, näiteks liikmesriikide asjaomaste ametiasutuste kõrgetest ametnikest, ja seda juhatama. Tehnilise tasandi foorumil peaks osalema varjupaigaamet ning asjakohasel juhul ja ELi solidaarsuskoordinaatori kutsel Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet ning Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet.

(25) Võttes arvesse, et otsingu- ja päästetööd tulenevad rahvusvahelistest kohustustest, võivad liikmesriigid, kes seisavad silmitsi otsingu- ja päästeoperatsioonidest tulenevate korduvate maabumistega, kuuluda solidaarsusmeetmetest toetatavate liikmesriikide hulka. Peaks olema võimalik kindlaks määrata soovituslik protsent solidaarsusmeetmetest, mida asjaomased liikmesriigid võivad vajada. Lisaks peaksid liikmesriigid võtma arvesse selliste maabumistega saabuvate isikute haavatavust.

(26) Selleks et rändesurve olukorrale õigeaegselt reageerida, peaks ELi solidaarsuskoordinaator toetama ümberpaigutamiseks kõlbulike rahvusvahelise kaitse taotlejate ja saajate kiiret ümberpaigutamist. Toetatav liikmesriik peaks koostama ümberpaigutamise tingimustele vastavate isikute nimekirja, kasutades taotluse korral varjupaigaameti abi ja ta peaks saama kasutada ELi solidaarsuskoordinaatori välja töötatud vahendeid. Ümberpaigutatavatele isikutele tuleks anda võimalus anda teavet olulistest sidemetest konkreetsete liikmesriikidega, kuid tal ei tohiks olla õigust valida konkreetset ümberpaigutamise sihtliikmesriiki.

(27) Et tagada asjakohased solidaarsusmeetmed ja juhul, kui liikmesriikide panused ei ole kindlakstehtud vajaduste rahuldamiseks piisavad, peaks nõukogul olema võimalik kutsuda uuesti kokku kõrgetasemeline foorum, et liikmesriikidel oleks võimalik võtta kohustus anda täiendavaid solidaarsuspanuseid.

(28) Hinnates, kas liikmesriik on rändesurve all, rändesurve ohus või märkimisväärses rändeolukorras, peaks komisjon ulatusliku kvantitatiivse ja kvalitatiivse hinnangu põhjal võtma arvesse mitmesuguseid tegureid, sealhulgas varjupaigaameti esitatud asjakohaseid soovitusi ja teavet, mis on kogutud rändevaldkonna valmisolekut ja kriisiohjet puudutava ELi mehhanismi raames. Sellised tegurid peaksid hõlmama: rahvusvahelise kaitse taotluste, ebaseaduslike piiriületuste, kolmanda riigi kodanike ja kodakondsuseta isikute liikmesriikidevaheliste ebaseaduslike liikumiste, tehtud ja täidetud tagasisaatmisotsuste, tehtud ja täidetud üleandmisotsuste ning meritsi saabunute, sealhulgas otsingu- ja päästeoperatsioonidele järgnenud maabumistega saabujate arvu, varjupaigataotlejate haavatavust, liikmesriigi suutlikkust varjupaiga- ja vastuvõtujuhtumite haldamisel, liikmesriikide geograafilisest asendist tulenevaid eripärasid ja suhteid asjaomaste kolmandate riikidega ning võimalikke rändajate vahendina kasutamise olukordi.

(29) Tuleks kehtestada mehhanism, mille abil saaksid otsuses kindlaks määratud liikmesriigid, kes on rändesurve all, või kes peavad end rändesurve all olevaks, kasutada iga-aastast solidaarsusreservi. Liikmesriigid, kes on otsuses rändesurve all olevana kindlaks määratud, peaksid saama kasutada iga-aastast solidaarsusreservi lihtsalt, üksnes teavitades komisjoni ja nõukogu oma kavatsusest seda kasutada, mille järel peaks ELi solidaarsuskoordinaator kutsuma komisjoni nimel kokku tehnilise tasandi foorumi. Liikmesriigid, kes leiavad, et nad on rändesurve all, peaksid reservi kasutamiseks esitama teatise vormis igakülgsed põhjendused rändesurve olemasolu ja ulatuse kohta ning muu asjakohase teabe, mida komisjon peaks kiiresti hindama. Toetatavad liikmesriigid peaksid kasutama

iga-aastast solidaarsusreservi mõistlikult ja proportsionaalselt, võttes arvesse teiste rändesurve all olevate liikmesriikide solidaarsusvajadusi. ELi solidaarsuskoordinaator peaks tagama kättesaadavate solidaarsuspanuste tasakaalustatud jaotamise toetatavate liikmesriikide vahel. Kui liikmesriik leiab, et ta on kriisiolukorras, tuleks kohaldada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1359 ([10]) menetlust.

(30) Kui liikmesriigid on ise toetatavad liikmesriigid, ei peaks nad olema kohustatud ellu viima oma lubatud panustamist, mille nad võtsid seoses iga-aastase solidaarsusreservi tehtavate solidaarsuspanustega. Samal ajal peaks liikmesriigil, kes on rändesurve all või leiab ise, et ta on rändesurve all, või kus esineb märkimisväärne rändeolukord, mis võib takistada tal solidaarsusmeetmetega seoses võetud kohustusi täita probleemide tõttu, mida see liikmesriik peab lahendama, olema võimalik taotleda oma lubatud panustamise elluviimisest täielikku või osalist vabastust.

(31) Solidaarsusmehhanismi rakendamisel tuleks kooskõlas kohustusliku õiglase jagamise põhimõttega kohaldada jaotamist mille aluseks on liikmesriikide elanikkonna ja SKP suurus ning mis võimaldab kindlaks määrata iga liikmesriigi üldise panuse. Liikmesriik võib vabatahtlikult anda oma kohustuslikust õiglasest osast suurema üldise panuse, et rändesurve all olevaid liikmesriike aidata. Iga-aastase solidaarsusreservi rakendamisel peaksid toetavad liikmesriigid täitma võetud kohustused proportsionaalselt oma üldise kohustusega, nii, et alati kui kasutatakse reservis olevaid solidaarsuspanuseid, annavad need liikmesriigid oma õiglase panuse. Käesoleva määruse toimimise tagamiseks ei peaks toetavad liikmesriigid olema kohustatud täitma võetud solidaarsuslubadusi toetatava liikmesriigi suhtes, kui komisjon on tuvastanud, et toetatavas liikmesriigis esinevad käesoleva määruse III osas sätestatud normidega seoses süsteemsed puudused, millel võivad olla tõsised negatiivsed tagajärjed käesoleva määruse toimimisele.

(32) Lisaks iga-aastasele solidaarsusreservile on liikmesriikidel, eriti rändesurve all olevatel liikmesriikidel ja liikmesriikidel, kus esineb märkimisväärne rändeolukord, ning liidul võimalik kasutada ELi alalist rändetoetusvahendit (edaspidi „toetusvahend“), mis hõlmab meetmeid, mis võivad aidata reageerida vajadustele ja leevendada survet liikmesriikidele ning mis on ette nähtud liidu *acquis*'s või poliitikavahendites. Selleks et tagada konkreetsetele rändeprobleemidele reageerimiseks kõigi asjakohaste vahendite tulemuslik kasutamine, peaks komisjonil olema võimalus määrata toetusvahendi hulgast kindlaks vajalikud meetmed, ilma et see piiraks kohaldataval juhul asjaomase liidu õiguse kohaldamist. Liikmesriigid peaksid püüdma kasutada toetusvahendikomponente koos iga-aastase solidaarsusreserviga. Toetusvahendi meetmete kasutamine ei tohiks siiski olla solidaarsusmeetmetest kasu saamise eeltingimus.

(33) Teise tasandi solidaarsusmeetmena tuleks kehtestada vastutuse rakendamise erandid, mille kohaselt läheb taotluse läbivaatamise vastutus üle toetavale liikmesriigile, kusjuures see sõltub sellest, kas ümberpaigutamisega seoses võetud kohustused ületavad teatud käesolevas määruses sätestatud künnised või mitte. Selleks et tagada toetatavatele liikmesriikidele piisav prognoositavus, on teatavatel asjaoludel vastutuse rakendamise erandite kohaldamine kohustuslik. Vastutuse rakendamise erandite kaudu solidaarsusse panustamist tuleks arvesse võtta osana toetava liikmesriigi kohustuslikust õiglasest osast. Tuleks luua tagatiste süsteem, et hoida võimalikult suurel määral ära stiimulite loomine ebaseaduslikuks rändeks liitu, samuti kolmanda riigi kodanike ja kodakondsuseta isikute ebaseaduslikuks liikumiseks liikmesriikide vahel ning toetada rahvusvahelise kaitse taotluste läbivaatamise eest vastutava riigi kindlaksmääramist käsitlevate normide tõrgeteta toimimist. Kui vastutuse rakendamise erandite kohaldamine muutub kohustuslikuks, on toetav liikmesriik, kes võttis ümberpaigutamisega seoses kohustuse, kuid kellele ei ole esitatud ühtegi sellist rahvusvahelise kaitse taotlust, mille läbivaatamise eest on toetatav liikmesriik vastutavana kindlaks määratud ja mille suhtes saaks vastutuse erandit kohaldada, endiselt kohustatud täitma ümberpaigutamisega seotud kohustuse.

(34) Kuigi ümberpaigutamist tuleks kohaldada eelkõige rahvusvahelise kaitse taotlejate puhul, kusjuures eelisjärjekorras tuleks kaaluda haavatavaid isikuid, peaks selle kohaldamine jääma paindlikuks. Arvestades ümberpaigutamise vabatahtlikkust, peaks toetavatel ja toetatavatel liikmesriikidel olema võimalus väljendada oma eelistusi seoses isikutega, kelle puhul seda kaalutakse. Sellised eelistused peaksid olema mõistlikud, arvestades toetatavas liikmesriigis kindlaks tehtud vajadusi ja profiile, et tagada seoses ümberpaigutamisega võetud kohustuste tulemuslik täitmine.

(35) Taotluse korral peaks varjupaiga-, piiri- ja rändehalduse valdkonna liidu organitel ja asutustel olema võimalik liikmesriike ja komisjoni käesoleva määruse rakendamisel toetada, pakkudes oma volituste raames eksperditeadmisi ja operatiivtuge.

([10]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta määrus (EL) 2024/1359, mis käsitleb kriisi ja vääramatu jõuga seotud olukordi rände- ja varjupaigaküsimuste valdkonnas ning millega muudetakse määrust (EL) 2021/1147 (ELT L, 2024/1359, 22.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1359/oj).

(36) Euroopa ühist varjupaigasüsteemi on järk-järgult üles ehitatud kui kaitse ühist ala, mis põhineb pagulasseisundit käsitleva 28. juuli 1951. aasta Genfi konventsiooni (mida on täiendatud 31. jaanuari 1967. aasta New Yorgi protokolliga) (edaspidi „Genfi konventsioon“) täielikul ja kaasaval kohaldamisel, millega tagatakse, et kooskõlas tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõttega ei sunnita kedagi naasma riiki, kus teda taga kiusati. Selles suhtes peetakse liikmesriike, kes kõik järgivad tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtet, kolmanda riigi kodanike jaoks turvalisteks riikideks, ilma et see mõjutaks käesolevas määruses sätestatud vastutuskriteeriume.

(37) On asjakohane, et Euroopa ühisesse varjupaigasüsteemi, nagu sätestati Euroopa Ülemkogu erakorralisel istungil Tamperes 15. ja 16. oktoobril 1999, lisatakse selge ja toimiv menetlus, mille abil määrata kindlaks liikmesriik, kes vastutab rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest. See menetlus peaks põhinema liikmesriikide ja asjaomaste isikute seisukohast objektiivsetel ja õiglastel alustel. Eelkõige peaks see võimaldama kiiresti määrata kindlaks vastutava liikmesriigi, et tagada kiire ja tegelik juurdepääs õiglasele ja tõhusale rahvusvahelise kaitse andmise menetlusele ja mitte seada ohtu rahvusvahelise kaitse taotluste kiire menetlemise eesmärki.

(38) Selleks et märkimisväärselt suurendada arusaamist kohaldatavatest menetlustest, peaksid liikmesriigid võimalikult kiiresti esitama isikutele, kelle suhtes käesolevat määrust kohaldatakse, arusaadavas keeles või keeles, millest arusaamist mõistlikult eeldatakse, kogu asjakohase teabe käesoleva määruse kohaldamise kohta, eelkõige teabe vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise kriteeriumide, asjakohaste menetluste ning nende käesolevast määrusest tulenevate õiguste ja kohustuste kohta, sealhulgas nõuete täitmata jätmise tagajärgede kohta. Selleks et tagada käesolevas määruses sätestatud menetlustes lapse huvid ja alaealiste kaasatus, peaksid liikmesriigid andma alaealistele teavet lapsesõbralikul viisil, võttes arvesse nende vanust ja küpsust. Varjupaigaamet peaks sellega seoses tihedas koostöös riiklike ametiasutustega koostama ühise teabematerjali, samuti eriteabe saatjata alaealistele ja haavatavatele taotlejatele.

(39) Kvaliteetse teabe ja õigusabi andmine vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetluse kohta ning taotlejate õiguste ja kohustuste kohta selles menetluses on nii liikmesriikide kui ka taotlejate huvides. Selleks et suurendada vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetluse tulemuslikkust ja tagada käesolevas määruses sätestatud vastutuskriteeriumide nõuetekohane kohaldamine, tuleks vastutava liikmesriigi määramise süsteemi lahutamatu osana sisse viia õigusnõustamine. Selleks tuleks taotlejatele soovi korral teha kättesaadavaks õigusnõustamine, et anda suuniseid ja abi vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise kriteeriumide ja mehhanismide kohaldamisel.

(40) Käesolev määrus peaks tuginema Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 604/2013 ([11]) põhimõtetele, käsitledes kindlaks tehtud probleeme ja arendades ühise raamistiku osana edasi solidaarsuse ja vastutuse õiglase jagamise põhimõtet kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 80. Selleks peaks uus kohustuslik solidaarsusmehhanism võimaldama liikmesriikidel olla rände haldamiseks paremini valmis, et tegeleda olukordadega, kus liikmesriigid sattuvad rändesurve alla, ning hõlbustada liikmesriikide vahel pidevat solidaarset toetamist. Sellise solidaarsusmehhanismi tulemuslik rakendamine koos vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise tõhusa süsteemiga on kogu Euroopa ühise varjupaigasüsteemi toimimise peamine eeltingimus.

(41) Käesolevat määrust tuleks kohaldada täiendava kaitse taotlejate ja täiendava kaitse saamise kriteeriumidele vastavate isikute suhtes, et tagada kõigi rahvusvahelise kaitse taotlejate ja saajate võrdne kohtlemine ning kooskõla kehtiva varjupaigaküsimusi käsitleva liidu *acquis*'ga, eelkõige Euroopa parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2024/1347 ([12]).

([11]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta määrus (EL) nr 604/2013, millega kehtestatakse kriteeriumid ja mehhanismid selle liikmesriigi määramiseks, kes vastutab mõnes liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest (ELT L 180, 29.6.2013, lk 31).

([12]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta määrus (EL) 2024/1347, mis käsitleb nõudeid, millele kolmanda riigi kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad vastama, et kvalifitseeruda rahvusvahelise kaitse saajaks, ning nõudeid pagulaste või täiendava kaitse saamise kriteeriumidele vastavate isikute ühetaolisele seisundile ja antava kaitse sisule, millega muudetakse nõukogu direktiivi 2003/109/EÜ ja tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/95/EL (ELT L, 2024/1347, 22.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1347/oj).

(42) Selleks et tagada kolmanda riigi kodanike või kodakondsuseta isikute, kes on ümber asustatud või vastu võetud kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2024/1350 ([13]) või kellele on riiklike ümberasustamiskavade alusel antud rahvusvaheline kaitse või humanitaarkaitse, tagasisaatmine liikmesriiki, kes nad ümber asustas või vastu võttis, tuleks käesolevat määrust kohaldada ka ümberasustatud või vastu võetud isikute suhtes, kes viibivad ebaseaduslikult muu liikmesriigi territooriumil.

(43) Tõhususe ja õiguskindluse huvides on oluline, et määrus põhineks põhimõttel, et vastutus määratakse kindlaks ainult üks kord, välja arvatud juhul, kui kohaldatakse mõnda käesolevas määruses sätestatud vastutuse lõppemise põhjust.

(44) Direktiivi (EL) 2024/1346 tuleks kohaldada kõigi käesoleva määrusega hõlmatud taotlejatega seotud menetluste suhtes, mille kohaldamise suhtes kehtivad kõnealuse direktiiviga seatud piirangud.

(45) Lisaks tuleks kohaldada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2024/1348, ([14]) ilma et see piiraks käesoleva määruse menetluslikke tagatiste kohaldamist, mille kohaldamise suhtes kehtivad kõnealuse määrusega seatud piirangud.

(46) Kooskõlas 1989. aasta ÜRO lapse õiguste konventsiooni ja põhiõiguste hartaga peaksid liikmesriigid käesoleva määruse kohaldamisel esmatähtsaks pidama lapse huvisid. Lapse huvide hindamisel peaksid liikmesriigid võtma eelkõige igakülgselt arvesse alaealise heaolu ning sotsiaalset arengut lühikeses, keskpikas ja pikas perspektiivis, turvalisuse ja julgeoleku kaalutlusi ning alaealise arvamust vastavalt tema vanusele ja küpsusele, sealhulgas ka tema päritolu. Lisaks tuleks saatjata alaealiste jaoks sätestada nende eriti haavatava olukorra tõttu menetluslikud eritagatised, sealhulgas esindaja määramine.

(47) Selleks et tagada alaealistele käesoleva määrusega kehtestatud tagatiste tulemuslik kohaldamine, peaksid liikmesriigid tagama, et saatjata alaealisi puudutavate taotlustega tegelevate pädevate asutuste töötajad saaksid asjakohase koolituse, näiteks kooskõlas asjakohaste varjupaigaameti suunistega, sellistes valdkondades nagu alaealise õigused ja individuaalsed vajadused, inimkaubanduse või väärkohtlemise ohvrite varajane tuvastamine ning alaealise kadumise ennetamise parimad tavad.

(48) Kooskõlas Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni ning põhiõiguste hartaga peaksid liikmesriigid käesoleva määruse kohaldamisel pidama esmatähtsaks era- ja perekonnaelu austamist.

(49) Ilma et see piiraks liikmesriikide pädevust kodakondsuse andmisel ja seda, et rahvusvahelise õiguse kohaselt kehtestab iga liikmesriik liidu õigust järgides ise tingimused kodakondsuse saamiseks ja äravõtmiseks, peaksid liikmesriigid käesoleva määruse kohaldamisel austama oma rahvusvahelisi kohustusi kodakondsuseta isikute ees kooskõlas inimõigusi käsitlevate rahvusvaheliste õigusaktidega, sealhulgas kohaldataval juhul 28. septembril 1954 New Yorgis vastu võetud kodakondsuseta isikute seisundi konventsiooniga. Asjakohasel juhul peaksid liikmesriigid püüdma tuvastada kodakondsuseta isikud ja tugevdama nende kaitset, võimaldades seeläbi kodakondsuseta isikutel kasutada peamisi põhiõigusi ning vähendades diskrimineerimise või ebavõrdse kohtlemise ohtu.

(50) Selleks et vältida liikmesriikide vahel selliste isikute üleandmist, kes kujutavad endast julgeolekuohtu, on vaja tagada, et liikmesriik, kus taotluse sooviavaldus esimest korda registreeriti, ei kohalda vastutuskriteeriume, või toetatav liikmesriik ei kohalda ümberpaigutamismenetlust, kui on põhjendatud alus arvata, et asjaomane isik kujutab ohtu sisejulgeolekule.

(51) Selleks et tagada, et ühe pere liikmete rahvusvahelise kaitse taotlused vaatab põhjalikult läbi üks liikmesriik, et nende suhtes tehtud otsused on omavahel kooskõlas ja et pereliikmeid üksteisest ei lahutata, peaks olema võimalik viia läbi nende taotluste ühise läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetlus.

([13]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta määrus (EL) 2024/1350, millega luuakse liidu ümberasustamise ja humanitaarsetel põhjustel vastuvõtmise raamistik ning muudetakse määrust (EL) 2021/1147 (OJ L, 2024/1350, 22.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eku/reg/2024/1350/oj).

([14]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta määrus (EL) 2024/1348, millega luuakse rahvusvahelise kaitse ühine menetlus liidus ja tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2013/32/EL (ELT L, 2024/1348, 22.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1348/oj).

(52) Pereliikme mõiste määratlus peaks kajastama ka praeguste rändesuundumuste reaalsust, kus taotlejad saabuvad sageli liikmesriikide territooriumile pärast pikemat teelolekut. Mõiste alla peaks seepärast kuuluma ka perekonnad, mis on moodustunud väljaspool päritoluriiki, kuid enne liikmesriigi territooriumile saabumist.

(53) Selleks et tagada perekonna ühtsuse ning lapse huvide esikohale seadmise põhimõtte täielik austamine, peaks taotleja rasedusest või emadusest, tervislikust seisundist või vanadusest johtuv sõltuvussuhe taotleja ja tema lapse, õe või venna või vanema vahel olema siduv vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise kriteerium. Kui taotleja on saatjata alaealine, peaks mõnes muus liikmesriigis viibiva ja sellise taotleja eest hoolitseda võiva pereliikme või sugulase olemasolu olema samuti siduv vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise kriteerium. Selleks et pärssida saatjata alaealiste ebaseaduslikku liikumist, mis ei ole lapse huvides parim, peaks pereliikme või sugulase puudumisel olema vastutav liikmesriik see, kus saatjata alaealise rahvusvahelise kaitse taotluse sooviavaldus esimest korda registreeriti, kui see on lapse huvides parim. Kui saatjata alaealine on taotlenud rahvusvahelist kaitset mitmes liikmesriigis ja liikmesriik leiab, et tema üleandmine vastutavale liikmesriigile ei ole individuaalse hindamise põhjal lapse huvides parim, peaks see liikmesriik muutuma vastutavaks uue taotluse läbivaatamise eest.

(54) Tõendamisnormid peaksid võimaldama kiiremat perekonna taasühinemist kui määruse (EL) nr 604/2013 kohaselt. Seepärast on vaja täpsustada, et vormikohased tõendid, nagu algsed dokumentaalsed tõendid ja DNA-proovid, ei peaks olema vajalikud juhtudel, kui kaudsed tõendid on sidusad, kontrollitavad ja piisavalt üksikasjalikud, et teha kindlaks vastutus rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest. Liikmesriikide ametiasutused peaksid suhte õiglaseks hindamiseks arvesse võtma kogu olemasolevat teavet, sealhulgas fotosid, tõendeid suhtlemise kohta ja tunnistajate ütlusi. Selleks et hõlbustada võimalike juhtumite, mis hõlmavad pereliikmeid, varajast tuvastamist, peaks taotleja saama varjupaigaameti koostatud vormi. Võimaluse korral peaks taotleja täitma vormi enne isiklikku vestlust. Võttes arvesse perekondlike sidemete tähtsust vastutuskriteeriumide hierarhias, tuleks käesolevas määruses sätestatud asjakohaste menetluste käigus kõik juhtumid. mis on seotud pereliikmetega, prioriteediks seada.

(55) Kui taotlejal on diplom või muu kvalifikatsiooni tõendav dokument, peaks nende taotluse läbivaatamise eest vastutama liikmesriik, kus diplom on välja antud, tingimusel, et taotlus registreeritakse vähem kui kuus aastat pärast diplomi või muu kvalifikatsiooni tõendava dokumendi väljastamist, mis tagaks taotluse kiire läbivaatamise liikmesriigis, millega taotlejal on sellise diplomi alusel olulised sidemed.

(56) Arvestades, et liikmesriik peaks jääma vastutavaks isiku eest, kes on sisenenud tema territooriumile ebaseaduslikult, on vaja ette näha ka olukord, kui isik siseneb riigi territooriumile otsingu- ja päästeoperatsiooni järgselt. Vastutuskriteeriumist tuleks sätestada erand juhuks, kui liikmesriik on ümber paigutanud isikud, kes on ebaseaduslikult ületanud teise liikmesriigi välispiiri, või otsingu- ja päästeoperatsiooni järgselt. Sellises olukorras peaks vastutama ümberpaigutamise sihtliikmesriik, kui isik taotleb rahvusvahelist kaitset.

(57) Liikmesriigil peaks olema võimalus teha vastutuskriteeriumidest erandeid oma äranägemisel, eelkõige humanitaarsetel, sotsiaalsetel, kultuurilistel ja kaastundlikel põhjustel, et võimaldada kokku viia pereliikmeid, sugulasi või teisi omakseid, ning vaadata läbi selles või mõnes muus liikmesriigis registreeritud rahvusvahelise kaitse taotluse sooviavaldus, isegi kui see liikmesriik ei vastuta käesoleva määruses sätestatud kriteeriumide alusel sellise taotluse läbivaatamise eest.

(58) Selleks et tagada käesoleva määrusega sätestatud menetluste järgimine ja vältida käesoleva määruse tulemusliku kohaldamise takistusi, eelkõige selleks et ära hoida kolmanda riigi kodanike ja kodakondsuseta isikute põgenemist või nende ebaseaduslikku liikmesriikidevahelist liikumist, on vaja kehtestada menetluse raames taotlejale selged kohustused, millest tuleks teda aegsasti nõuetekohaselt teavitada. Kõnealuste õiguslike kohustuste täitmata jätmisel peaksid olema taotleja jaoks asjakohased ja proportsionaalsed menetluslikud tagajärjed ning asjakohased ja proportsionaalsed tagajärjed seoses tema vastuvõtutingimustega. Liikmesriigid peaksid võtma arvesse taotleja individuaalset olukorda, hinnates tema kohustuste täitmist ja tema koostööd pädevate asutustega kooskõlas käesolevas määruses sätestatud normidega. Kooskõlas põhiõiguste hartaga peaks liikmesriik, kus selline taotleja viibib, igal juhul tagama, et selle taotleja otsesed materiaalsed vajadused on kaetud.

(59) Selleks et piirata võimalust, et taotleja käitumine võib kaasa tuua vastutuse lõppemise või selle ülemineku teisele liikmesriigile, tuleks pikendada ajavahemikke, mille möödumisel vastutus lõpeb või läheb üle, kui asjaomane isik lahkub taotluse läbivaatamise ajal liikmesriigi territooriumilt või põgeneb vastutavale liikmesriigile üleandmise vältimiseks. Lisaks tuleks selleks, et vältida normidest kõrvalehoidmist ja menetluse takistamist, välistada vastutuse

üleminek juhul, kui teavitav liikmesriik ei ole tagasivõtmisteate saatmise tähtajast kinni pidanud. Olukordades, kus isik on liikmesriiki sisenenud ebaseaduslikult ilma varjupaika taotlemata, tuleks pikendada ajavahemikku, mille möödumisel selle liikmesriigi vastutus lõpeb ja vastutavaks muutub teine liikmesriik, kus kõnealune isik taotluse hiljem esitab, et veelgi motiveerida isikuid norme järgima ja varjupaika taotlema esmase saabumise liikmesriigis, ning seeläbi piirata kolmanda riigi kodanike ja kodakondsuseta isikute ebaseaduslikku liikumist liikmesriikide vahel ning suurendada Euroopa ühise varjupaigasüsteemi üldist tõhusust.

(60) Selleks et hõlbustada rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi kindlaksmääramist, tuleks korraldada taotlejaga isiklik vestlus, välja arvatud juhul, kui taotleja on põgenenud, ei ole vestlusele ilmunud ilma mõjuva põhjuseta või kui taotleja esitatud teave on vastutava liikmesriigi kindlaksmääramiseks piisav. Tagamaks, et taotlejalt kogutakse kogu asjakohane teave, et määrata õigesti kindlaks vastutav liikmesriik, peaks vestluse ära jätnud liikmesriik andma taotlejale võimaluse esitada kogu täiendav teave, sealhulgas igakülgselt põhjendatud põhjused, miks ametiasutus peaks kaaluma isikliku vestluse läbiviimist. Niipea kui rahvusvahelise kaitse taotluse sooviavaldus on registreeritud, tuleks taotlejat teavitada eelkõige käesoleva määruse kohaldamisest, asjaolust, et tema rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutav liikmesriigi kindlaksmääramine põhineb objektiivsetel kriteeriumidel, ning õigustest ja kohustustest, mis tal käesoleva määruse alusel on, ja kohustuste täitmata jätmise tagajärgedest.

(61) Tagamaks, et isiklik vestlus hõlbustab nii palju kui võimalik vastutava liikmesriigi kiiret ja tõhusat kindlaksmääramist, peaksid taotlejaid küsitlevad töötajad olema saanud piisava koolituse, sealhulgas üldteadmised probleemidest, mis võivad negatiivselt mõjutada taotleja võimet vestlusel osaleda, näiteks märkidest, mis viitavad sellele, et ta võis olla piinamise või inimkaubanduse ohver.

(62) Selleks et tagada taotlejate põhiõiguste – era- ja perekonnaelu austamine, lapse õigused ning kaitse üleandmisest tuleneva ebainimliku ja alandava kohtlemise eest – tulemuslik kaitse, peaks taotlejatel olema õigus tõhusale õiguskaitsevahendile, mis piirdub nende õigustega, kooskõlas eelkõige põhiõiguste harta artikliga 47 ja Euroopa Liidu Kohtu asjakohase kohtupraktikaga.

(63) Selleks et hõlbustada käesoleva määruse sujuvat kohaldamist, peaksid liikmesriigid Eurodac-süsteemis märkima vastutava liikmesriigi igal juhul pärast seda, kui menetlused vastutava liikmesriigi kindlaksmääramiseks on lõpule viidud, sealhulgas juhtudel, kui vastutus tuleneb sellest, et vastuvõtmispalvete saatmise või neile vastamise või üleandmise tähtaegadest ei ole kinni peetud, samuti juhtudel, kui esimese taotluse saanud liikmesriik muutub vastutavaks või kui üleandmine algselt vastutavale liikmesriigile on võimatu reaalse ohu tõttu, et taotlejat võidakse sellesse liikmesriiki üleandmisel kohelda ebainimlikult või alandavalt põhiõiguste harta artikli 4 tähenduses ning sellest lähtuvalt on määratud vastutavaks teine liikmesriik.

(64) Selleks et tagada kiire vastutava liikmesriigi kindlaksmääramine, tuleks vastuvõtmispalvete esitamiseks ja neile vastamiseks, tagasivõtmisteadete esitamiseks, samuti otsuste vaidlustamiseks ja vaidlustuse suhtes otsuse tegemiseks antud tähtaegu ühtlustada ja lühendada, ilma et see piiraks taotlejate põhiõigusi.

(65) Taotlejate kinnipidamine peaks toimuma kooskõlas aluspõhimõttega, et isikut ei tohiks kinni pidada üksnes sel põhjusel, et ta taotleb rahvusvahelist kaitset. Kinnipidamine peaks olema võimalikult lühiajaline ning lähtuma vajaduse ja proportsionaalsuse põhimõttest ja seeläbi olema lubatud üksnes viimase abinõuna. Eelkõige peab taotlejate kinnipidamine olema kooskõlas Genfi konventsiooni artikliga 31. Käesoleva määruse kohased menetlused seoses kinnipeetud isikuga tuleks läbi viia esmajärjekorras ja võimalikult lühikeste tähtaegade jooksul. Kinnipidamist reguleerivate üldtagatiste samuti kinnipidamistingimuste osas peaksid liikmesriigid asjakohasel juhul korral kohaldama direktiivi (EL) 2024/1346 sätteid ka neile isikutele, keda peetakse kinni käesoleva määruse alusel. Alaealisi ei tohiks üldjuhul kinni pidada ja tuleks teha pingutusi nende majutamiseks kohtadesse, kus on alaealiste jaoks erivõimalused. Erandjuhtudel ja viimase abinõuna võib alaealisi kinni pidada tingimustel, mis on kindlaks määratud direktiivis (EL) 2024/1346, kui on kindlaks tehtud, et alternatiivseid, leebemaid meetmeid ei ole võimalik tulemuslikult kohaldada ja kinnipidamine on lapse huvides parim.

(66) Varjupaigasüsteemidele langenud koormus sageli süvendab süsteemide puuduseid või aitab kaasa nende kokkuvarisemisele, mis võib käesoleva määrusega sätestatud süsteemi nõuetekohast toimimist häirida, millega võib kaasneda oht, et rikutakse taotleja õigusi, mis on sätestatud varjupaigaküsimusi käsitlevas liidu *acquis*'s ja põhiõiguste hartas, ning teisi rahvusvahelisi inimõigusi ja pagulaste õigusi.

(67) Lojaalne koostöö liikmesriikide vahel on Euroopa ühise varjupaigasüsteemi nõuetekohaseks toimimiseks hädavajalik. Selline koostöö hõlmab muu hulgas käesolevas määruses sätestatud menetlusnormide nõuetekohast kohaldamist, sealhulgas seda, et kehtestatakse kõik asjakohased praktilised korrad, mis on vajalikud üleandmiste tegelikuks toimumiseks, ja neid rakendatakse.

(68) Kooskõlas komisjoni määrusega (EÜ) nr 1560/2003 ([15]) võib üleandmine rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutavale liikmesriigile toimuda kas vabatahtlikkuse alusel, järelevalve all toimuva lahkumisena või saatjaga. Liikmesriigid peaksid soodustama vabatahtlikkuse alusel toimuvaid üleandmisi, edastades asjaomasele isikule piisavalt teavet, ning tagama, et järelevalve all või saatjaga üleandmised toimuksid inimlikult, austades täielikult põhiõigusi ja inimväärikust, samuti tehes lapse huvides parima, ning võttes täielikult arvesse asjakohase kohtupraktika suundumusi, eelkõige humanitaarsetel põhjustel toimuvate üleandmiste puhul.

(69) Tingimusel, et see on vajalik rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamiseks, peaks liikmesriikidel olema võimalik jagada selleks asjakohast konkreetset teavet ilma taotleja nõusolekuta, kui selline teave on vajalik vastutava liikmesriigi pädevatele asutustele, et täita oma kohustusi, eelkõige määrusest (EL) 2024/1348 tulenevaid kohustusi.

(70) Selleks et tagada selge ja tulemuslik ümberpaigutamismenetlus, tuleks kehtestada toetatava ja toetava liikmesriigi jaoks erinormid. Kui vastutust ei määrata kindlaks enne ümberpaigutamist, peaks vastutama ümberpaigutamise sihtliikmesriik, välja arvatud juhul, kui kohaldatakse perekonnaga seotud kriteeriume. Käesolevas määruses sätestatud üleandmisega seotud norme ja tagatisi tuleks kohaldada ka asjakohasel juhul ümberpaigutamise eesmärgil toimuvate üleandmiste suhtes. Sellised normid peaksid tagama perekonna ühtsuse säilimise ja selle, et sisejulgeolekut ohustada võivaid isikuid ümber ei paigutata.

(71) Kui liikmesriigid ümberpaigutavad solidaarsuspanusena, tuleks liidu eelarvest ette näha asjakohane ja proportsionaalne rahaline toetus. Selleks et motiveerida liikmesriike seadma saatjata alaealiste ümberpaigutamine prioriteediks, tuleks selle eest stiimulina ette näha suurem toetus saatjata alaealiste suhtes.

(72) Peaks olema võimalik mobiliseerida määrusega (EL) 2021/1147 loodud Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi ning muude asjaomaste liidu fondide (edaspidi „fondid“) vahendeid selleks, et toetada liikmesriikide pingutusi käesoleva määruse kohaldamisel kooskõlas fondide kasutamist reguleerivate normidega ja ilma et see piiraks muid fondidest toetatavaid prioriteete. Sellega seoses peaksid liikmesriigid saama kasutada oma vastavate programmide raames tehtavaid eraldisi, sealhulgas summasid, mis tehakse kättesaadavaks pärast vahehindamist. Peaks olema võimalik anda täiendavat toetust kättesaadavatest temaatilistest rahastutest, eelkõige nendele liikmesriikidele, kellel võib olla vaja suurendada oma suutlikkust välispiiridel või kes on teatud surve all või kellel on erivajadused seoses enda varjupaiga- ja vastuvõtusüsteemide ning välispiiridega.

(73) Määrust (EL) 2021/1147 tuleks muuta, et tagada liidu eelarvest täielik panus solidaarsusmeetmete rahastamiskõlblike kulude kogusummasse ning kehtestada nende meetmetega seotud spetsiifilised aruandlusnõuded osana fondide rakendamise olemasolevatest aruandluskohustustest.

(74) Solidaarsusmeetmete kulude rahastamiskõlblikkuse perioodi kindlaksmääramisel tuleks arvesse võtta vajadust rakendada solidaarsusmeetmeid aegsasti. Kuna käesoleva määruse kohased rahaülekanded on solidaarsed, tuleks selliseid ülekandeid täiel määral kasutada solidaarsusmeetmete rahastamiseks.

([15]) Komisjoni 2. septembri 2003. aasta määrus (EÜ) nr 1560/2003, millega kehtestatakse üksikasjalikud rakenduseeskirjad määrusele (EÜ) nr 343/2003, millega kehtestatakse kriteeriumid ja mehhanismid selle liikmesriigi määramiseks, kes vastutab mõnes liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku esitatud varjupaigataotluse läbivaatamise eest (ELT L 222, 5.9.2003, lk 3).

(75) Käesoleva määruse kohaldamist saab hõlbustada ja seda tulemuslikumaks muuta liikmesriikidevaheliste kahepoolsete kokkulepete abil, millega parandatakse suhtlust pädevate ametkondade vahel, lühendatakse menetlustähtaegu või lihtsustatakse vastuvõtmistaotluste või tagasivõtmisteadete menetlemist või kehtestatakse menetlused üleandmiste korraldamiseks ja nende tulemuslikumaks täideviimiseks.

(76) Tuleks tagada määrusega (EL) nr 604/2013 loodud vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise süsteemi ja käesoleva määrusega loodud süsteemi vaheline järjepidevus. Samamoodi tuleks tagada kooskõla käesoleva määruse ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1358 ([16]) vahel.

(77) Varjupaigaamet peaks looma liikmesriikide pädevate asutuste võrgustiku või võrgustikud ja neid edendama, et parandada praktilist koostööd ja teabe jagamist kõigis küsimustes, mis on seotud käesoleva määruse kohaldamisega, sealhulgas praktiliste vahendite ja juhiste väljatöötamine. Võrgustike kohtumised peaksid toimuma korrapäraselt, et suurendada usaldust ja ühist arusaamist käesoleva määruse rakendamisega seotud probleemidest liikmesriikides.

(78) Määrusega (EL) 2024/1358 kehtestatud Eurodac-süsteemi toimimine peaks hõlbustama käesoleva määruse kohaldamist.

(79) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EÜ) nr 767/2008 ([17]) loodud viisainfosüsteemi (VIS) toimimine ja eelkõige kõnealuse määruse artiklite 21 ja 22 rakendamine peaks hõlbustama käesoleva määruse kohaldamist.

(80) Käesoleva määruse kohaldamisalasse kuuluvate isikute kohtlemisel on liikmesriigid seotud oma kohustustega, mis tulenevad rahvusvahelistest instrumentidest, sealhulgas Euroopa Inimõiguste Kohtu asjakohasest väljakujunenud kohtupraktikast.

(81) Liikmesriikides käesoleva määruse alusel toimuva isikuandmete töötlemise suhtes kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2016/679 ([18]). Liikmesriigid peaksid rakendama asjakohaseid tehnilisi ja korralduslikke meetmeid, et tagada ja olla võimeline tõendama, et andmete töötlemine toimub kooskõlas kõnealuse määruse ja käesoleva määruse sätetega, milles selle nõudeid täpsustatakse. Eelkõige peaksid kõnealused meetmed tagama käesoleva määruse alusel toimuva isikuandmete töötlemise turvalisuse ning eriti hoidma ära ebaseadusliku või lubamatu juurdepääsu töödeldud isikuandmetele või nende andmete avalikustamise, muutmise või kaotsimineku. Iga liikmesriigi pädev järelevalveasutus või pädevad järelevalveasutused peaksid jälgima isikuandmete töötlemise seaduslikkust asjaomastes asutustes, sealhulgas nende andmete edastamist julgeolekukontrolli tegevatele pädevatele asutustele. Eelkõige tuleks andmesubjekte vastavalt määrusele (EL) 2016/679 põhjendamatu viivituseta teavitada, kui on tõenäoline, et isikuandmetega seotud rikkumine kujutab endast suurt ohtu nende õigustele ja vabadustele.

(82) Nii liikmesriigid kui ka liidu organid ja asutused peaksid võtma käesoleva määruse rakendamisel kõik proportsionaalsed ja vajalikud meetmed, et tagada kõigi isikuandmete turvaline säilitamine.

(83) Selleks et tagada käesoleva määruse ühetaolised rakendamistingimused, tuleks komisjonile anda teatavad rakendamisvolitused. Kõnealuseid volitusi tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011 ([19]), välja arvatud komisjoni rakendusotsuste puhul, millega määratakse kindlaks, kas liikmesriik

([16]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta määrus (EL) 2024/1358, millega luuakse biomeetriliste andmete võrdlemise Eurodac-süsteem Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruste (EL) 2024/1351 ja (EL) 2024/1350 ja nõukogu direktiivi 2001/55/EÜ tõhusaks kohaldamiseks, et tuvastada ebaseaduslikult riigis viibivad kolmanda riigi kodanikud ja kodakondsuseta isikud, ning mis käsitleb liikmesriikide õiguskaitseasutuste ja Europoli taotlusi andmete võrdlemiseks Eurodac-süsteemi andmetega õiguskaitse eesmärgil, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruseid (EL) 2018/1240 ja (EL) 2019/818 ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 603/2013 (ELT L, 2024/1358, 22.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1358/oj).

([17]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. juuli 2008. aasta määrus (EÜ) nr 767/2008, mis käsitleb viisainfosüsteemi (VIS) ja liikmesriikidevahelist teabevahetust lühiajaliste viisade kohta (VIS määrus) (ELT L 218, 13.8.2008, lk 60).

([18]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1).

([19]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13).

on rändesurve all, rändesurve ohus või selles esineb märkimisväärne rändeolukord.

(84) Täiendavate normide kehtestamiseks peaks komisjonil olema õigus võtta kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 290 vastu delegeeritud õigusakte saatjata alaealise pereliikmete, õdede või vendade või sugulaste kindlakstegemise kohta; saatjata alaealise tõendatud perekondlike sidemete olemasolu tuvastamise kriteeriumide kohta; kriteeriumide kohta, mille alusel hinnata, kas saatjata alaealise sugulane on võimeline tema eest hoolitsema, sealhulgas juhud, kui saatjata alaealise pereliikmed, õed-vennad või sugulased viibivad rohkem kui ühes liikmesriigis; asjaolude kohta, mida tuleb sõltuvussuhte hindamisel arvesse võtta; ülalpeetavate isikutega seotud tõendatud perekondlike sidemete olemasolu kindlakstegemise kriteeriumide kohta; kriteeriumide kohta, mille alusel hinnatakse, kas asjaomane isik on võimeline ülalpeetava isiku eest hoolitsema; ning elementide kohta, mida võetakse arvesse, et hinnata suutmatust pika ajavahemiku jooksul reisida, arvestades seejuures täielikult lapse huvidega, nagu käesoleva määrusega ette nähtud. On eriti oluline, et komisjon viiks oma ettevalmistava töö käigus läbi asjakohaseid konsultatsioone, sealhulgas ekspertide tasandil, ja et kõnealused konsultatsioonid viidaks läbi kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes ([20]) sätestatud põhimõtetega. Eelkõige selleks, et tagada delegeeritud õigusaktide ettevalmistamises võrdne osalemine, saavad Euroopa Parlament ja nõukogu kõik dokumendid liikmesriikide ekspertidega samal ajal ning nende ekspertidel on pidev juurdepääs komisjoni eksperdirühmade koosolekutele, millel arutatakse delegeeritud õigusaktide ettevalmistamist.

(85) Määrusesse (EL) nr 604/2013 tuleb teha mitmeid olulisi muudatusi. Selguse huvides tuleks kõnealune määrus tunnistada kehtetuks.

(86) Tulemuslik seire käesoleva määruse kohaldamise üle eeldab selle hindamist korrapäraste ajavahemike tagant.

(87) Käesolevas määruses austatakse põhiõigusi ning järgitakse liidu ja rahvusvahelise õigusega, sealhulgas põhiõiguste hartaga tagatud põhimõtteid. Eelkõige püütakse käesoleva määrusega tagada põhiõiguste harta artikliga 18 tagatud varjupaigaõiguse ning artiklites 1, 4, 7, 24 ja 47 tunnustatud õiguste täielik järgimine. Seetõttu peaksid liikmesriigid käesolevat määrust vastavalt kohaldama, järgides täielikult kõnealuseid põhiõigusi.

(88) Kuna käesoleva määruse eesmärke, nimelt mõnes liikmesriigis registreeritud kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku rahvusvahelise kaitse taotluse sooviavalduse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise kriteeriumide ja mehhanismide kehtestamine ning solidaarsusmehhanismi kehtestamine, et toetada liikmesriike rändesurvega toimetulekul, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga saab neid ulatuse ja toime tõttu paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale.

(89) Et tagada käesoleva määruse kohaldamise ajaks selle ühetaoline rakendamine, tuleks liidu ja liikmesriikide tasandil välja töötada rakenduskavad, milles selgitatakse iga liikmesriigi puhul välja puudused ja määratakse kindlaks operatiivmeetmed, ning need ellu viia.

(90) ELi lepingule ja ELi toimimise lepingule lisatud protokolli nr 22 (Taani seisukoha kohta) artiklite 1 ja 2 kohaselt ei osale Taani käesoleva määruse vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav. Arvestades, et käesoleva määruse III, V ja VII osa kujutavad endast muudatusi Euroopa Ühenduse ja Taani Kuningriigi vahel sõlmitud lepingu ([21]) (mis käsitleb kriteeriumide ja mehhanismide kehtestamist selle riigi määramiseks, kes vastutab Taanis või mõnes teises Euroopa Liidu liikmesriigis esitatud varjupaigataotluse läbivaatamise eest, ning sõrmejälgede võrdlemise Eurodac-süsteemi kehtestamist Dublini konventsiooni tulemusliku kohaldamise eesmärgil) artikli 3 tähenduses, peab Taani teatama komisjonile oma otsusest selle kohta, kas selliste muudatuste sisu rakendada või mitte, muudatuste vastuvõtmise ajal või 30 päeva jooksul pärast seda.

(91) ELi lepingule ja ELi toimimise lepingule lisatud protokolli nr 21 (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artiklite 1 ja 2 ning artikli 4a lõike 1 kohaselt, ja ilma et see piiraks kõnealuse protokolli artikli 4 kohaldamist, ei osale Iirimaa käesoleva määruse vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav.

([20]) ELT L 123, 12.5.2016, lk 1.
([21]) ELT L 66, 8.3.2006, lk 38.

(92) Islandi ja Norra puhul kujutavad käesoleva määruse III, V ja VII osa endast uusi õigusakte valdkonnas, mis on hõlmatud Euroopa Ühenduse ning Islandi Vabariigi ja Norra Kuningriigi vahelise lepingu [22] (mis käsitleb liikmesriigis või Islandil või Norras esitatud varjupaigataotluse läbivaatamise eest vastutava riigi määratlemise kriteeriume ja mehhanisme) lisaga.

(93) Šveitsi puhul kujutavad käesoleva määruse III, V ja VII osa endast õigusakte ja meetmeid, millega muudetakse või täiendatakse Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise lepingu [23] (liikmesriigis või Šveitsis esitatud varjupaigataotluse läbivaatamise eest vastutava riigi määramise kriteeriumide ja mehhanismide kohta) artiklis 1 viidatud sätteid.

(94) Liechtensteini puhul kujutavad käesoleva määruse III, V ja VII osa endast õigusakte ja meetmeid, millega muudetakse või täiendatakse Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise lepingu (liikmesriigis või Šveitsis esitatud varjupaigataotluse läbivaatamise eest vastutava riigi määramise kriteeriumide ja mehhanismide kohta) artikli 1 sätteid, millele viidatakse protokolli [24] (Euroopa Ühenduse, Šveitsi Konföderatsiooni ja Liechtensteini Vürstiriigi vahel Liechtensteini Vürstiriigi ühinemise kohta Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise lepinguga, mis käsitleb liikmesriigis või Šveitsis esitatud varjupaigataotluse läbivaatamise eest vastutava riigi määratlemise kriteeriume ja mehhanisme) artiklis 3,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

I OSA

REGULEERIMISESE JA MÕISTED

Artikkel 1

Reguleerimisese

Kooskõlas solidaarsuse ja vastutuse õiglase jagamise põhimõttega, nagu on sätestatud ELi toimimise lepingu artiklis 80, ning vastastikuse usalduse tugevdamise eesmärgiga kehtestatakse käesoleva määrusega:

a) ühine raamistik varjupaiga- ja rändehalduseks liidus ning Euroopa ühise varjupaigasüsteemi toimimiseks;

b) solidaarsusmehhanism;

c) kriteeriumid ja mehhanismid rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi kindlaksmääramiseks.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

1) „kolmanda riigi kodanik“ – isik, kes ei ole liidu kodanik ELi toimimise lepingu artikli 20 lõike 1 tähenduses ega Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/399 [25] artikli 2 punktis 5 määratletud liidu õiguse alusel vaba liikumise õigust omav isik;

2) „kodakondsuseta isik“ – isik, keda ükski riik ei pea oma õiguse kohaselt oma kodanikuks;

3) „rahvusvahelise kaitse taotlus“ ehk „taotlus“ – kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku esitatud sooviavaldus liikmesriigilt kaitse saamiseks, keda võib käsitada pagulasseisundi või täiendava kaitse seisundi taotlejana;

[22] EÜT L 93, 3.4.2001, lk 40.
[23] ELT L 53, 27.2.2008, lk 5.
[24] ELT L 160, 18.6.2011, lk 39.
[25] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2016. aasta määrus (EL) 2016/399, mis käsitleb isikute üle piiri liikumist reguleerivaid liidu eeskirju (Schengeni piirieeskirjad) (ELT L 77, 23.3.2016, lk 1).

4) „taotleja“ – kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik, kes on esitanud rahvusvahelise kaitse taotluse sooviavalduse, mille suhtes ei ole lõplikku otsust veel tehtud;

5) „rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamine“ – rahvusvahelise kaitse taotluse lubatavuse või sisuline läbivaatamine kooskõlas määrustega (EL) 2024/1348 ja (EL) 2024/1347, välja arvatud menetlused vastutava liikmesriigi kindlaksmääramiseks kooskõlas käesoleva määrusega;

6) „rahvusvahelise kaitse taotluse tagasivõtmine“ – rahvusvahelise kaitse taotluse sõnaselge või kaudne tagasivõtmine kooskõlas määrusega (EL) 2024/1347;

7) „rahvusvahelise kaitse saaja“ – kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik, kellele on antud määruse (EL) 2024/1347 artikli 3 punktis 4 määratletud rahvusvaheline kaitse;

8) „pereliige“ – järgmised taotleja pereliikmed, kes viibivad liikmesriigi territooriumil, eeldusel et perekond oli olemas juba enne taotleja või pereliikme saabumist liikmesriigi territooriumile:

   a) taotleja abikaasa või taotlejaga püsivas suhtes olev vabaabielukaaslane, kui asjaomase liikmesriigi õiguse või tava kohaselt koheldakse vabaabielupaare kolmanda riigi kodanikke käsitlevate õigusaktide alusel võrdväärselt abielus paaridega;

   b) punktis a osutatud paari või taotleja alaealine laps tingimusel, et kõnealune laps ei ole abielus, sõltumata sellest, kas riigisisese õiguse tähenduses on kõnealune laps sündinud abielust või väljaspool abielu või on lapsendatud;

   c) kui taotleja on alaealine ja ta ei ole abielus, siis selle asjaomase liikmesriigi õiguse või tava kohaselt tema eest vastutav isa, ema või muu täiskasvanu, kus asjaomane täiskasvanu viibib;

   d) kui rahvusvahelise kaitse saaja on alaealine ja ta ei ole abielus, siis selle asjaomase liikmesriigi õiguse või tava kohaselt rahvusvahelise kaitse saaja eest vastutav isa, ema või muu täiskasvanu, kus rahvusvahelise kaitse saaja viibib;

9) „sugulane“– taotleja täiskasvanud tädi või onu või vanavanem, kes viibib liikmesriigi territooriumil, sõltumata sellest, kas riigisisese õiguse tähenduses on taotleja sündinud abielust või väljaspool abielu või on lapsendatud;

10) „alaealine“ – alla 18-aastane kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik;

11) „saatjata alaealine“ – alaealine, kes saabub liikmesriigi territooriumile ilma tema eest asjaomase liikmesriigi õiguse või tava kohaselt vastutava täiskasvanuta, seni kuni selline täiskasvanu ei ole kõnealust alaealist tegelikult oma hoole alla võtnud; see mõiste hõlmab ka alaealist, kes on jäänud saatjata pärast sisenemist liikmesriikide territooriumile;

12) „esindaja“ – isik või organisatsioon, kelle pädevad asutused on määranud aitama ja esindama saatjata alaealist käesoleva määrusega ettenähtud menetlustes, et tagada lapse huvide kaitse ja teha vajaduse korral alaealise nimel õigustoiminguid;

13) „riigis seaduslikku viibimist tõendav dokument“ – liikmesriigi asutuste antud luba, millega lubatakse kolmanda riigi kodanikul või kodakondsuseta isikul viibida liikmesriigi territooriumil, sealhulgas dokumendid, mille põhjal lubatakse territooriumil viibida ajutise kaitse korra raames või seni, kuni väljasaatmiskorralduse täitmist takistavad asjaolud ära langevad, välja arvatud viisad ja viibimise load, mis on välja antud ajavahemikul, mis on vajalik vastutava liikmesriigi kindlaksmääramiseks käesoleva määruse kohaselt, või rahvusvahelise kaitse või elamisloa taotluse läbivaatamise ajal;

14) „viisa“ – liikmesriigi luba või otsus, mida nõutakse selles või mitmes liikmesriigis läbisõiduks või viibimise eesmärgil sisenemiseks, sealhulgas:

   a) kooskõlas liidu õigusega või liikmesriigi õigusega antud luba või tehtud otsus, mida on vaja, et siseneda sellesse liikmesriiki eesmärgiga viibida seal rohkem kui 90 päeva;

b) kooskõlas liidu õigusega või liikmesriigi õigusega antud luba või tehtud otsus, mida on vaja, et siseneda asjaomasesse liikmesriiki läbisõiduks või eesmärgiga viibida seal rohkem kui 90 päeva 180päevase ajavahemiku jooksul;

c) luba või otsus, mis kehtib liikmesriikide ühe või mitme lennujaama rahvusvahelise transiidiala läbimiseks;

15) „diplom või muu kvalifikatsiooni tõendav dokument“ – diplom või muu kvalifikatsiooni tõendav dokument, mis on saadud ja kinnitatud liikmesriigis pärast vähemalt ühte õppeaastat selle liikmesriigi territooriumil tunnustatud riiklikus või piirkondlikus haridus- või kutseõppeprogrammis, mis vastab vähemalt rahvusvahelise ühtse hariduse liigituse 2. tasemele ja mida korraldab haridusasutus vastavalt asjaomase liikmesriigi õigus- ja haldusnormidele, välja arvatud veebipõhised koolitused ja muud kaugõppe vormid;

16) „haridusasutus“ – avalik-õiguslik või eraõiguslik haridus- või kutseõppeasutus, mis asub liikmesriigis ja on tema tunnustatud läbipaistvate kriteeriumide alusel kooskõlas riigisisese õiguse või haldustavadega;

17) „põgenemine“ – tegu, millega asjaomane isik muutub pädevatele haldus- või õigusasutustele kättesaamatuks, näiteks

a) liikmesriigi territooriumilt ilma pädevate asutuste loata lahkumine põhjustel, mis on asjaomase isiku kontrolli all,

b) teavitamata jätmine konkreetsest varjupaigataotlejate majutuskeskusest või elukohana määratud kohast eemalviibimisest, kui liikmesriik sellist teavitamist nõuab, või

c) pädevate asutuste ette ilmumata jätmine, kui pädevad asutused nõuavad enda ette ilmumist;

18) „põgenemise oht“ – konkreetse juhtumi puhul esinevad konkreetsed põhjused ja asjaolud, mis tuginevad riigisiseses õiguses kindlaks määratud objektiivsetele kriteeriumidele ja annavad alust oletada, et asjaomane isik, kelle suhtes kohaldatakse käesolevas määruses sätestatud menetlusi, võib põgeneda;

19) „toetatav liikmesriik“ – liikmesriik, kes saab kasu solidaarsuspanustest, nagu on sätestatud käesoleva määruse IV osas;

20) „toetav liikmesriik“ – liikmesriik, kes annab või on kohustatud andma solidaarsuspanuse toetatava liikmesriigi kasuks, nagu on sätestatud käesoleva määruse IV osas;

21) „üleandmine“ – artikli 42 kohaselt võetud otsuse rakendamine;

22) „ümberpaigutamine“ – taotleja või rahvusvahelise kaitse saaja üleandmine toetatavast liikmesriigist toetavasse liikmesriiki;

23) „otsingu- ja päästeoperatsioonid“ – Hamburgis 27. aprillil 1979 vastu võetud rahvusvahelises mereotsingute ja -päästе 1979. aasta konventsioonis osutatud otsingu- ja päästeoperatsioonid;

24) „rändesurve“ – olukord, mis on põhjustatud sellest, et maa-, mere- ja õhuteed pidi riiki saabumisi või kolmanda riigi kodanike või kodakondsuseta isikute taotlusi on nii palju, et võttes arvesse üldist olukorda liidus tekitavad nad liikmesriigis ebaproportsionaalseid kohustusi isegi hästi ettevalmistatud varjupaiga-, vastuvõtu- ja rändesüsteemile, ning mis nõuab viivitamata meetmete võtmist, eelkõige käesoleva määruse IV osa kohaseid solidaarsuspanuseid; võttes arvesse liikmesriigi geograafilise asukoha eripärasid, hõlmab rändesurve samuti olukordi, kus saabub palju kolmanda riigi kodanikke või kodakondsuseta isikuid või esineb selliste isikute saabumise oht, sealhulgas juhul, kui selline saabumine tuleneb otsingu- ja päästeoperatsioonidele järgnenud korduvatest maabumistest või kolmanda riigi kodanike või kodakondsuseta isikute ebaseaduslikust liikumisest liikmesriikide vahel;

25) „märkimisväärne rändeolukord“ – rändesurvest erinev olukord, kus kolmanda riigi kodanike või kodakondsuseta isikute sel hetkel asetleidva ja varasema iga-aastase saabumise kumulatiivse mõju tõttu on hästi ettevalmistatud varjupaiga-, vastuvõtu- ja rändesüsteem saavutanud oma suutlikkuse piiri;

26) „vastuvõtutingimused“ – direktiivi (EL) 2024/1346 artikli 2 punktis 6 määratletud vastuvõtutingimused;

27) „vastu võetud isik“ – isik, kelle liikmesriik on vastu võtnud määruse (EL) 2024/1350 või väljaspool seda määrust kehtiva riikliku ümberasustamiskava alusel;

28) „ELi solidaarsuskoordinaator“ – komisjoni käesoleva määruse artikli 15 kohaselt määratud isik, kellel on käesoleva määruse artiklis 15 kindlaks määratud volitused;

II OSA

VARJUPAIGA- JA RÄNDEHALDUSE ÜHINE RAAMISTIK

I PEATÜKK

Terviklik lähenemisviis

Artikkel 3

Terviklik lähenemisviis varjupaiga- ja rändehaldusele

1. Ühised meetmed, mida liit ja liikmesriigid võtavad oma pädevuse piires varjupaiga- ja rändehalduse valdkonnas, peavad põhinema ELi toimimise lepingu artiklis 80 sätestatud solidaarsuse ja vastutuse õiglase jagamise põhimõttel, mis tugineb terviklikule lähenemisviisile, ning peavad juhinduma integreeritud poliitikakujundamise põhimõttest kooskõlas rahvusvahelise ja liidu õigusega, sealhulgas põhiõigustega.

Üldise eesmärgiga hallata tulemuslikult varjupaika ja rännet kohaldatava liidu õiguse raames on kõnealustel meetmetel järgmised eesmärgid:

a) tagada kooskõla varjupaiga- ja rändehalduspoliitika vahel liitu suunduvate rändevoogude haldamisel,

b) tegeleda asjaomaste rändeteede ja liikmesriikidevahelise ebaseadusliku liikumisega.

2. Komisjon, nõukogu ja liikmesriigid tagavad varjupaiga- ja rändehalduse poliitika, sealhulgas selle sise- ja väliskomponentide järjepideva rakendamise, konsulteerides välispoliitika eest vastutavate institutsioonide, organite ja asutustega.

Artikkel 4

Tervikliku lähenemisviisi sisekomponendid

Käesoleva määruse artiklis 3 sätestatud eesmärkide saavutamiseks koosnevad tervikliku lähenemisviisi sisekomponendid järgmistest elementidest:

a) liidu institutsioonide, organite ja asutuste, liikmesriikide ning rahvusvaheliste organisatsioonide vaheline tihe koostöö ja vastastikune partnerlus;

b) liikmesriikide välispiiride tulemuslik haldamine, mis põhineb Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/1896 ([26]) artiklis 3 sätestatud Euroopa integreeritud piirihaldusel;

c) kõigi rahvusvahelises ja liidu õiguses merel päästetud isikutega seoses kehtestatud kohustuste täitmine;

([26]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. novembri 2019. aasta määrus (EL) 2019/1896, mis käsitleb Euroopa piiri- ja rannikuvalvet ning millega tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1052/2013 ning (EL) 2016/1624 (ELT L 295, 14.11.2019, lk 1).

d) kiire ja tulemuslik juurdepääs õiglasele ja tõhusale rahvusvahelise kaitse menetlusele liikmesriikide territooriumil, sealhulgas liikmesriikide välispiiridel, liikmesriikide territoriaalmerel või transiiditsoonides ning kooskõlas määrusega (EL) 2024/1348 ja määrusega (EL) 2024/1347 kolmanda riigi kodanike ja kodakondsuseta isikute tunnustamine pagulaste või täiendava kaitse saajatena;

e) rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi kindlaksmääramine;

f) tulemuslike meetmete võtmine, et vähendada kolmanda riigi kodanike ja kodakondsuseta isikute liikmesriikidevahelise ebaseadusliku liikumise ajendeid ja seda tõkestada;

g) taotlejate juurdepääs nõuetekohastele vastuvõtutingimustele kooskõlas direktiiviga (EL) 2024/1346;

h) ebaseaduslikult riigis viibivate kolmanda riigi kodanike tagasisaatmise tulemuslik haldamine kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2008/115/EÜ ([27]);

i) tulemuslikud meetmed, et soodustada ja toetada rahvusvahelise kaitse saajate integreerimist liikmesriikides;

j) meetmed, mille eesmärk on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2009/52/EÜ ([28]) võidelda töötajate ärakasutamise vastu ja vähendada ebaseaduslikku töötamist;

k) kohaldataval juhul liidu tasandil, sealhulgas Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti ning Euroopa Liidu Varjupaigaameti (edaspidi „varjupaigaamet“) poolt loodud operatiivvahendite kasutuselevõtmine ja kasutamine ning Vabadusel, Turvalisusel ja Õigusel Rajaneva Ala Suuremahuliste IT-süsteemide Operatiivjuhtimise Euroopa Liidu Ameti (eu-LISA) hallatavad liidu infosüsteemid.

Artikkel 5

Tervikliku lähenemisviisi väliskomponendid

Artiklis 3 sätestatud eesmärkide saavutamiseks edendavad ja loovad liit ja liikmesriigid oma pädevuse piires kohandatud ja vastastikku kasulikke partnerlusi, järgides täiel määral rahvusvahelist ja liidu õigust ning austades täielikult inimõigusi, ning hõlbustavad tihedat koostööd asjaomaste kolmandate riikidega kahepoolsel, piirkondlikul, mitmepoolsel ja rahvusvahelisel tasandil, sealhulgas selleks, et:

a) edendada seaduslikku rännet ja seaduslikke võimalusi kolmanda riigi kodanike jaoks, kes vajavad rahvusvahelist kaitset, ja nende jaoks, kellel lubatakse muul alusel liikmesriigis seaduslikult elada;

b) toetada partnereid, kes võtavad vastu suure hulga kaitset vajavaid rändajaid ja pagulasi, ning suurendada nende rände-, varjupaiga- ja piirihalduse tegevussuutlikkust, austades täielikult inimõigusi;

c) tõkestada ebaseaduslikku rännet ning võidelda rändajate ebaseaduslikule piiriületusele ja viibimisele kaasaaitamise ning inimkaubanduse vastu, sealhulgas vähendada nende põhjustatud haavatavust, tagades samal ajal õiguse taotleda rahvusvahelist kaitset;

d) tegeleda ebaseadusliku rände ja sundrände algpõhjuste ja ajenditega;

e) suurendada tulemuslikku tagasipöördumist, tagasivõtmist ja taasintegreerimist;

f) tagada ühise viisapoliitika täielik rakendamine.

([27]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2008. aasta direktiiv 2008/115/EÜ ühiste nõuete ja korra kohta liikmesriikides ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmisel (ELT L 348, 24.12.2008, lk 98).

([28]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuni 2009. aasta direktiiv 2009/52/EÜ, millega sätestatakse ebaseaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanike tööandjatele kohaldatavate karistuste ja meetmete miinimumnõuded (ELT L 168, 30.6.2009, lk 24).

Artikkel 6

Solidaarsuse ja vastutuse õiglase jagamise põhimõte

1. Liit ja liikmesriigid järgivad oma käesoleva määruse kohaste kohustuste täitmisel solidaarsuse ja vastutuse õiglase jagamise põhimõtet, mis on sätestatud ELi toimimise lepingu artiklis 80, ning võtavad arvesse nende ühist huvi liidu varjupaiga- ja rändehalduspoliitika tulemusliku toimimise vastu.

2. Oma käesoleva määruse kohaste kohustuste täitmisel teevad liikmesriigid tihedat koostööd ning:

a) loovad riiklikud varjupaiga- ja rändehaldussüsteemid, millega võimaldatakse tulemuslik juurdepääs rahvusvahelise kaitse menetlustele, ja haldavad neid ning tagavad sellise rahvusvahelise kaitse taotlejatele, kes seda vajavad, ja tagavad ebaseaduslikult riigis viibivate kolmanda riigi kodanike tulemusliku ja väärikalt tagasisaatmise kooskõlas direktiiviga 2008/115/EÜ ning tagavad rahvusvahelise kaitse taotlejate nõuetekohase vastuvõtmise ja investeerivad sellesse kooskõlas direktiiviga (EL) 2024/1346;

b) tagavad, et käesoleva määruse rakendamiseks eraldatakse vajalikud vahendid ning piisavalt pädevaid töötajaid, ning kui liikmesriigid peavad seda vajalikuks või kui see on kohaldatav, taotlevad selleks asjaomastelt liidu organitelt ja asutustelt abi;

c) võtavad põhiõigusi täielikult järgides kõik meetmed, mis on vajalikud ja proportsionaalsed, et tõkestada ja vähendada ebaseaduslikku rännet liikmesriikide territooriumile, sealhulgas tõkestada rändajate ebaseaduslikule piiriületusele ja viibimisele kaasaaitamist ning inimkaubandust ning selle vastu võidelda, kaitsta ebaseaduslikult üle piiri toimetatud ja inimkaubanduse ohvriks langenud inimeste õigusi;

d) kohaldavad korrektselt ja kiiresti rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise norme ning korraldavad vajaduse korral üleandmise vastutavale liikmesriigile III osa I–VI peatüki ning IV osa I peatüki kohaselt;

e) pakuvad teistele liikmesriikidele solidaarsuspanuste vormis tulemuslikku toetust II või IV osas sätestatud vajaduste alusel;

f) võtavad tulemuslikud meetmed, et vähendada kolmanda riigi kodanike ja kodakondsuseta isikute liikmesriikidevahelise ebaseadusliku liikumise ajendeid ja seda tõkestada.

3. Selleks et toetada liikmesriike nende kohustuste täitmisel, hõlmab ELi alaline rändetoetusvahend vähemalt järgmist:

a) operatiiv- ja tehniline abi asjaomastelt liidu organitelt ja asutustelt kooskõlas nende volitustega, eelkõige varjupaigaametilt kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/2303 ([29]), Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ametilt kooskõlas määrusega (EL) 2019/1896 ning Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö Ametilt (Europol) kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2016/794 ([30]);

b) liidu fondidest antav toetus käesolevas osas sätestatud ühise raamistiku rakendamiseks kooskõlas määrusega (EL) 2021/1147 ja asjakohasel juhul Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/1148 ([31]);

c) liidu *acquis* erandid, mis annavad liikmesriikidele vajalikud vahendid, et reageerida konkreetsetele rändeprobleemidele, nagu on osutatud määrustes (EL) 2024/1359 ja (EL) 2024/1348 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2024/1349 ([32]);

([29]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. detsembri 2021. aasta määrus (EL) 2021/2303, mis käsitleb Euroopa Liidu Varjupaigaametit ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 439/2010 (ELT L 468, 30.12.2021, lk 1).

([30]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2016. aasta määrus (EL) 2016/794, mis käsitleb Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö Ametit (Europol) ning millega asendatakse ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsused 2009/371/JSK, 2009/934/JSK, 2009/935/JSK, 2009/936/JSK ja 2009/968/JSK (ELT L 135, 24.5.2016, lk 53).

([31]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. juuli 2021. aasta määrus (EL) 2021/1148, millega luuakse Integreeritud Piirihalduse Fondi osana piirihalduse ja viisapoliitika rahastu (ELT L 251, 15.7.2021, lk 48).

([32]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta määrus (EL) 2024/1349, millega kehtestatakse piiril toimuv tagasisaatmismenetlus ja millega muudetakse määrust (EL) 2021/1148 (ELT L, 2024/1349, 22.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1349/oj).

d) liidu elanikkonnakaitse mehhanismi aktiveerimine kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/836 ([33]);

e) meetmed tagasipöördumise ja taasintegreerimise hõlbustamiseks, sealhulgas tehes koostööd kolmandate riikidega, austades täielikult põhiõigusi;

f) tugevdatud meetmed ja valdkondadevaheline tegevus rände välismõõtmes;

g) tõhustatud diplomaatiline ja poliitiline teavitustegevus;

h) kooskõlastatud kommunikatsioonistrateegiad;

i) kolmandate riikide tulemusliku ja inimõigustel põhineva rändepoliitika toetamine;

j) seadusliku rände ja hästi juhitud liikuvuse edendamine, sealhulgas rände, sundrände ja seaduslike võimaluste valdkonnas kahepoolsete, piirkondlike ja rahvusvaheliste partnerluste ja liikuvuse partnerluste tugevdamine.

Artikkel 7

Strateegiline lähenemisviis varjupaiga- ja rändehaldusele riiklikul tasandil

1. Liikmesriigid koostavad riiklikud strateegiad, millega luuakse strateegiline lähenemisviis, tagamaks et neil on suutlikkus rakendada varjupaiga- ja rändehaldussüsteemi tulemuslikult kooskõlas oma kohustustega, mis tulenevad liidu ja rahvusvahelisest õigusest, võttes arvesse oma eriolukorda, eelkõige oma geograafilist asukohta.

Riiklike strateegiate koostamisel võivad liikmesriigid konsulteerida komisjoni ja asjaomaste liidu organite ja asutustega, eelkõige varjupaigaametiga, ning kohalike ja piirkondlike omavalitsustega, kui see on asjakohane ja kooskõlas riigisisese õigusega. Need strateegiad hõlmavad vähemalt järgmist:

a) ennetavad meetmed rändesurve ohu vähendamiseks ja valmisoleku planeerimine, võttes arvesse määruste (EL) 2019/1896 ja (EL) 2021/2303 ning direktiivi (EL) 2024/1346 kohast valmisoleku planeerimist, ja komisjoni aruanded, mis on koostatud vastavalt soovitusele (EL) 2020/1366;

b) teave selle kohta, kuidas liikmesriigid käesolevas osas sätestatud põhimõtteid rakendavad ja kuidas nendes põhimõtetest tulenevaid õiguslikke kohustusi täidetakse riiklikul tasandil;

c) teave selle kohta, kuidas varjupaigaameti ja Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti tehtud seire, kooskõlas määrusega (EL) 2022/922 tehtud hindamise ning kooskõlas määruse (EL) 2024/1356 artikliga 10 tehtud seire tulemusi on arvesse võetud.

2. Riiklikes strateegiates tuleb võtta arvesse muid asjakohaseid strateegiaid ja olemasolevaid toetusmeetmeid, eelkõige määruste (EL) 2021/1147 ja (EL) 2021/2303 kohaseid toetusmeetmeid, ning strateegiad peavad olema kooskõlas määruse (EL) 2019/1896 artikli 8 lõikega 6 kehtestatud Euroopa integreeritud piirihalduse riiklike strateegiatega ja neid täiendama.

3. Liikmesriigid edastavad komisjonile oma riiklikud varjupaiga- ja rändehaldusstrateegiad kuus kuud enne artiklis 8 osutatud strateegia vastuvõtmist.

4. Liit annab kohustuste täitmiseks rahalist ja operatiivtuge, sealhulgas organite ja asutuste antav operatiivtugi, kooskõlas määrustega (EL) 2019/1986, (EL) 2021/1147, (EL) 2021/2303 ja asjakohasel juhul määrusega (EL) 2021/1148.

5. Komisjon seirab rändeolukorda ja annab selle kohta teavet korrapärastes aruannetes, mis põhinevad Euroopa välisteenistuse, varjupaigaameti, Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti, Europoli ja Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti

([33]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2021. aasta määrus (EL) 2021/836, millega muudetakse otsust nr 1313/2013/EL liidu elanikkonnakaitse mehhanismi kohta (ELT L 185, 26.5.2021, lk 1).

esitatud andmetel ja teabel ning eelkõige soovituse (EL) 2020/1366 kohaselt ja rändevaldkonna valmisolekut ja kriisiohjet puudutava ELi mehhanismivõrgustiku raames kogutud teabel ja vajaduse korral liikmesriikide esitatud teabel.

6. Komisjon kehtestab rakendusaktidega vormi, mida liikmesriigid peavad kasutama, et tagada nende riiklike strateegiate teatud põhielementide, nagu valmisoleku plaanide võrreldavus. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 77 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

Artikkel 8

Euroopa pikaajaline varjupaiga- ja rändehaldusstrateegia

1. Komisjon koostab pärast liikmesriikidega konsulteerimist, võttes arvesse liidu organite ja asutuste asjakohaseid aruandeid ja analüüse ning tuginedes artiklis 7 osutatud riiklikele strateegiatele, viieks aastaks Euroopa varjupaiga- ja rändehaldusstrateegia (edaspidi „strateegia“), milles sätestatakse strateegiline lähenemisviis, et tagada riiklike strateegiate järjepidev rakendamine. Komisjon edastab strateegia Euroopa Parlamendile ja nõukogule. Strateegia ei ole õiguslikult siduv.

2. Esimene strateegia võetakse vastu hiljemalt 12. detsembriks 2025 ja seejärel iga viie aasta tagant.

3. Strateegia sisaldab artiklites 4 ja 5 loetletud komponente, seab olulisele kohale Euroopa Liidu Kohtu ja Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika ning võtab arvesse ka järgmist:

a) artiklis 7 osutatud liikmesriikide varjupaiga- ja rändehaldusstrateegiate rakendamist ning nende vastavust liidu ja rahvusvahelisele õigusele;

b) asjakohast teavet, mille komisjon on kogunud vastavalt soovitusele (EL) 2020/1366;

c) komisjoni ja varjupaigaameti kogutud teavet varjupaigaküsimusi käsitleva liidu *acquis* rakendamise kohta;

d) Euroopa välisteenistuselt ning asjaomastelt liidu organitelt ja asutustelt kogutud teavet, eelkõige varjupaigaameti, Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti ja Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti aruandeid;

e) muud asjakohast teavet, sealhulgas liikmesriikidelt, seireasutustelt, rahvusvahelistelt organisatsioonidelt ja teistelt asjaomastelt organitelt, asutustelt ja organisatsioonidelt saadud teavet.

II PEATÜKK

Iga-aastane rändehalduse tsükkel

Artikkel 9

Euroopa iga-aastane varjupaiga- ja rändearuanne

1. Komisjon võtab igal aastal vastu Euroopa iga-aastase varjupaiga- ja rändearuande, milles hinnatakse varjupaiga-, vastuvõtu- ja rändeolukorda eelneva 12 kuu jooksul ning võimalikke arengusuundi, tehes rände- ja varjupaigavaldkonna olukorrast strateegilise ülevaate, mis on ka liidu varajase hoiatamise ja teadlikkuse suurendamise vahend (edaspidi „aruanne“).

2. Aruanne põhineb liikmesriikide, Euroopa välisteenistuse, varjupaigaameti, Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti, Europoli ja Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti esitatud asjakohastel kvantitatiivsetel ja kvalitatiivsetel andmetel ning teabel. Selles võidakse arvesse võtta ka muude asjaomaste organite, asutuste või organisatsioonide esitatud teavet.

3. Aruanne sisaldab järgmisi elemente:

a) üldise olukorra hinnang, mis hõlmab kõiki rändeteid liitu ja kõigis liikmesriikides, eelkõige

i) rahvusvahelise kaitse taotluste arv ja taotlejate kodakondsus,

ii) kindlaks tehtud saatjata alaealiste arv ja olemasolu korral vastuvõtu või menetluslike erivajadustega isikute arv,

iii) kooskõlas määrusega (EL) 2024/1347 rahvusvahelise kaitse saanud kolmanda riigi kodanike või kodakondsuseta isikute arv,

iv) varjupaiga küsimuses tehtud esimese astme otsuste ja lõplike otsuste arv,

v) liikmesriigi vastuvõtusuutlikkus,

vi) selliste kolmanda riigi kodanike arv, kelle puhul on liikmesriigi ametiasutused tuvastanud, et nad ei vasta või enam ei vasta liikmesriiki sisenemise, seal viibimise või elamise tingimustele, sealhulgas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2017/2226 ([34]) artikli 3 lõike 1 punktis 19 määratletud viibimisaja ületajad,

vii) liikmesriikide tehtud tagasisaatmisotsuste arv ja nende kolmanda riigi kodanike arv, kes lahkusid liikmesriikide territooriumilt kooskõlas direktiivi 2008/115/EÜ kohase tagasisaatmisotsusega,

viii) nende kolmanda riigi kodanike ja kodakondsuseta isikute arv, kelle liikmesriigid on võtnud vastu liidu ja riiklike ümberasustamise või humanitaarsetel põhjustel vastuvõtmise kavade alusel,

ix) nende kolmanda riigi kodanike arv, kelle suhtes kohaldatakse määrustes (EL) 2024/1348 ja (EL) 2024/1349 sätestatud piirimenetlust, ning nende kodakondsus,

x) kooskõlas artiklitega 39 ja 41 sissetulevate ja väljaminevate vastuvõtmispalvete või tagasivõtmisteadete arv,

xi) üleandmisotsuste arv ja kooskõlas käesoleva määrusega tehtud üleandmiste arv,

xii) otsingu- ja päästeoperatsioonide järgselt maabunud kolmanda riigi kodanike arv ja kodakondsus ning niisuguste kolmanda riigi kodanike esitatud rahvusvahelise kaitse taotluste arv,

xiii) liikmesriigid, kuhu saabutakse korduvalt meritsi, eelkõige otsingu- ja päästeoperatsioonide järgsete maabumiste raames,

xiv) kolmanda riigi kodanike või kodakondsuseta isikute arv, kellel keelati kooskõlas määruse (EL) 2016/399 artikliga 14 riiki sisenemine,

xv) nende kolmanda riigi kodanike või kodakondsuseta isikute arv, kes saavad kooskõlas nõukogu direktiiviga 2001/55/EÜ ([35]) ajutist kaitset,

xvi) nende isikute arv, kes on kinni peetud seoses maismaa, mere või õhu välispiiri ebaseadusliku ületamisega, ning juhul, kui andmed on kättesaadavad ja kontrollitavad, ebaseadusliku piiriületuse katsete arv,

xvii) liikmesriikidele liidu organite ja asutuste antud toetus;

b) prognoos eeloleva aasta kohta, muu hulgas eeldatav meritsi saabujate arv, mis põhineb eelnenud aasta üldisel rändeolukorral, võttes arvesse sel hetkel valitsevat olukorda ja kajastades samal ajal ka varasemat survet;

([34]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. novembri 2017. aasta määrus (EL) 2017/2226, millega luuakse riiki sisenemise ja riigist lahkumise süsteem liikmesriikide välispiire ületavate kolmandate riikide kodanike riiki sisenemise ja riigist lahkumise andmete ja sisenemiskeeluandmete registreerimiseks ning määratakse kindlaks riiki sisenemise ja riigist lahkumise süsteemile õiguskaitse eesmärgil juurdepääsu andmise tingimused ning millega muudetakse Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni ning määruseid (EÜ) nr 767/2008 ja (EL) nr 1077/2011 (ELT L 327, 9.12.2017, lk 20).

([35]) Nõukogu 20. juuli 2001. aasta direktiiv 2001/55/EÜ miinimumnõuete kohta ajutise kaitse andmiseks ümberasustatud isikute massilise sissevoolu korral ning meetmete kohta liikmesriikide jõupingutuste tasakaalustamiseks nende isikute vastuvõtmisel ning selle tagajärgede kandmisel (EÜT L 212, 7.8.2001, lk 12).

c) teave valmisoleku taseme kohta liidus ja liikmesriikides ning eeldatavate olukordade võimaliku mõju kohta;

d) teave liikmesriikide suutlikkuse kohta, eelkõige vastuvõtusuutlikkuse kohta;

e) varjupaigaameti ja Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti seire, kooskõlas määrusega (EL) 2022/922 tehtud hindamise ning kooskõlas määruse (EL) 2024/1356 artikliga 10 tehtud seire tulemused, nagu on osutatud käesoleva määruse artikli 7 lõike 1 teise lõigu punktis c;

f) hinnang selle kohta, kas asjaomase liikmesriigi või asjaomaste liikmesriikide toetamiseks on vaja solidaarsusmeetmeid ja ELi alalise rändetoetusvahendi kohaseid meetmeid.

4. Komisjon võtab aruande vastu iga aasta 15. oktoobriks ja edastab selle Euroopa Parlamendile ja nõukogule.

5. Aruanne võetakse aluseks liidu tasandi otsustele, mis käsitlevad rändeolukorra haldamiseks vajalikke meetmeid.

6. Esimene aruanne esitatakse hiljemalt 15. oktoobriks 2025.

7. Liikmesriigid, varjupaigaamet, Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet, Europol ja Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet esitavad aruande jaoks artiklis 10 osutatud teabe iga aasta 1. juuniks.

8. Komisjon kutsub igal aastal juuli esimesel poolel kokku rändevaldkonna valmisoleku- ja kriisikava ELi mehhanismis osalejate koosoleku, et esitada olukorra esialgne hinnang ja vahetada mehhanismi liikmetega teavet. Rändevaldkonna valmisoleku- ja kriisikava ELi mehhanismi ülesehitus ja töökorraldus on esitatud soovituse (EL) 2020/1366 algversioonis.

9. Liikmesriigid ja asjaomased liidu organid ja asutused esitavad komisjonile ajakohastatud teabe iga aasta 1. septembriks.

10. Komisjon kutsub iga aasta 30. septembriks kokku rändevaldkonna valmisoleku- ja kriisikava mehhanismis osalejate koosoleku, et esitada olukorra koondhinnang. Rändevaldkonna valmisoleku- ja kriisikava ELi mehhanismi ülesehitus ja töökorraldus on esitatud soovituse (EL) 2020/1366 algversioonis.

Artikkel 10

Teave üldise rändeolukorra, rändesurve, rändesurve ohu või märkimisväärse rändeolukorra hindamiseks

1. Kui komisjon hindab üldist rändeolukorda või seda, kas liikmesriik on rändesurve all, rändesurve ohus või märkimisväärses rändeolukorras, kasutab ta artiklis 9 osutatud aruannet ja võtab arvesse artikli 9 lõike 3 punkti a kohast lisateavet.

2. Komisjon võtab ka arvesse järgmist:

a) asjaomase liikmesriigi esitatud teave, sealhulgas hinnang tema vajaduste ja tema suutlikkuse ning tema valmisoleku alaste meetmete kohta, ning muu asjakohane lisateave, mis on esitatud artiklis 7 osutatud riiklikus strateegias;

b) rändealase ning tagasisaatmise ja -võtmise alase koostöö tase kolmandate päritolu- ja transiidiriikide, esimeste varjupaigariikidega ning määruses (EL) 2024/1348 määratletud turvaliste kolmandate riikidega, võttes sealhulgas arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 810/2009 ([36]) artikli 25a kohast aastaaruannet;

([36]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta määrus (EÜ) nr 810/2009, millega kehtestatakse ühenduse viisaeeskiri (viisaeeskiri) (ELT L 243, 15.9.2009, lk 1).

c) asjaomaste kolmandate riikide geopoliitiline olukord, rände algpõhjused ja võimalikud rändajate vahendina kasutamise olukorrad ning ebaseaduslikult liikmesriikide välispiire ületavate saabujatega seonduvad arengusuunad, mis võivad mõjutada rändeliikumist;

d) määruse (EL) 2022/922 artiklis 20, määruse (EL) 2021/2303 artiklis 15 ning määruse (EL) 2019/1896 artikli 32 lõikes 7 sätestatud asjakohased soovitused;

e) soovituse (EL) 2020/1366 kohaselt kogutud teave;

f) nõukogu rakendusotsuse (EL) 2018/1993 ([37]) kohased integreeritud olukorrateadlikkuse ja analüüsi aruanded, kui aktiveeritakse integreeritud poliitiline kriisidele reageerimine, või rändevaldkonna olukorrateadlikkuse ja analüüsi aruanne, mis avaldatakse rändevaldkonna valmisolekut ja kriisiohjet puudutava ELi mehhanismi esimeses etapis, kui integreeritud poliitilist kriisidele reageerimist ei ole aktiveeritud;

g) teave viisanõude kaotamist puudutava aruandlusprotsessi ja kolmandate riikidega peetavate dialoogide kohta;

h) Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti kvartaalsed bülletäänid rände kohta ja muud aruanded;

i) liidu organite ja asutuste antud toetus liikmesriikidele;

j) määruse (EL) 2019/1896 artiklis 32 osutatud haavatavuse hindamise aruande asjaomased osad;

k) kolmanda riigi kodanike ja kodakondsuseta isikute liikmesriikidevahelise ebaseadusliku liikumise ulatus ja suundumused, tuginedes asjaomastelt liidu organitelt ja asutustelt saadud teabele ja asjaomastest infosüsteemidest saadud andmete analüüsile.

3. Lisaks võtab komisjon selle hindamiseks, kas liikmesriik on märkimisväärses rändeolukorras, arvesse ka kolmanda riigi kodanike või kodakondsuseta isikute praeguse ja varasema iga-aastase saabumise kumulatiivset mõju.

Artikkel 11

Komisjoni rakendusotsus rändesurve all, rändesurve ohus või märkimisväärses rändeolukorras olevate liikmesriikide kindlaksmääramise kohta

1. Koos artiklis 9 osutatud aruandega võtab komisjon vastu rakendusotsuse, millega määratakse kindlaks, kas konkreetne liikmesriik on eeloleval aastal rändesurve all, rändesurve ohus või märkimisväärses rändeolukorras.

Komisjon konsulteerib selleks asjaomaste liikmesriikidega. Komisjon võib määrata selliste konsultatsioonide pidamiseks tähtaja.

2. Lõike 1 kohaldamisel kasutab komisjon artikli 10 kohaselt kogutud teavet, võttes arvesse kõiki artiklis 9 osutatud aruande elemente, kõiki rändeteid, sealhulgas otsingu- ja päästeoperatsioonide järgse maabumise struktuurse nähtuse eripära ning kolmanda riigi kodanike ja kodakondsuseta isikute ebaseaduslikku liikumist liikmesriikide vahel, samuti varasemat survet asjaomasele liikmesriigile ja praegust olukorda.

3. Kui liikmesriiki on tulnud viimase 12 kuu jooksul suur hulk saabujaid otsingu- ja päästeoperatsioonide järgsete korduvate maabumiste tõttu, käsitab komisjon seda liikmesriiki rändesurve all olevana, tingimusel et saabujate hulk on nii suur, et tekitab ebaproportsionaalseid kohustusi asjaomase liikmesriigi hästi ettevalmistatud varjupaiga-, vastuvõtu- ja rändesüsteemidele.

4. Komisjon võtab oma rakendusotsuse vastu iga aasta 15. oktoobriks ning edastab selle Euroopa Parlamendile ja nõukogule.

([37]) Nõukogu 11. detsembri 2018. aasta rakendusotsus (EL) 2018/1993, mis käsitleb ELi integreeritud korda poliitiliseks reageerimiseks kriisidele (ELT L 320, 17.12.2018, lk 28).

Artikkel 12

Komisjoni ettepanek võtta vastu nõukogu rakendusakt, millega luuakse iga-aastase solidaarsusreserv

1. Komisjon esitab igal aastal artiklis 9 osutatud aruande alusel ja koos sellega nõukogu rakendusakti ettepaneku, millega luuakse iga-aastane solidaarsusreserv, mis on vajalik eeloleva aasta rändeolukorra tasakaalustatuks ja tulemuslikuks käsitlemiseks. Nimetatud aruandes, milles arvestatakse rändesurve all olevate liikmesriikide prognoositavaid iga-aastaseid solidaarsusvajadusi.

2. Komisjoni lõikes 1 osutatud ettepanekus määratakse kindlaks liidu tasandil iga-aastase solidaarsusreservi jaoks nõutavate ümberpaigutamiste aastane koguarv ja rahaliste toetuste aastane summa, mis on vähemalt järgmine:

a) 30 000 ümberpaigutamist;

b) 600 miljonit eurot rahaliste toetuste puhul.

Komisjoni käesoleva artikli lõikes 1 osutatud ettepanekus sätestatakse ka iga liikmesriigi iga-aastased esialgsed panused, mis saadakse artiklis 66 sätestatud jaotumise kohaldamisest, et hõlbustada artikli 13 kohast solidaarsuspanuste lubaduste täitmise elluviimist (edaspidi „lubaduste täitmine“).

3. Kui komisjon määrab kindlaks selle, kui suur on kogu liitu hõlmav vastutus, mida kõik liikmesriigid jagavad, ja milline on sellest tulenev solidaarsuse tase, võtab ta arvesse asjakohaseid kvalitatiivseid ja kvantitatiivseid kriteeriume, sealhulgas saabunud isikute koguarvu, taotluste rahuldamise keskmist määra ja tagasisaatmise keskmist määra asjaomasel aastal. Komisjon võtab arvesse ka seda, et liikmesriigid, kes muutuvad artikli 58 lõike 1 kohaselt toetatavateks liikmesriikideks, ei ole kohustatud täitma solidaarsuspanustega seoses võetud kohustusi.

Komisjon võib kindlaks määrata käesoleva artikli lõikes 2 sätestatust suurema arvu ümberpaigutamisi või suurema summa rahalisi toetuseid ning määrata kindlaks muud solidaarsusliigid, nagu on sätestatud artikli 56 lõike 2 punktis c, sõltuvalt vajadusest selliste meetmete järele, mis on tingitud rändevaldkonnas esinevatest eriprobleemidest asjaomases liikmesriigis. Selleks et säilitada eri liiki solidaarsusmeetmete võrdne väärtus, säilitatakse käesoleva artikli lõike 2 punktides a ja b sätestatud arvude suhe.

4. Olenemata käesoleva artikli lõikest 2, kui liikmesriikide ja asjaomaste liidu organite ja asutuste poolt artikli 9 lõike 2 kohaselt esitatud teave või komisjoni artikli 11 lõike 1 kohaselt korraldatud konsultatsioonid ei näita erandkorras vajadust solidaarsusmeetmete järele eeloleval aastal, võetakse seda igakülgselt arvesse komisjoni käesoleva artikli lõikes 1 osutatud ettepanekus.

5. Kui komisjon on artiklis 11 osutatud rakendusotsuses kindlaks määranud, et üks või mitu liikmesriiki on otsingu- ja päästeoperatsioonidele järgnenud korduvate maabumiste suure arvu tõttu rändesurve all, kehtestab komisjon soovitusliku protsendimäära, mille ulatuses tehakse iga-aastane solidaarsusreserv sellistele liikmesriikidele kättesaadavaks.

6. Komisjon võtab käesoleva artikli lõikes 1 osutatud ettepaneku vastu iga aasta 15. oktoobriks ja edastab selle nõukogule. Komisjon edastab selle ettepaneku samal ajal Euroopa Parlamendile. Komisjoni käesoleva artikli lõikes 1 osutatud ettepanekut võtta vastu nõukogu rakendusakt tohib avalikustada alles siis, kui nõukogu on artiklis 57 osutatud rakendusakti vastu võtnud. See liigitatakse salastatuse kategooriasse „RESTREINT UE/EU RESTRICTED“ ja seda käideldakse sellisena kooskõlas nõukogu otsusega 2013/488/EL ([38]).

Artikkel 13

ELi kõrgetasemeline solidaarsusfoorum

1. Selleks et tagada käesoleva määruse IV osa tulemuslik rakendamine, luuakse ELi kõrgetasemeline solidaarsusfoorum (edaspidi „kõrgetasemeline foorum“), mis koosneb liikmesriikide esindajatest ja mida juhatab nõukogu eesistujariigina tegutsev liikmesriik. Liikmesriigid on esindatud sellisel vastutuse ja otsustusõiguse tasandil, mis on asjakohane kõrgetasemelisele foorumile antud ülesannete täitmiseks.

([38]) Nõukogu 23. septembri 2013. aasta otsus 2013/488/EL ELi salastatud teabe kaitseks vajalike julgeolekueeskirjade kohta (ELT L 274, 15.10.2013, lk 1).

Asjakohasel juhul võib kutsuda kõrgetasemelisel foorumil osalema kolmandaid riike, kes on sõlminud liiduga lepingu liikmesriigis või vastavas kolmandas riigis esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutava riigi kindlaksmääramise kriteeriumide ja mehhanismide kohta, et panustada solidaarsusesse juhtumipõhiselt.

2. Nõukogu kutsub kõrgetasemelise foorumi kokku 15 päeva jooksul pärast artiklis 9 osutatud aruande, artiklis 11 osutatud otsuse ja artiklis 12 osutatud komisjoni ettepaneku vastuvõtmist.

3. Sellel lõikes 2 osutatud koosolekul arutab kõrgetasemeline foorum artiklis 9 osutatud aruannet, artiklis 11 osutatud otsust ja artiklis 12 osutatud komisjoni ettepanekut ning uurib üldolukorda. Samuti tehakse kõrgetasemelisel foorumil järeldused solidaarsusmeetmete ja vajalike panuste tasemete kohta vastavalt artiklis 57 sätestatud menetlusele ning vajaduse korral muude rändele reageerimise meetmete kohta vastutuse, valmisoleku ja erandolukordade valdkonnas ning rände välismõõtme kohta. Kõrgetasemelise foorumi koosolekul võtavad liikmesriigid kohustuse anda solidaarsuspanuseid iga-aastase solidaarsusreservi loomiseks vastavalt artiklile 57.

4. Kui liikmesriigi algatusel või komisjoni kutsel asub nõukogu seisukohale, et iga-aastasesse solidaarsusreservi tehtavad solidaarsuspanused ei ole kindlaks tehtud vajadustega seoses piisavad, sealhulgas juhul, kui artiklite 61 ja 62 kohaselt on tehtud märkimisväärseid vabastusi või kui ühel või mitmel rändesurve all oleval liikmesriigil on oodatust suuremad vajadused või kui üldine olukord nõuab täiendavat solidaarsustoetust, kutsub nõukogu kõrgetasemelise foorumi lihthäälteenamusega uuesti kokku, et nõuda liikmesriikidelt täiendavaid solidaarsuspanuseid. Kohustuste võtmine toimub artiklis 57 sätestatud menetluse kohaselt.

Artikkel 14

ELi tehnilise tasandi solidaarsusfoorum

1. Selleks et tagada käesoleva määruse IV osa sujuv rakendamine, luuakse ELi tehnilise tasandi solidaarsusfoorum (edaspidi „tehnilise tasandi foorum“) ning selle kutsub komisjoni nimel kokku ELi solidaarsuskoordinaator ja ta juhatab seda.

2. Tehnilise tasandi foorum koosneb liikmesriikide asjaomaste ametiasutuste esindajatest, kellel on piisavalt kõrge ametiaste, et täita sellele antud ülesandeid.

3. Asjakohasel juhul võib kutsuda tehnilise tasandi foorumil osalema kolmandaid riike, kes on sõlminud liiduga lepingu liikmesriigis või vastavas kolmandas riigis esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutava riigi kindlaksmääramise kriteeriumide ja mehhanismide kohta, et panustada solidaarsusesse juhtumipõhiselt.

4. Varjupaigaamet osaleb tehnilise tasandi foorumil. Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet ning Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet osalevad tehnilise tasandi foorumil, kui see on asjakohane ja kui ELi solidaarsuskoordinaator nad sellele osalema kutsub. Osalema võib kutsuda ka ÜRO asutusi, sõltuvalt nende osalemisest solidaarsusmehhanismis.

5. Pärast artiklis 57 osutatud nõukogu rakendusakti vastuvõtmist kutsub ELi solidaarsuskoordinaator kokku tehnilise tasandi foorumi esimese koosoleku. Pärast esimest koosolekut kohtub tehnilise tasandi foorum korrapäraselt ja nii sageli kui vajalik, eelkõige vastavalt artikli 58 lõikele 3 ja artikli 59 lõikele 6, et hoida töös liikmesriikidevahelist solidaarsusmehhanismi ja tegeleda solidaarsusvajadustega kindlaksmääratud panuste abil.

Artikkel 15

ELi solidaarsuskoordinaator

1. Komisjon nimetab ametisse ELi solidaarsuskoordinaatori, koordineerimaks tehnilisel tasandil solidaarsusmehhanismi rakendamist kooskõlas käesoleva määruse IV osaga.

2. ELi solidaarsuskoordinaator:

a) toetab tegevust, mis seisneb isikute toetatavast liikmesriigist toetavasse liikmesriiki ümberpaigutamises;

b) koordineerib ja toetab teabevahetust liikmesriikide ning solidaarsusmehhanismi rakendamisse kaasatud organite ja asutuste ning üksuste vahel;

c) peab ülevaadet toetatavate liikmesriikide vajadustest ning toetavate liikmesriikide panustest ja jälgib solidaarsusmeetmete käimasolevat rakendamist;

d) korraldab korrapäraste ajavahemike järel kohtumisi liikmesriikide ametiasutuste vahel, et tagada iga-aastase solidaarsusreservi tulemuslik ja tõhus rakendamine, et hõlbustada väga head suhtlust ja koostööd liikmesriikide vahel;

e) edendab solidaarsusmehhanismi rakendamise parimaid tavasid;

f) kutsub kokku tehnilise tasandi foorumi ja juhatab seda;

g) täidab määruse (EL) 2024/1359 artiklis 7 osutatud ülesandeid.

3. Lõike 2 kohaldamisel abistab ELi solidaarsuskoordinaatorit büroo ning talle antakse tema ülesannete tulemuslikuks täitmiseks vajalikud rahalised vahendid ja inimressursid. ELi solidaarsuskoordinaator kooskõlastab varjupaigaametiga tihedalt oma tegevust, sealhulgas seoses käesoleva määruse alusel toimuvate ümberpaigutamiste praktiliste üksikasjadega.

4. Artiklis 9 osutatud aruandes esitatakse solidaarsusmehhanismi rakendamise ja toimimise seis.

5. Liikmesriigid esitavad ELi solidaarsuskoordinaatorile andmed ja teabe, mis on ELi solidaarsuskoordinaatorile vajalikud tema ülesannete tulemuslikuks täitmiseks.

III OSA

VASTUTAVA LIIKMESRIIGI KINDLAKSMÄÄRAMISE KRITEERIUMID JA MEHHANISMID

I PEATÜKK

Üldpõhimõtted ja tagatised

Artikkel 16

Juurdepääs rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise menetlusele

1. Liikmesriigid vaatavad läbi kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku rahvusvahelise kaitse taotluse, kes taotleb rahvusvahelist kaitset mõne liikmesriigi territooriumil, sealhulgas piiril või transiiditsoonis. Taotluse vaatab läbi üks liikmesriik, kes vastutab käesoleva osa II peatükis sätestatud kriteeriumide või käesoleva osa III peatükis sätestatud tingimuste kohaselt.

2. Ilma et see piiraks käesoleva määruse IV osas sätestatud normide kohaldamist, kui käesolevas määruses kindlaks määratud kriteeriumide alusel ei saa kindlaks määrata liikmesriiki, kes vastutab rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest, vastutab taotluse läbivaatamise eest esimene liikmesriik, kus rahvusvahelise kaitse taotluse sooviavaldus registreeriti.

3. Kui liikmesriigil ei ole võimalik taotlejat üle anda algselt vastutavaks määratud liikmesriigile, sest on piisavalt alust arvata, et asjaomasele liikmesriigile üleandmisega tekiks taotleja põhiõiguste rikkumise tõeline oht, mis kujutab endast ebainimlikku või alandavat kohtlemist põhiõiguste harta artikli 4 tähenduses, jätkab vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetlust läbi viiv liikmesriik käesoleva osa II peatükis sätestatud kriteeriumide või käesoleva osa III peatükis sätestatud tingimuste kontrollimist, et teha kindlaks, kas on võimalik määrata vastutavaks mõni muu liikmesriik.

Kui liikmesriik ei saa isikut käesoleva lõike esimese lõigu kohaselt üle anda ühelegi liikmesriigile, kes on käesoleva osa II peatükis sätestatud kriteeriumide või käesoleva osa III peatükis sätestatud tingimuste alusel kindlaks määratud või esimesele liikmesriigile, kus taotluse sooviavaldus registreeriti, ning ei ole võimalik kindlaks teha, kas vastutavaks saab määrata mõne muu liikmesriigi, saab kõnealusest liikmesriigist rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutav liikmesriik.

4. Kui määruse (EL) 2024/1356 artiklis 15 sätestatud julgeolekukontrolli ei ole nimetatud määrusele vastavalt tehtud, siis see liikmesriik, kus rahvusvahelise kaitse taotluse sooviavaldus esimest korda registreeriti, uurib, kas on põhjendatud alust arvata, et taotleja kujutab endast ohtu sisejulgeolekule, kusjuures kõnealune liikmesriik teeb seda niipea kui võimalik pärast taotluse sooviavalduse registreerimist, enne kui kohaldab käesoleva osa II peatüki kohaseid vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise kriteeriume või käesoleva osa III peatükis sätestatud tingimusi.

Kui määruse (EL) 2024/1356 artiklis 15 sätestatud julgeolekukontroll on tehtud, kuid sellel liikmesriigil, kus rahvusvahelise kaitse taotluse sooviavaldus esimest korda registreeriti, on mõjuv põhjus uurimiseks, kas on põhjendatud alust arvata, et taotleja kujutab endast ohtu sisejulgeolekule, uurib kõnealune liikmesriik seda niipea kui võimalik pärast taotluse sooviavalduse registreerimist, enne kui kohaldab käesoleva osa II peatüki kohaseid vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise kriteeriume või käesoleva osa III peatükis sätestatud tingimusi.

Kui määruse (EL) 2024/1356 artikli 15 või käesoleva lõike esimese ja teise lõigu kohaselt tehtud julgeolekukontroll näitab, et on olemas põhjendatud alus arvata, et taotleja kujutab endast ohtu sisejulgeolekule, on vastutav liikmesriik see liikmesriik, kes tegi kõnealuse julgeolekukontrolli, ning käeoleva määruse artiklit 39 ei kohaldata.

5. Iga liikmesriik säilitab õiguse saata taotleja määruses (EL) 2024/1348 sätestatud norme ja tagatisi kohaldades turvalisse kolmandasse riiki.

Artikkel 17

Taotleja kohustused ja koostöö pädevate asutustega

1. Rahvusvahelise kaitse taotluse sooviavaldus esitatakse ja see sooviavaldus registreeritakse liikmesriigis, kuhu siseneti esimesena.

2. Erandina lõikest 1, tuleb juhul, kui kolmanda riigi kodanikul või kodakondsuseta isikul on kehtiv riigis seaduslikku viibimist tõendav dokument või kehtiv viisa, esitatakse rahvusvahelise kaitse taotluse sooviavaldus ja registreeritakse see sooviavaldus liikmesriigis, kes andis välja riigis seaduslikku viibimist tõendava dokumendi või viisa.

Kui kolmanda riigi kodanikul või kodakondsuseta isikul on riigis seaduslikku viibimist tõendav dokument või viisa, mis on aegunud, tühistatud, tagasi võetud või kehtetuks tunnistatud, esitatakse rahvusvahelise kaitse taotluse sooviavaldus ja see sooviavaldus registreeritakse liikmesriigis, kus ta viibib.

3. Taotleja teeb kooskõlas määrusega (EL) 2024/1358 biomeetriliste andmete kogumisel ja käesoleva määrusega hõlmatud küsimustes täielikku koostööd liikmesriikide pädevate asutustega, eelkõige esitades ja avaldades võimalikult kiiresti ja hiljemalt artiklis 22 osutatud vestluse ajal kõik üksikasjad ja kogu teabe, mis on talle kättesaadavad ja mis on vajalikud vastutava liikmesriigi kindlaksmääramiseks, muu hulgas esitades oma isikut tõendavad dokumendid, kui taotlejal on sellised dokumendid. Kui taotlejal ei ole vestluse ajal võimalik esitatud üksikasju ja teavet tõendada või käesoleva määruse artikli 22 lõikes 1 osutatud vormi täita, määrab pädev asutus selliste tõendite esitamiseks mõistliku tähtaja, mis jääb artikli 39 lõikes 1 osutatud ajavahemiku piiresse, võttes arvesse juhtumi individuaalseid asjaolusid.

4. Taotleja peab viibima:

a) lõigetes 1 ja 2 osutatud liikmesriigis kuni vastutava liikmesriigi kindlaksmääramiseni ja vajaduse korral üleandmismenetluse rakendamiseni;

b) vastutavas liikmesriigis;

c) ümberpaigutamise sihtliikmesriigis, kui isik on artikli 67 lõike 11 kohaselt üle antud.

5. Kui taotlejat teavitatakse üleandmisotsusest kooskõlas artikli 42 lõikega 2 ja artikli 67 lõikega 10, teeb taotleja pädevate asutustega koostööd ja täidab seda otsust.

Artikkel 18

Kohustuste täitmata jätmise tagajärjed

1. Tingimusel et taotlejat on määruse (EL) 2024/1356 artikli 11 lõike 1 punkti b või direktiivi (EL) 2024/1346 artikli 5 lõike 1 ja artikli 21 kohaselt tema kohustustest ja nende täitmata jätmise tagajärgedest teavitatud, ei ole taotlejal õigust kõnealuse direktiivi artiklites 17–20 sätestatud vastuvõtutingimustele üheski muus liikmesriigis kui selles, kus ta peab käesoleva määruse artikli 17 lõike 4 kohaselt viibima alates hetkest, mil teda on teavitatud otsusest anda ta üle vastutavale liikmesriigile.

Esimene lõik ei piira vajadust tagada elatustase kooskõlas liidu õigusega, sealhulgas põhiõiguste hartaga, ja rahvusvaheliste kohustustega.

2. Vastutava liikmesriigi kindlaksmääramiseks asjakohaseid üksikasju ja teavet, mis esitatakse pärast tähtaja möödumist, võetakse arvesse üksnes juhul, kui need annavad käesoleva määruse nõuetekohaseks kohaldamiseks otsustavaid tõendeid, eelkõige seoses saatjata alaealistega ja perekonna taasühinemisega.

3. Lõiget 1 ei kohaldata, kui taotleja ei viibi liikmesriigis, kus ta peab viibima, ning selle liikmesriigi pädevatel asutustel, kus taotleja viibib, on põhjendatult alust arvata, et taotleja suhtes võib olla toime pandud mõni Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2011/36/EL ([39]) artiklites 2 ja 3 osutatud süütegudest.

4. Liikmesriigid võtavad käesoleva artikli kohaldamisel arvesse taotleja individuaalset olukorda, sealhulgas reaalset põhiõiguste rikkumise ohtu liikmesriigis, kus taotleja peab viibima. Kõik liikmesriikide võetavad meetmed peavad olema proportsionaalsed.

Artikkel 19

Õigus saada teavet

1. Niipea kui võimalik ja igal juhul hiljemalt kuupäevaks, mil rahvusvahelise kaitse taotluse sooviavaldus liikmesriigis registreeritakse, annab kõnealuse liikmesriigi pädev asutus taotlejale teavet käesoleva määruse kohaldamise, tema käesoleva määruse kohaste õiguste ning artiklis 17 sätestatud kohustuste ja artiklis 18 sätestatud tagajärgede kohta kohustuste täitmata jätmise korral. Kõnealune teave hõlmab eelkõige teavet järgneva kohta:

a) käesoleva määruse eesmärgid;

b) taotleja eeldatav koostöö pädevate asutustega, nagu on sätestatud artiklis 17;

c) asjaolu, et rahvusvahelise kaitse taotlemise õigus ei hõlma taotleja jaoks võimalust valida seda, milline liikmesriik vastutab rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest, ega seda, milline liikmesriik on ümberpaigutamise sihtliikmesriik;

d) teises liikmesriigis teise taotluse sooviavalduse esitamise tagajärjed, samuti tagajärjed, mis kaasnevad lahkumisega liikmesriigist, kus taotleja peab artikli 17 lõike 4 kohaselt viibima ja eelkõige see, et taotlejal on õigus üksnes artikli 18 lõikes 1 sätestatud vastuvõtutingimustele;

e) vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise kriteeriumid ja menetlus, selliste kriteeriumide tähtsusjärjestus menetluse eri etappides ja menetluse kestus;

f) perekonna taasühinemist käsitlevad sätted ning sellega seoses kohaldatav pereliikmete ja sugulaste määratlus, õigus taotleda ja saada artikli 22 lõikes 1 osutatud vormi, sealhulgas teave isikute ja üksuste kohta, kes suudavad vormi täitmisel abi osutada, ning teave riikide, rahvusvaheliste või muude asjaomaste organisatsioonide kohta, kes suudavad hõlbustada pereliikmete tuvastamist ja otsimist;

([39]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. aprilli 2011. aasta direktiiv 2011/36/EL, milles käsitletakse inimkaubanduse tõkestamist ja selle vastast võitlust ning inimkaubanduse ohvrite kaitset ja millega asendatakse nõukogu raamotsus 2002/629/JSK (ELT L 101, 15.4.2011, lk 1).

g) artikli 22 kohase isikliku vestluse õigus ja eesmärk, menetlus ja kohustus menetluse käigus võimalikult kiiresti esitada suuliselt või dokumentide või muu teabe, sealhulgas kohaldatavalt juhul artikli 22 lõikes 1 osutatud vormi kaudu asjakohast teavet, mis võib aidata kindlaks teha, kas liikmesriikides viibib pereliikmeid, sugulasi või muid omakseid, sealhulgas teave vahendite kohta, mille abil taotleja saab sellist teavet esitada, ning igasugune abi, mida liikmesriik saab pereliikmete või sugulaste otsimisel pakkuda;

h) taotleja kohustus avaldada menetluse käigus võimalikult kiiresti mis tahes asjakohast teavet, mis võib aidata välja selgitada varasemad riigis seaduslikku viibimist tõendavad dokumendid, viisad või haridust tõendavad dokumendid;

i) võimalus esitada pädevatele asutustele artikli 35 lõike 1 kohaldamise kaalumiseks igakülgsed põhjendused;

j) taotleja kohustus esitada oma isikut tõendavad dokumendid, kui taotlejal on sellised dokumendid, ning teha pädevate asutustega koostööd biomeetriliste andmete kogumisel kooskõlas määrusega (EL) 2024/1358;

k) õigus tõhusale õiguskaitsevahendile kohtus, et vaidlustada üleandmisotsus artikli 43 lõikes 2 sätestatud tähtaja jooksul ning asjaolu, et vaidlustamise ulatus on artikli 43 lõike 1 kohaselt piiratud;

l) õigus saada tasuta õigusnõustamist küsimustes, mis on seotud II peatükis sätestatud kriteeriumide või käesoleva osa III peatükis sätestatud tingimuste kohaldamisega artiklis 21 sätestatud vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetluse kõigis etappides;

m) edasikaebamise või uuesti läbivaatamise puhul õigus saada taotluse korral tasuta õigusabi juhul, kui asjaomane isik ei suuda tasuda sellega kaasnevaid kulusid;

n) asjaolu, et põgenemine toob kaasa tähtaja pikendamise vastavalt artiklile 46;

o) asjaolu, et liikmesriikide pädevad asutused ja varjupaigaamet töötlevad taotleja isikuandmeid, sealhulgas vahetavad isikuga seotud andmeid üksnes selleks, et täita oma käesolevast määrusest tulenevaid kohustusi, järgides täielikult nõudeid kaitsta füüsilisi isikuid nende isikuandmete töötlemisel kooskõlas liidu ja riigisisese õigusega;

p) asjaomaste isikuandmete kategooriad;

q) õigus tutvuda taotlejaga seotud andmetega ning õigus taotleda temaga seotud ebakorrektsete andmete parandamist või temaga seotud ebaseaduslikult töödeldud andmete kustutamist, samuti nimetatud õiguste kasutamise kord, sealhulgas artiklis 52 nimetatud ametiasutuste ning riiklike andmekaitseasutuste kontaktandmed, kes vaatavad läbi isikuandmete kaitset käsitlevaid kaebusi, ning andmekaitseametniku kontaktandmed;

r) saatjata alaealise puhul taotlejale selles osas kehtivad tagatised ja õigused, esindaja roll ja kohustused ning menetlused, mille abil saab esindaja vastu esitada kaebuse konfidentsiaalselt ja turvaliselt ning viisil, mis austab täielikult lapse õigust olla ära kuulatud;

s) asjaolu, et kui kaudsed tõendid ei ole vastutuse kindlakstegemiseks omavahel kooskõlas, kontrollitavad ja piisavalt üksikasjalikud, võib liikmesriik nõuda DNA- või vereanalüüsi, et tõendada perekondlike sidemete olemasolu, või taotleja vanuse hindamist;

t) kohaldataval juhul ümberpaigutamismenetlused, mis on sätestatud artiklites 67 ja 68.

2. Taotlejal on võimalus nõuda teavet menetluse käigu kohta ja pädevad asutused teavitavad taotlejat sellest võimalusest. Kui taotleja on alaealine, on alaealisel ja vanemal või esindajal võimalus kõnealust teavet nõuda.

Artikkel 20

Teabe ligipääsetavus

1. Artiklis 19 osutatud teave esitatakse kirjalikult lühidal, selgel, arusaadaval ja kergesti kättesaadaval kujul, lihtsas ja selges sõnastuses ja keeles, millest taotleja aru saab või on kõigi eelduste kohaselt võimeline aru saama. Liikmesriigid kasutavad sel eesmärgil käesoleva artikli lõike 2 alusel ühist teabematerjali. Ühine teabematerjal on rahvusvahelise kaitse taotlejatele kättesaadav ka avatud ja kergesti ligipääsetaval veebiplatvormil.

Et taotleja teavet täielikult mõistaks, esitatakse teave ka suuliselt ja asjakohasel juhul artiklis 22 osutatud vestluse käigus. Selleks on taotlejal võimalus esitada küsimusi esitatud teabe täpsustamiseks. Liikmesriigid võivad kasutada multimeediaseadmete tuge.

2. Varjupaigaamet koostab tihedas koostöös vastutavate riiklike asutustega ühise teabematerjali ning saatjata alaealiste ja haavatavate taotlejate, vajaduse korral konkreetsete vastuvõtu- või menetlusvajadustega taotlejate jaoks spetsiaalse teabe, mis sisaldab vähemalt artiklis 19 osutatud teavet. Ühine teabematerjal sisaldab samuti teavet määruse (EL) 2024/1358 kohaldamise kohta ning eelkõige eesmärki, mille nimel võidakse asjaomase taotleja andmeid Eurodac-süsteemis töödelda.

Ühine teabematerjal koostatakse selliselt, et liikmesriikidel on sinna võimalik sisestada täiendavat liikmesriigi spetsiifilist teavet.

3. Kui taotleja on alaealine, esitavad artiklis 19 osutatud teabe asjakohaselt koolitatud töötajad taotleja esindaja juuresolekul ja lapsesõbralikul viisil.

Artikkel 21

Õigus õigusnõustamisele

1. Taotlejal on õigus konsulteerida tõhusal viisil riigisisese õiguse alusel sellisena tunnustatud või volitatud õigusnõustaja või muu nõustajaga küsimustes, mis on seotud käesoleva osa II peatükis sätestatud kriteeriumide või III peatükis sätestatud tingimuste kohaldamisega käesolevas määruses sätestatud vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetluse kõigis etappides.

2. Taotleja võib taotleda vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetluses tasuta õigusnõustamist, ilma et see piiraks taotleja õigust valida omal kulul oma õigusnõustaja või muu nõustaja.

3. Tasuta õigusnõustamist võivad pakkuda õigusnõustajad või muud nõustajad, kes on riigisisese õiguse kohaselt tunnustatud või volitatud taotlejaid nõustama, abistama või esindama, või valitsusvälised organisatsioonid, kellel on riigisisese õiguse kohased volitused taotlejatele õigusnõustamisteenuste osutamiseks ja nende esindamiseks.

Esimese lõigu kohaldamisel võidakse tagada tõhus ligipääs tasuta õigusnõustamisele, tehes menetluse haldusetapis ühele isikule ülesandeks pakkuda õigusnõustamist korraga mitmele taotlejale.

4. Liikmesriigid võivad korraldada õigusnõustamist kooskõlas oma riigisiseste süsteemidega.

5. Liikmesriigid kehtestavad käesolevas artiklis sätestatud tasuta õigusnõustamise taotluste esitamise ja menetlemise korra kohta konkreetsed menetlusreeglid.

6. Vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetluse kohaldamisel hõlmab tasuta õigusnõustamine järgmist:

a) juhised ja selgitused vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise kriteeriumide ja menetluste kohta, sealhulgas teave õiguste ja kohustuste kohta nimetatud menetluse kõigis etappides;

b) juhised ja abi teabe andmisel, mis võib aidata määrata kindlaks vastutava liikmesriigi kooskõlas käesoleva osa II peatükis sätestatud kriteeriumidega;

c) artikli 22 lõikes 1 osutatud juhised ja abi.

7. Ilma et see piiraks lõike 1 kohaldamist, võib tasuta õigusnõustamise vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetluses välistada, kui taotlejat juba abistab ja esindab õigusnõustaja.

8. Käesoleva artikli rakendamiseks võivad liikmesriigid taotleda abi varjupaigaametilt. Lisaks võidakse liikmesriikidele anda rahalist toetust liidu vahenditest kooskõlas sellise rahastamise suhtes kohaldatavate õigusnormidega.

Artikkel 22

Isiklik vestlus taotlejaga

1. Vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetluse lihtsustamiseks korraldavad vastutavat liikmesriiki kindlaks määrava liikmesriigi pädevad asutused, kellele on osutatud artikli 38 lõikes 1, artikli 39 kohaldamise eesmärgil taotlejaga isikliku vestluse. Vestlus võimaldab ka taotlejal artikli 19 kohaselt saadud teabest õigesti aru saada.

Pädevad asutused koguvad teavet taotleja konkreetse olukorra kohta, esitades ennetavalt küsimusi, mis aitaksid määrata kindlaks artikli 39 kohaldamise eest vastutava liikmesriigi.

Kui on märke sellest, et taotlejal võib olla liikmesriigis pereliikmeid või sugulasi, saab ta vormi, mille peab välja töötama varjupaigaamet. Taotleja esitab vormil talle kättesaadava teabe, et hõlbustada artikli 39 kohaldamist. Võimaluse korral täidab taotleja kõnealuse vormi enne käesolevas artiklis sätestatud isiklikku vestlust.

Varjupaigaamet töötab käesoleva lõike kolmandas lõigus osutatud vormi välja hiljemalt 12. aprilliks 2025. Varjupaigaamet koostab ka juhised pereliikmete tuvastamise ja otsimise kohta, et toetada artiklite 25–28 ja 34 kohaldamist taotluse esitanud ja taotluse saanud liikmesriigi poolt kooskõlas artiklitega 39 ja 40.

Taotlejal on võimalus esitada pädevatele asutustele artikli 35 lõike 1 kohaldamise kaalumiseks igakülgsed põhjendused.

2. Isikliku vestluse võib ära jätta, kui:

a) taotleja on põgenenud;

b) taotleja ei ole isiklikule vestlusele tulnud ega ole esitanud põhjuseid, mis seda õigustaksid;

c) taotleja on pärast artiklis 19 osutatud teabe saamist edastanud juba teiste vahendite abil teabe, mis on vajalik vastutava liikmesriigi kindlaksmääramiseks.

Käesoleva lõike esimese lõigu punkti c kohaldamisel liikmesriik, kes vestluse ära jätab, annab taotlejale võimaluse esitada ülejäänud lisateabe, mis on vajalik vastutava liikmesriigi korrektseks kindlaksmääramiseks, artikli 39 lõikes 1 osutatud tähtaja jooksul, sealhulgas igakülgsed põhjendused, miks asutus peaks kaaluma vajadust isikliku vestluse järele.

3. Isiklik vestlus toimub aegsasti ja igal juhul enne artikli 39 kohase vastuvõtmistaotluse esitamist.

4. Isiklik vestlus toimub keeles, mida taotleja eelistab, välja arvatud juhul, kui on mõni teine keel, millest taotleja aru saab või milles ta on võimeline selgelt suhtlema. Saatjata ja kohaldataval juhul saatjaga alaealistega viib vestluse läbi isik, kellel on vajalikud teadmised alaealiste õigustest ja erivajadustest ja kes teeb seda lapse suhtes tundlikul ja kontekstile vastaval viisil, võttes arvesse alaealise vanust ja küpsust, alaealise esindaja ja kohaldataval juhul alaealise õigusnõustaja juuresolekul. Vajaduse korral kasutatakse tõlki, kes on võimeline tagama taotleja ja vestlust läbiviiva isiku sobiva suhtlemise. Isikliku vestluse ajal võidakse tagada kultuurivahendaja kohalolek. Kui taotleja seda soovib ja võimaluse korral on vestlust läbiviiv isik ja kohaldataval juhul tõlgid taotleja eelistatud soost.

5. Kui see on igakülgselt põhjendatud asjaoludel vajalik, võivad liikmesriigid korraldada isikliku vestluse videokonverentsi teel. Sellisel juhul tagab liikmesriik asjakohaste vahendite, menetluslike ja tehniliste standardite, õigusabi ja suulise tõlke jaoks vajaliku korra, võttes arvesse varjupaigaameti juhiseid.

6. Isiklik vestlus toimub tingimustes, millega on tagatud nõuetekohane konfidentsiaalsus. Vestluse viib läbi isik, kes on selleks riigisisese õiguse kohaselt kvalifitseeritud. Taotlejatele, kelle puhul on kindlaks tehtud, et nad vajavad määruse (EL) 2024/1348 kohaselt menetluslikke eritagatisi, pakutakse piisavat tuge, et luua kõigi vastutava liikmesriigi kindlaksmääramist võimaldavate elementide esitamiseks vajalikud tingimused. Taotlejaga vestlust läbiviivad isikud on samuti saanud üldteadmisi asjaoludest, mis võivad kahjustada taotleja suutlikkust vestlusel osaleda, näiteks märkidest võimaliku varasema piinamise või inimkaubanduse ohvriks olemise kohta.

7. Isiklikku vestlust korraldav liikmesriik teeb vestlusest helisalvestise ja koostab kirjaliku kokkuvõtte, mis sisaldab vähemalt taotleja vestlusel esitatud peamist teavet. Taotlejat teavitatakse enne vestlust salvestamisest ja selle eesmärgist. Kui taotleja isikliku vestluse käigus öelduga seoses tekib kahtlusi, on ülimuslik helisalvestis. Kokkuvõte esitatakse kas aruandena või tüüpvormina. Liikmesriik tagab, et taotleja või teda esindav, riigisisese õiguse alusel sellisena tunnustatud või volitatud õigusnõustaja või muu nõustaja saab kokkuvõttega tutvuda aegsasti ning võimalikult kiiresti pärast vestluse lõppu ja igal juhul enne, kui pädevad asutused teevad otsuse vastutava liikmesriigi kohta. Taotlejale antakse võimalus teha märkusi või selgitada suuliselt või kirjalikult aruandes esinevaid võimalikke vigaseid tõlkeid või vääritimõistmisi või muid faktilisi vigu kas isikliku vestluse lõpus või kindlaksmääratud tähtaja jooksul.

Artikkel 23

Alaealiste suhtes kehtivad tagatised

1. Liikmesriigid peavad kõigi käesolevas määruses sätestatud menetluste puhul esmatähtsaks lapse huve. Alaealisi hõlmavaid menetlusi käsitletakse eelisjärjekorras.

2. Iga liikmesriik, kus saatjata alaealine viibib, tagab, et käesolevas määruses sätestatud asjakohastes menetlustes esindab ja abistab alaealist esindaja. Esindajal on käesoleva määruse kohastes menetlustes lapse huvidega arvestamiseks vajalikud vahendid, kvalifikatsioon, väljaõpe, teadmised ja sõltumatus. Esindaja saab tutvuda taotleja toimiku asjakohaste dokumentide sisuga, sealhulgas spetsiaalse teabematerjaliga saatjata alaealistele jaoks, ning hoiab saatjata alaealist kursis käesoleva määruse kohaste menetluste käiguga.

Kui taotluse sooviavalduse esitab isik, kes väidab end olevat alaealine või kelle kohta on objektiivselt alust arvata, et ta on alaealine, ja kes on saatjata, määravad pädevad asutused:

a) võimalikult kiiresti ja igal juhul aegsasti, et aidata alaealist vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetluses, isiku, kellel on vajalikud oskused ja teadmised, et alaealist ajutiselt abistada, et kaitsta tema huve ja üldist heaolu, mis võimaldab alaealisel kasutada käesolevast määrusest tulenevaid õigusi, ning kes asjakohasel juhul tegutseb esindajana kuni esindaja määramiseni;

b) esindaja, tehes seda niipea kui võimalik ja mitte hiljem kui 15 tööpäeva alates taotluse sooviavalduse esitamise kuupäevast.

Saatjata alaealiste esitatud taotluste sooviavalduste ebaproportsionaalse arvu korral või muudes erandlikes olukordades võib teise lõigu punkti b kohast esindaja määramise tähtaega pikendada kümne tööpäeva võrra.

Kui pädev asutus jõuab seisukohale, et isik, kes väidab end olevat alaealine, on ilma kahtluseta vanem kui 18 aastat, ei pea ta käesoleva lõike kohaselt esindajat määrama.

Esindaja või teise lõigu punktis a osutatud isiku kohustused lõpevad, kui pädevad asutused pärast määruse (EL) 2024/1348 artikli 25 lõikes 1 osutatud vanuse hindamist ei eelda, et taotleja on alaealine, või leiavad, et taotleja ei ole alaealine, või kui taotleja ei ole enam saatjata alaealine.

Kui esindajaks on määratud organisatsioon, nimetab ta isiku, kes vastutab asjaomase alaealise suhtes esindaja ülesannete täitmise eest. Selle isiku suhtes kohaldatakse esimest lõiku.

Esimeses lõigus sätestatud esindaja võib olla sama isik või organisatsioon kui määruse (EL) 2024/1348 artiklis 23 ette nähtu.

3. Liikmesriigid kaasavad saatjata alaealise esindaja käesoleva määruse alusel vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetlusse kogu menetluse vältel. Esindaja aitab saatjata alaealisel esitada teavet, mille abil hinnata lõike 4 kohaselt lapse huve, sealhulgas seoses ärakuulamisõiguse kasutamisega, ning toetab tema suhtlemist teiste osalejatega, näiteks perekonna otsimisega tegelevate organisatsioonidega, kui see on sel eesmärgil asjakohane, ning võtab igakülgselt arvesse konfidentsiaalsuskohustust alaealise ees.

4. Lapse huve hinnates teevad liikmesriigid omavahel tihedat koostööd ja võtavad igakülgselt arvesse eelkõige järgmisi tegureid:

a) perekonna taasühinemise võimalused;

b) alaealise heaolu ja sotsiaalne areng lühikeses, keskmises ja pikas perspektiivis, sealhulgas haavatavust suurendavad olukorrad, nagu trauma, tervislikud erivajadused või puue, arvestades eelkõige alaealise etnilist, usulist, kultuurilist ja keelelist tausta ning vajadust sotsiaal- ja haridusteenuste stabiilsuse ja järjepidevuse järele;

c) ohutus- ja turvalisuskaalutlused, eelkõige juhul, kui alaealist ähvardab oht langeda vägivalla või ärakasutamise, sealhulgas inimkaubanduse ohvriks;

d) alaealise seisukohad vastavalt tema vanusele ja küpsusele;

e) kui taotleja on saatjata alaealine, siis selle liikmesriigi esindaja esitatud teave, kus saatjata alaealine viibib;

f) mis tahes muud lapse huvide hindamisega seotud põhjused.

5. Enne saatjata alaealise üleandmist teavitab üleandev liikmesriik vastutavat liikmesriiki või ümberpaigutamise sihtliikmesriiki, kes kinnitab, et kõik asjakohased meetmed, millele on osutatud direktiivi (EL) 2024/1346 artiklites 16 ja 27 ning määruse (EL) 2024/1348 artiklis 23, võetakse ilma viivituseta, sealhulgas esindaja määramine vastutavas liikmesriigis või ümberpaigutamise sihtliikmesriigis. Enne saatjata alaealise üleandmise otsuse tegemist tuleb individuaalselt hinnata lapse huve. Hindamine põhineb käesoleva artikli lõikes 4 loetletud asjakohastel teguritel ja nende tegurite hindamise järeldused esitatakse üleandmisotsuses selgesõnaliselt. Hindamise teevad viivitamata töötajad, kes on saanud asjakohase väljaõppe ja kellel on vajalik kvalifikatsioon ja teadmised, et tagada lapse huvide arvessevõtmine.

6. Artikli 25 kohaldamisel peab liikmesriik, kus saatjata alaealise rahvusvahelise kaitse taotluse sooviavaldus esimest korda registreeriti, võtma viivitamata asjakohased meetmed, et leida liikmesriikide territooriumilt saatjata alaealise pereliikmed, õed või vennad või sugulased, kaitstes samal ajal lapse huve.

Sel eesmärgil võib see liikmesriik taotleda abi rahvusvahelistelt või muudelt asjakohastelt organisatsioonidelt ning võib lihtsustada alaealise juurdepääsu nimetatud organisatsioonide otsimisteenistustele.

Artiklis 52 osutatud pädevate asutuste töötajad, kes menetlevad saatjata alaealistega seotud taotlusi, saavad alaealiste erivajaduste kohta sobivat väljaõpet, mis on käesoleva määruse kohaldamiseks asjakohane.

7. Selleks et lihtsustada käesoleva artikli lõike 6 kohaselt teise liikmesriigi territooriumil elava saatjata alaealise pereliikmete või sugulaste kindlakstegemiseks vajalikku tegevust, võtab komisjon vastu rakendusakte, sealhulgas tüüpvormi asjaomase teabe vahetamiseks liikmesriikide vahel. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 77 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

II PEATÜKK

Vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise kriteeriumid

Artikkel 24

Kriteeriumide tähtsusjärjestus

1. Vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise kriteeriume kohaldatakse käesolevas peatükis esitatud järjestuses.

2. Käesolevas peatükis esitatud kriteeriumide kohaselt lähtutakse vastutava liikmesriigi kindlaksmääramisel sellest, milline olukord valitses hetkel, mil rahvusvahelise kaitse taotluse sooviavaldus esimest korda mõnes liikmesriigis registreeriti.

Artikkel 25

Saatjata alaealised

1. Kui taotleja on saatjata alaealine, kohaldatakse ainult käesolevas artiklis sätestatud kriteeriume. Neid kriteeriume kohaldatakse lõigetes 2–5 esitatud järjestuses.

2. Vastutav liikmesriik on see liikmesriik, kus viibib seaduslikult mõni saatjata alaealise pereliige või õde või vend, välja arvatud juhul, kui tõendatakse, et see ei ole lapse huvides parim. Kui taotleja on abielus alaealine, kelle abikaasa ei viibi seaduslikult ühegi liikmesriigi territooriumil, siis on vastutav liikmesriik see liikmesriik, kus elab tema isa, ema või muu täiskasvanu, kes on tema eest vastutav selle liikmesriigi õiguse või tava alusel, või kus õde või vend seaduslikult viibib, välja arvatud juhul, kui tõendatakse, et see pole lapse huvides parim.

3. Kui taotleja on saatjata alaealine, kellel on sugulane, kes viibib seaduslikult mõnes muus liikmesriigis, ja kui individuaalse hindamise teel on kindlaks tehtud, et sugulane saab tema eest hoolitseda, viib see liikmesriik alaealise tema sugulasega kokku ning on vastutav liikmesriik, välja arvatud juhul, kui tõendatakse, et see ei ole lapse huvides parim.

4. Kui pereliikmed, õed või vennad või muud sugulased, nagu on osutatud lõigetes 2 ja 3, viibivad mitmes liikmesriigis, määratakse vastutav liikmesriik lapse huvidest lähtudes.

5. Lõigetes 2 ja 3 osutatud pereliikme, õe või venna või sugulase puudumise korral on vastutav liikmesriik see liikmesriik, kus saatjata alaealise rahvusvahelise kaitse taotluse sooviavaldus esimest korda registreeriti, kui see on lapse huvides parim.

6. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 78 vastu delegeeritud õigusakte:

a) saatjata alaealiste pereliikmete, õdede või vendade või sugulaste tuvastamise kohta;

b) tõendatud perekondlike sidemete olemasolu tuvastamise kriteeriumide kohta;

c) kriteeriumide kohta, mille põhjal hinnata, kas saatjata alaealise sugulane on võimeline tema eest hoolitsema, sealhulgas juhud, kui saatjata alaealise pereliikmed, õed või vennad või sugulased viibivad rohkem kui ühes liikmesriigis.

Delegeeritud õigusaktide vastuvõtmiseks antud volituste teostamisel ei ületa komisjon artikli 23 lõikega 4 ette nähtud lapse huvide ulatust.

7. Komisjon kehtestab rakendusaktidega ühetaolised meetodid teabega tutvumiseks ja selle vahetamiseks liikmesriikide vahel käesoleva artikli kohaldamiseks. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 77 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

Artikkel 26

Liikmesriigis seaduslikult elavad pereliikmed

1. Kui taotlejal on pereliige, kellel on lubatud elada rahvusvahelise kaitse saajana mõnes liikmesriigis, või kes elab liikmesriigis pikaajalise elamisloa alusel kooskõlas nõukogu direktiiviga 2003/109/EÜ ([40]), või riigisisese õiguse kohaselt antud pikaajalise elamisloa alusel, kui kõnealust direktiivi asjaomases liikmesriigis ei kohaldata, vastutab see liikmesriik rahvusvahelise kaitse taotluse sooviavalduse läbivaatamise eest, tingimusel et asjaomased isikud on väljendanud sellist soovi kirjalikult.

2. Kui pereliikmel oli varem lubatud elada rahvusvahelise kaitse saajana, kuid ta on hiljem saanud liikmesriigi kodanikuks, vastutab see liikmesriik taotluse läbivaatamise eest, tingimusel et asjaomased isikud on väljendanud oma soovi selle kohta kirjalikult.

3. Lõikeid 1 ja 2 kohaldatakse ka laste suhtes, kes on sündinud pärast pereliikme saabumist liikmesriikide territooriumile.

Artikkel 27

Rahvusvahelist kaitset taotlevad pereliikmed

Kui taotlejal on pereliige, kelle liikmesriigile esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse sooviavalduse suhtes ei ole veel esimest sisulist otsust tehtud, vastutab see liikmesriik rahvusvahelise kaitse taotluse sooviavalduse läbivaatamise eest, tingimusel et asjaomased isikud on väljendanud oma soovi selle kohta kirjalikult.

Artikkel 28

Pereliikmete taotluste menetlemine

Kui ühe perekonna mitme liikme või alaealiste vallaliste õdede või vendade rahvusvahelise kaitse taotluste sooviavaldused on registreeritud samas liikmesriigis ühel ajal või piisavalt väikese ajavahega, et vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetlusi saaks läbi viia üheskoos, ja kui käesolevas määruses sätestatud kriteeriumide kohaldamise tagajärjel lahutataks need isikud, määratakse taotluste sooviavalduste läbivaatamise eest vastutav liikmesriik kindlaks järgmises järjestuses:

a) liikmesriik, kes kriteeriumide kohaselt vastutab nendest suurima arvu taotluste sooviavalduste läbivaatamise eest;

b) liikmesriik, kes kriteeriumide kohaselt vastutab vanima pereliikme taotluse sooviavalduse läbivaatamise eest.

Artikkel 29

Riigis seaduslikku viibimist tõendava dokumendi või viisa väljaandmine

1. Kui taotlejal on kehtiv riigis seaduslikku viibimist tõendav dokument, vastutab rahvusvahelise kaitse taotluse sooviavalduse läbivaatamise eest riigis seaduslikku viibimist tõendava dokumendi välja andnud liikmesriik.

2. Kui taotlejal on kehtiv viisa, vastutab rahvusvahelise kaitse taotluse sooviavalduse läbivaatamise eest kõnealuse viisa välja andnud liikmesriik, välja arvatud juhul, kui kõnealune viisa anti välja mõne muu liikmesriigi nimel vastavalt esindamist käsitlevale kokkuleppele, nagu see on sätestatud määruse (EÜ) nr 810/2009 artiklis 8. Sel juhul vastutab rahvusvahelise kaitse taotluse sooviavalduse läbivaatamise eest esindatud liikmesriik.

3. Kui taotlejal on mitu kehtivat riigis seaduslikku viibimist tõendavat dokumenti või viisat, mille on välja andnud erinevad liikmesriigid, määratakse rahvusvahelise kaitse taotluse sooviavalduse läbivaatamise eest vastutav liikmesriik kindlaks järgmises järjestuses:

a) liikmesriik, kes andis välja pikima kehtivusajaga riigis seaduslikku viibimist tõendava dokumendi, või kehtivusaegade samasuse korral liikmesriik, kes andis välja riigis seaduslikku viibimist tõendava dokumendi, mille kehtivusaeg lõpeb kõige hiljem;

([40]) Nõukogu 25. novembri 2003. aasta direktiiv 2003/109/EÜ pikaajalistest elanikest kolmandate riikide kodanike staatuse kohta (ELT L 16, 23.1.2004, lk 44).

b) sama liiki viisade puhul liikmesriik, kes andis välja viisa, mille kehtivusaeg lõpeb kõige hiljem;

c) eri liiki viisade puhul liikmesriik, kes andis välja pikima kehtivusajaga viisa, või kehtivusaegade samasuse korral liikmesriik, kes andis välja viisa, mille kehtivusaeg lõpeb kõige hiljem.

4. Kui taotlejal on üks või mitu riigis seaduslikku viibimist tõendavat dokumenti, mille kehtivusaeg on lõppenud või mis on tühistatud, kehtetuks tunnistatud või tagasi võetud vähem kui kolm aastat enne taotluse sooviavalduse registreerimist, või üks või mitu viisat, mille kehtivusaeg on lõppenud või mis on tühistatud, kehtetuks tunnistatud või tagasi võetud vähem kui 18 kuud enne taotluse sooviavalduse registreerimist, kohaldatakse lõikeid 1, 2 ja 3.

5. Asjaolu, et riigis seaduslikku viibimist tõendav dokument või viisa anti vale või eeldatava identiteedi või valede, võltsitud või kehtetute dokumentide alusel, ei välista vastutust liikmesriigi jaoks, kes riigis seaduslikku viibimist tõendava dokumendi või viisa välja andis. Riigis seaduslikku viibimist tõendava dokumendi või viisa välja andnud liikmesriik ei ole siiski vastutav, kui ta suudab tõendada pärast riigis seaduslikku viibimist tõendava dokumendi või viisa väljaandmist, et toime oli pandud pettus.

Artikkel 30

Diplomid või muud kvalifikatsiooni tõendavad dokumendid

1. Kui taotlejal on diplom või muu kvalifikatsiooni tõendav dokument, mille on välja andnud liikmesriigis asuv haridusasutus, vastutab see liikmesriik rahvusvahelise kaitse taotluse sooviavalduse läbivaatamise eest, tingimusel et taotluse sooviavaldus registreeritakse vähem kui kuus aastat pärast diplomi või muu kvalifikatsiooni tõendava dokumendi väljastamist.

2. Kui taotlejal on mitu diplomit või muud kvalifikatsiooni tõendavat dokumenti, mille on välja andnud eri liikmesriikides asuvad haridusasutused, vastutab rahvusvahelise kaitse taotluse sooviavalduse läbivaatamise eest liikmesriik, kes andis diplomi või muu kvalifikatsiooni tõendava dokumendi pikima õppeperioodi järel, või õppeperioodide samasuse korral liikmesriik, kus saadi viimane diplom või muu kvalifikatsiooni tõendav dokument.

Artikkel 31

Viisavaba sisenemine liikmesriiki

1. Kui kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik siseneb mõne liikmesriigi territooriumile sellise liikmesriigi kaudu, kus temalt viisat ei nõuta, vastutab see liikmesriik tema rahvusvahelise kaitse taotluse sooviavalduse läbivaatamise eest.

2. Lõiget 1 ei kohaldata, kui kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku rahvusvahelise kaitse taotluse sooviavaldus registreeritakse mõnes muus liikmesriigis, kus temalt samuti ei nõuta territooriumile sisenemiseks viisat. Sel juhul vastutab rahvusvahelise kaitse taotluse sooviavalduse läbivaatamise eest kõnealune muu liikmesriik.

Artikkel 32

Sooviavalduse esitamine lennujaama rahvusvahelisel transiidialal

Kui rahvusvahelise kaitse sooviavaldus esitatakse mõne liikmesriigi lennujaama rahvusvahelisel transiidialal, vastutab taotluse sooviavalduse läbivaatamise eest nimetatud liikmesriik.

Artikkel 33

Territooriumile sisenemine

1. Kui käesoleva määruse artikli 40 lõikes 4 osutatud kahes loendis kirjeldatud otseste või kaudsete tõendite, sealhulgas määruses (EL) 2024/1358 osutatud andmete põhjal tehakse kindlaks, et taotleja on kolmandast riigist maismaa, mere või õhu kaudu ületanud mõne liikmesriigi piiri ebaseaduslikult, vastutab rahvusvahelise kaitse taotluse sooviavalduse läbivaatamise eest esimene liikmesriik, kuhu taotleja siseneb. See vastutus lõpeb, kui taotluse sooviavalduse registreerimise ajaks on ebaseadusliku piiriületuse kuupäevast möödunud üle 20 kuu.

2. Kui käesoleva määruse artikli 40 lõikes 4 osutatud loendis kirjeldatud otseste või kaudsete tõendite, sealhulgas määruses (EL) 2024/1358 osutatud andmete põhjal tehakse kindlaks, et taotleja on otsingu- ja päästeoperatsiooni järel maabunud mõne liikmesriigi territooriumil, vastutab rahvusvahelise kaitse taotluse sooviavalduse läbivaatamise eest see liikmesriik, olenemata käesoleva artikli esimeses lõikes sätestatust. See vastutus lõpeb, kui taotluse sooviavalduse registreerimise ajaks on maabumise kuupäevast möödunud üle 12 kuu.

3. Käesoleva artikli lõikeid 1 ja 2 ei kohaldata, kui käesoleva määruse artikli 40 lõikes 4 osutatud loendis kirjeldatud otseste või kaudsete tõendite, sealhulgas määruses (EL) 2024/1358 osutatud andmete põhjal on võimalik kindlaks teha, et taotleja paigutati pärast piiri ületamist käesoleva määruse artikli 67 kohaselt ümber teise liikmesriiki. Sel juhul vastutab rahvusvahelise kaitse taotluse sooviavalduse läbivaatamise eest kõnealune teine liikmesriik.

III PEATÜKK

Ülalpeetavad isikud ja kaalutlusõigust käsitlevad sätted

Artikkel 34

Ülalpeetavad isikud

1. Kui taotleja sõltub ühes liikmesriigis seaduslikult viibiva lapse, õe või venna või vanema abist kas raseduse, vastsündinud lapse, raske vaimse või füüsilise haiguse, raske puude, raske psühholoogilise trauma või vanaduse tõttu või kui ühes liikmesriigis seaduslikult viibiv taotleja laps, õde või vend või vanem sõltub samadel põhjustel taotleja abist, hoiavad liikmesriigid tavaliselt taotlejat ja seda last, õde või venda või vanemat koos või viivad nad taas kokku, tingimusel et perekondlikud sidemed olid olemas enne taotleja liikmesriikide territooriumile saabumist või et lapsel, õel või vennal või vanemal või taotlejal on võimalik ülalpeetava isiku eest hoolitseda ja asjaomased isikud on pärast nende sellest võimalusest teavitamist väljendanud sellist soovi kirjalikult.

Kui on andmeid, et laps, õde või vend või vanem elab seaduslikult selle liikmesriigi territooriumil, kus ülalpeetav isik viibib, kontrollib kõnealune liikmesriik enne artikli 39 kohase vastuvõtmistaotluse esitamist, kas laps, õde või vend või vanem saab ülalpeetava isiku eest hoolitseda.

2. Kui lõikes 1 osutatud laps, õde või vend või vanem elab seaduslikult mõnes teises liikmesriigis kui selles, kus viibib taotleja, vastutab taotluse läbivaatamise eest see liikmesriik, kus see laps, õde või vend või vanem seaduslikult elab, välja arvatud siis, kui taotleja tervislik seisund ei võimalda tal pikema aja jooksul kõnealusesse liikmesriiki reisida. Sellisel juhul on vastutav liikmesriik see liikmesriik, kus taotleja viibib. Sellel liikmesriigil ei ole kohustust tuua taotleja last, õde või venda või vanemat oma territooriumile.

3. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 78 vastu delegeeritud õigusakte:

a) sõltuvussuhte hindamisel arvesse võetavate elementide kohta;

b) tõendatud perekondlike sidemete olemasolu tuvastamise kriteeriumide kohta;

c) selliste kriteeriumide kohta, mille põhjal hinnata, kas asjaomane isik on võimeline ülalpeetava isiku eest hoolitsema;

d) selliste elementide kohta, mida võtta arvesse, et hinnata asjaomase isiku suutmatust pika perioodi jooksul reisida.

4. Komisjon kehtestab rakendusaktidega ühetaolised meetodid teabega tutvumiseks ja selle vahetamiseks liikmesriikide vahel käesoleva artikli kohaldamiseks. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 77 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

Artikkel 35

Kaalutlusõigust käsitlevad sätted

1. Erandina artikli 16 lõikest 1 võib liikmesriik otsustada läbi vaadata tema juures registreeritud kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku rahvusvahelise kaitse taotluse sooviavalduse, isegi kui käesolevas määruses sätestatud kriteeriumide kohaselt ta selle läbivaatamise eest ei vastuta.

2. Liikmesriik, kus rahvusvahelise kaitse taotluse sooviavaldus on registreeritud ja kes viib läbi vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetlust, või vastutav liikmesriik, võib igal ajal, enne kui tehakse esimene sisuline otsus, mõnelt muult liikmesriigilt paluda taotleja vastuvõtmist, et perekonda kuuluvaid isikuid humanitaarsetel põhjustel kokku viia, lähtudes eeskätt perekondlike, sotsiaalsete või kultuuriliste kaalutlustega seotud olulistest sidemetest, isegi kui selline liikmesriik ei ole artiklites 25–28 ja 34 sätestatud kriteeriumide kohaselt vastutav liikmesriik. See eeldab asjaomaste isikute vastavat kirjalikku nõusolekut.

Vastuvõtmispalve sisaldab kogu materjali, mis on palve esitajaks oleva liikmesriigi valduses ning mis on vajalik selleks, et palve saajaks olev liikmesriik saaks olukorda hinnata.

Palve saajaks olev liikmesriik kontrollib palves osutatud humanitaarseid põhjusi ja vastab taotluse esitanud liikmesriigile kahe kuu jooksul pärast selle saamist, kasutades selleks määruse (EÜ) nr 1560/2003 artikli 18 alusel loodud elektroonilist teabeedastusvahendit. Palvest keeldumisel esitatakse selle keeldumise aluseks olevad põhjused.

IV PEATÜKK

Vastutava liikmesriigi kohustused

Artikkel 36

Vastutava liikmesriigi kohustused

1. Käesoleva määruse kohaselt vastutav liikmesriik on kohustatud:

a) võtma artiklites 39, 40 ja 46 sätestatud tingimustel vastu taotleja, kelle taotluse sooviavaldus registreeriti mõnes muus liikmesriigis;

b) võtma käesoleva määruse artiklites 41 ja 46 sätestatud tingimustel tagasi taotleja või kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku, kelle suhtes on see liikmesriik määratud vastutavaks liikmesriigiks määruse (EL) 2024/1358 artikli 16 lõike 1 alusel;

c) võtma käesoleva määruse artiklites 41 ja 46 sätestatud tingimustel tagasi vastu võetud isiku, kes on esitanud rahvusvahelise kaitse sooviavalduse või kes viibib ebaseaduslikult muus liikmesriigis kui see, kes nõustus teda määruse (EL) 2024/1350 kohaselt vastu võtma või kes andis talle riikliku ümberasustamiskava alusel rahvusvahelise kaitse või staatuse humanitaarsetel põhjustel.

2. Käesoleva määruse kohaldamisel ei või taotlejaga kaasas oleva ja pereliikme määratlusele vastava alaealise olukorda käsitleda taotleja omast eraldi ning alaealise võtab vastu või tagasi liikmesriik, kes vastutab kõnealuse pereliikme rahvusvahelise kaitse taotluse sooviavalduse läbivaatamise eest, ilma et selleks oleks vaja asjaomaselt isikult kirjalik nõusolek saada, isegi kui alaealine ise ei ole taotleja, välja arvatud juhul, kui tõendatakse, et see pole lapse huvides. Sama kehtib lastele, kes on sündinud pärast taotleja liikmesriikide territooriumile saabumist, ilma et oleks vaja algatada uut menetlust nende vastuvõtmiseks.

Kui liikmesriigi suhtes, mis on artikli 26 kohaselt määratud vastutavaks liikmesriigiks, alustatakse uut alaealise vastuvõtmise menetlust, siis olenemata artiklis 26 sätestatud kirjaliku nõusoleku nõudest ei ole vaja asjaomastelt isikutelt kirjalikku nõusolekut saada, välja arvatud juhul, kui tõendatakse, et üleandmine vastutavale liikmesriigile pole lapse huvides parim.

3. Käesoleva artikli lõike 1 punktides a ja b osutatud olukordades vaatab vastutav liikmesriik rahvusvahelise kaitse taotluse läbi või viib selle läbivaatamise lõpule vastavalt määrusele (EL) 2024/1348.

Artikkel 37

Vastutuse lõppemine

1. Kui liikmesriik annab taotlejale välja riigis seaduslikku viibimist tõendava dokumendi, otsustab kohaldada artiklit 35, leiab, et saatjata alaealise üleandmine vastutavale liikmesriigile ei ole lapse huvides parim või ei anna asjaomast isikut artiklis 46 sätestatud tähtaja jooksul üle vastutavale liikmesriigile, saab sellest liikmesriigist vastutav liikmesriik ning artiklis 36 sätestatud kohustused lähevad sellele liikmesriigile üle. Asjakohasel juhul teavitab ta varem vastutanud liikmesriiki, vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetlust teostavat liikmesriiki või liikmesriiki, kellel on palutud taotleja vastu võtta või kes on saanud tagasivõtmisteate, kasutades määruse (EÜ) nr 1560/2003 artikli 18 alusel loodud elektroonilist teabeedastuse võrgustikku.

Liikmesriik, kellest saab käesoleva artikli esimese lõike kohaselt vastutav liikmesriik, märgib, et temast on saanud vastutav liikmesriik määruse (EL) 2024/1358 artikli 16 lõike 3 kohaselt.

2. Kui taotlus on piirimenetluses määruse (EL) 2024/1348 kohaselt läbi vaadatud, lõppevad käesoleva määruse artikli 36 lõikes 1 sätestatud kohustused 15 kuud pärast seda, kui on jõustunud otsus, millega tehakse taotluse suhtes keelduv otsus pagulasseisundi või täiendava kaitse seisundiga seotud mittelubatavuse, põhjendamatuse või ilmselge põhjendamatuse tõttu, või otsus, millega taotlus tunnistatakse kaudselt või sõnaselgelt tagasi võetuks.

Esimeses lõigus osutatud tähtaja järel registreeritud taotluse sooviavaldust käsitatakse käesoleva määruse kohaldamisel uue taotlusena, mille suhtes kohaldatakse uut vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetlust.

3. Kui isik taotleb käesoleva artikli lõike 2 esimeses lõigus osutatud 15 kuu pikkuse tähtaja jooksul rahvusvahelist kaitset teises liikmesriigis ja tagasivõtmismenetlus on kõnealuse 15 kuu pikkuse tähtaja möödumisel pooleli, siis olenemata nimetatud esimeses lõigus sätestatust lõppe vastutus enne, kui see tagasivõtmismenetlus on lõpule viidud või üleandva liikmesriigi tähtajad üleandmise teostamiseks vastavalt artiklile 46 on möödunud.

4. Käesoleva määruse artikli 36 lõikes 1 sätestatud kohustused lõppevad, kui vastutav liikmesriik teeb määruse (EL) 2017/2226 kohaselt salvestatud ja säilitatud andmete või muude tõendite põhjal kindlaks, et asjaomane isik on liikmesriikide territooriumilt lahkunud vähemalt üheksaks kuuks, välja arvatud juhul, kui asjaomasel isikul on vastutava liikmesriigi väljastatud kehtiv riigis seaduslikku viibimist tõendav dokument.

Esimeses lõigus osutatud eemalviibimistähtaja järel registreeritud taotluse sooviavaldust käsitatakse käesoleva määruse kohaldamisel uue taotluse sooviavaldusena, mille suhtes kohaldatakse uut vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetlust.

5. Käesoleva määruse artikli 36 lõike 1 punktis b sätestatud kohustus võtta kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik tagasi lõpeb, kui määruse (EL) 2024/1358 artikli 16 lõike 2 punktis d osutatud andmekogumi ajakohastamise põhjal on kindlaks tehtud, et asjaomane isik on pärast taotluse tagasivõtmist või taotluse suhtes keelduva otsuse tegemist vastavalt tagasisaatmisotsusele või väljasaatmismeetmele liikmesriikide territooriumilt kohustuslikus korras või vabatahtlikult lahkunud.

Tegeliku väljasaatmise või vabatahtliku tagasipöördumise järel registreeritud taotluse sooviavaldust käsitatakse käesoleva määruse kohaldamisel uue taotluse sooviavaldusena, mille suhtes kohaldatakse uut vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetlust.

V PEATÜKK

Menetluskord

I JAGU

Menetluse algatamine

Artikkel 38

Menetluse algatamine

1. Liikmesriik, kus rahvusvahelise kaitse taotluse sooviavaldus määruse (EL) 2024/1348 kohaselt esimest korda registreeriti, või asjakohasel juhul ümberpaigutamise sihtliikmesriik, algatab viivitamata menetluse vastutava liikmesriigi kindlaksmääramiseks.

2. Liikmesriik, kus taotluse sooviavaldus esimest korda registreeriti, või asjakohasel juhul ümberpaigutamise sihtliikmesriik jätkab vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetlust isegi juhul, kui taotleja põgeneb.

3. Liikmesriik, kes on viinud läbi vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetluse või kellest on saanud vastutav liikmesriik käesoleva määruse artikli 16 lõike 4 kohaselt, märgib viivitamata määruse (EL) 2024/1358 artikli 16 lõike 1 kohaselt Eurodac-süsteemis:

a) tema 16 lõike 2 kohase vastutuse;

b) tema 16 lõike 3 kohase vastutuse;

c) tema 16 lõike 4 kohase vastutuse;

d) talle artiklis 39 sätestatud tähtaegadest mittekinnipidamise tõttu kuuluva vastutuse;

e) selle liikmesriigi vastutuse, kes on rahuldanud taotleja vastuvõtmispalveartikli 40 alusel.

f) tema artikli 68 lõike 3 kohase vastutuse.

Kuni selle teabe lisamiseni kohaldatakse käesoleva artikli lõikes 4 sätestatud korda.

4. Kui taotleja viibib mõnes muus liikmesriigis riigis seaduslikku viibimist tõendava dokumendita või esitab kõnealuses liikmesriigis rahvusvahelise kaitse sooviavalduse vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetluse käigus, võtab vastutavat liikmesriiki kindlaks määrav liikmesriik taotleja tagasi artiklites 41 ja 46 sätestatud tingimustel.

See kohustus lõpeb, kui vastutavat liikmesriiki kindlaks määrav tõendab, et taotleja on saanud mõnelt muult liikmesriigilt riigis seaduslikku viibimist tõendava dokumendi.

5. Ümberpaigutamise sihtliikmesriik võtab artiklites 41 ja 46 sätestatud tingimustel tagasi taotleja, kes viibib liikmesriigis ilma riigis seaduslikku viibimist tõendava dokumendita või kes esitab kõnealuses liikmesriigis rahvusvahelise kaitse sooviavalduse pärast seda, kui teine liikmesriik on kinnitanud asjaomase isiku ümberpaigutamise artikli 67 lõike 9 kohaselt ja enne artikli 67 lõike 11 kohast üleandmist ümberpaigutamise sihtliikmesriigile. See kohustus lõpeb, kui ümberpaigutamise sihtliikmesriik tõendab, et taotleja on saanud mõnelt muult liikmesriigilt riigis seaduslikku viibimist tõendava dokumendi.

II JAGU

Vastuvõtmispalvete menetlemine

Artikkel 39

Vastuvõtmispalvete esitamine

1. Kui artikli 38 lõikes 1 osutatud liikmesriik leiab, et taotluse läbivaatamise eest vastutab mõni muu liikmesriik, palub ta viivitamata ja igal juhul kahe kuu jooksul taotluse sooviavalduse registreerimise kuupäevast sellisel muul liikmesriigil taotleja vastu võtta. Liikmesriigid käsitlevad eelisjärjekorras taotlusi, mis on esitatud artiklite 25–28 ja 34 alusel.

Olenemata käesoleva lõike esimeses lõigus sätestatust, kui Eurodac-süsteemis esineb päringutabamus andmetega, mis on registreeritud määruse (EL) 2024/1358 artiklite 22 ja 24 kohaselt, või VISis kokkulangevus andmetega, mis on registreeritud määruse (EÜ) nr 767/2008 artikli 21 kohaselt, saadetakse vastuvõtmispalve ühe kuu jooksul päringutabamuse saamisest.

Kui vastuvõtmispalvet ei esitata esimeses ja teises lõigus sätestatud tähtaegade jooksul, vastutab rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest liikmesriik, kus taotluse sooviavaldus registreeriti.

Kui taotleja on saatjata alaealine, võib vastutavat liikmesriiki kindlaks määrav liikmesriik jätkata vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetlust igal ajal enne esimese sisulise otsuse tegemist, kui ta leiab, et see on lapse huvides parim, ning paluda mõnel muul liikmesriigil taotleja vastu võtta, eelkõige siis, kui palve aluseks on artikkel 26, 27 või 34, olenemata käesoleva lõike esimeses ja teises lõigus sätestatud tähtaegade möödumisest.

2. Palve esitajaks olev liikmesriik võib nõuda kiiret vastust, kui rahvusvahelise kaitse taotluse sooviavaldus registreeriti pärast sisenemiskeelu otsuse või tagasisaatmisotsuse tegemist.

Palves põhjendatakse kiire vastamise vajalikkust ja esitatakse tähtaeg, mille jooksul tuleb vastus esitada. See tähtaeg on vähemalt üks nädal.

3. Vastuvõtmispalve sisaldab täielikke ja üksikasjalikke põhjendusi, mis tuginevad juhtumi kõigile asjaoludele, sealhulgas taotleja ütluste asjakohastele osadele, mis on seotud II peatükis sätestatud asjakohaste kriteeriumidega, ja vajaduse korral artikli 22 lõikes 1 osutatud vormiga. Vastuvõtmispalve esitatakse tüüpvormil ja sellele lisatakse artikli 40 lõikes 4 osutatud loendis või mis tahes muus palve põhjendamiseks asjakohases dokumendis kirjeldatud otsesed või kaudsed tõendid, mis võimaldavad palve saajaks oleval liikmesriigil kontrollida, kas kõnealune liikmesriik on käesolevas määruses sätestatud kriteeriumide kohaselt vastutav.

Komisjon kehtestab rakendusaktidega ühetaolised meetodid vastuvõtmispalvete koostamiseks ja esitamiseks. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 77 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

Artikkel 40

Vastuvõtmispalvele vastamine

1. Palve saajaks olev liikmesriik kontrollib kõiki asjaolusid vastavalt vajadusele ja vastab vastuvõtmispalvete viivitamata ja igal juhul ühe kuu jooksul palve kättesaamisest. Liikmesriigid käsitlevad eelisjärjekorras palveid, mis on esitatud artiklite 25–28 ja 34 alusel. Selleks võib palve saajaks olev liikmesriik paluda abi riiklikelt, rahvusvahelistelt või muudelt asjaomastelt organisatsioonidelt, et kontrollida palve esitajaks oleva liikmesriigi esitatud otseseid ja kaudseid tõendeid, eelkõige pereliikmete tuvastamiseks ja otsimiseks.

2. Olenemata esimeses lõikes sätestatust, kui Eurodac-süsteemis esineb päringutabamus andmetega, mis on registreeritud määruse (EL) 2024/1358 artiklite 22 ja 24 kohaselt, või VISis kokkulangevus andmetega, mis on registreeritud määruse (EÜ) nr 767/2008 artikli 21 lõike 2 kohaselt, vastab palve saajaks olev liikmesriik palvele kahe nädala jooksul taotluse saamisest.

3. Vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetluses kasutatakse otseseid ja kaudseid tõendeid.

4. Komisjon koostab rakendusaktide abil kaks loendit ja vaatab need korrapäraselt läbi, märkides ära asjakohased otsesed ja kaudsed tõendid vastavalt käesoleva lõike teises ja kolmandas lõigus sätestatud kriteeriumidele. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 77 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

Esimese lõigu kohaldamisel hõlmavad otsesed tõendid vormikohaseid tõendeid, mille põhjal määratakse kindlaks käesoleva määruse kohane vastutus, kui vastupidised tõendid neid ümber ei lükka. Liikmesriigid esitavad komisjonile eri liiki haldusdokumentide näidised kooskõlas vormikohaste tõendite loendis esitatud liigitusega.

Esimese lõigu kohaldamisel hõlmavad kaudsed tõendid indikatiivseid elemente, mis, olgugi et need on ümberlükatavad, võivad olla oma tõendusjõu poolest piisavad. Kaudsete tõendite tõendusjõudu seoses vastutusega rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest hinnatakse iga juhtumi puhul eraldi.

5. Otseseid ega kaudseid tõendeid ei nõuta rohkem, kui on vaja käesoleva määruse nõuetekohaseks kohaldamiseks.

6. Palve saajaks olev liikmesriik tunnistab end vastutavaks, kui kaudsed tõendid on omavahel kooskõlas, kontrollitavad ja vastutuse kindlakstegemiseks piisavalt üksikasjalikud.

Kui palve esitatakse artiklite 25–28 ja 34 alusel ning palve saajaks olev liikmesriik leiab, et kaudsed tõendid ei ole sidusad, kontrollitavad ja vastutuse kindlakstegemiseks piisavalt üksikasjalikud, põhjendab ta seda käesoleva artikli lõikes 8 osutatud vastuses.

7. Kui palve esitajaks olev liikmesriik on nõudnud artikli 39 lõike 2 kohast kiiret vastust, vastab palve saajaks olev liikmesriik taotletud tähtaja jooksul või hiljemalt kahe nädala jooksul palve kättesaamisest.

8. Kui palve saajaks olev liikmesriik ei esita palvele vastuväidet käesoleva artikli lõikes 1 osutatud ühekuulise või kohaldataval juhul käesoleva artikli lõigetes 2 ja 7 osutatud kahenädalase tähtaja jooksul vastusega, milles esitatakse faktidele rajatud põhjendused, mis tuginevad juhtumi kõigile asjaoludele seoses II peatükis sätestatud asjakohaste kriteeriumidega, kõnealune vastuväidete puudumine võrdub taotluse rahuldamisega ning sellega kaasneb kohustus isik vastu võtta, sealhulgas kohustus võtta vajalikud meetmed tema saabumiseks. Põhjendustele peavad olema lisatud otsesed ja kaudsed tõendid, kui need on olemas.

Komisjon koostab rakendusaktide abil tüüpvormi, milles esitatakse käesoleva artikli kohased faktidele rajatud põhjendused. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 77 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

III JAGU

Tagasivõtmisteadete menetlemine

Artikkel 41

Tagasivõtmisteate esitamine

1. Artikli 36 lõike 1 punktis b või c osutatud olukorras esitab liikmesriik, kus isik viibib, viivitamata ja igal juhul kahe nädala jooksul pärast Eurodaci päringutabamuse teate saamist tagasivõtmisteate. Tagasivõtmisteate kõnealuse tähtaja jooksul esitamata jätmine ei mõjuta vastutava liikmesriigi kohustust asjaomane isik tagasi võtta.

2. Tagasivõtmisteade esitatakse tüüpvormil ja see sisaldab artikli 40 lõikes 4 osutatud loendis kirjeldatud otseseid või kaudseid tõendeid või asjakohaseid osi asjaomase isiku avaldustest.

3. Teavitatud liikmesriik kinnitab teate kättesaamist teate esitanud liikmesriigile kahe nädala jooksul, välja arvatud juhul, kui teavitatud liikmesriik tõendab selle tähtaja jooksul, et ta ei ole artikli 37 kohaselt vastutav liikmesriik või et tagasivõtmisteade põhineb vääral teabel määruse (EL) 2024/1358 kohaselt vastutava liikmesriigi kohta.

4. Kui teavitatud liikmesriik ei reageeri lõikes 3 sätestatud kahenädalase tähtaja jooksul, loetakse teate kättesaamine kinnitatuks.

5. Komisjon kehtestab rakendusaktidega ühetaolised meetodid tagasivõtmisteadete koostamiseks ja esitamiseks. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 77 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

IV JAGU

Menetluslikud tagatised

Artikkel 42

Üleandmisotsusest teatamine

1. Vastutavat liikmesriiki kindlaks määrav liikmesriik, kelle artikli 36 lõike 1 punktis a osutatud taotlejat puudutav vastuvõtmispalve on rahuldatud või kes edastas artikli 36 lõike 1 punktides b ja c osutatud isikut puudutava tagasivõtmisteate, teeb üleandmisotsuse kahe nädala jooksul alates palve rahuldamisest või kinnituse andmisest.

2. Kui palve või teate saajaks olev liikmesriik nõustub taotleja või muu artikli 36 lõike 1 punktis b või c osutatud isiku vastu võtma või kinnitab, et võtab ta tagasi, teatab üleandev liikmesriik asjaomasele isikule otsusest anda ta üle vastutavale liikmesriigile viivitamata kirjalikult ja selges sõnastuses ning kohaldatavuse korral ka sellest, et ta isiku rahvusvahelise kaitse taotluse sooviavaldust läbi ei vaata, üleandmise tähtajast ja artikli 17 lõike 5 kohasest kohustusest otsust täita.

3. Kui asjaomast isikut esindab ametlikult õigusnõustaja või muu liikmesriigi õiguse alusel sellisena tunnustatud või lubatud nõustaja, võib liikmesriik teavitada lõikes 1 osutatud otsusest asjaomase isiku asemel nimetatud õigusnõustajat või muud nõustajat ning kohaldataval juhul edastada otsuse asjaomasele isikule.

4. Käesoleva artikli lõikes 1 osutatud otsus sisaldab ka teavet olemasolevate õiguskaitsevahendite kohta kooskõlas artikliga 43, sealhulgas õiguse kohta taotleda täitmise peatamist, samuti tähtaegade kohta, mida kohaldatakse selliste õiguskaitsevahendite kasutamise suhtes ja üleandmise teostamise suhtes, ning vajaduse korral teavet selle kohta, kuhu ja mis kuupäeval asjaomasel isikul tuleb ilmuda, kui ta reisib vastutavasse liikmesriiki omal käel.

Liikmesriigid tagavad selle, et asjaomasele isikule edastatakse teave füüsiliste või juriidiliste isikute kohta, kes suudavad talle pakkuda õigusabi, koos lõikes 1 nimetatud otsusega, välja arvatud kui nimetatud teavet on juba edastatud.

5. Kui asjaomast isikut ei abista või esinda ametlikult õigusnõustaja või muu liikmesriigi õiguse alusel sellisena tunnustatud või lubatud nõustaja, annab liikmesriik isikule teavet keeles, millest asjaomane isik aru saab või millest arusaamist võib temalt mõistlikult eeldada, otsuse peamistest elementidest, mis sisaldavad teavet olemasolevate õiguskaitsevahendite ja nende kasutamise tähtaegade kohta.

Artikkel 43

Õiguskaitsevahendid

1. Taotlejal või muul artikli 36 lõike 1 punktides b ja c osutatud isikul on õigus tõhusale õiguskaitsevahendile üleandmisotsuse faktiliste või õiguslike asjaolude vaidlustamise või läbivaatamise kaudu kohtus.

Kõnealuse õiguskaitsevahendi ulatus piirdub järgmiste asjaolude hindamisega:

a) kas üleandmisega kaasneks asjaomase isiku jaoks tegelik oht, et teda koheldakse ebainimlikult või alandavalt põhiõiguste harta artikli 4 tähenduses;

b) kas on üleandmisotsusest hilisemaid asjaolusid, mis on käesoleva määruse nõuetekohase kohaldamise seisukohast otsustava tähtsusega;

c) kas artikli 36 lõike 1 punkti a kohaselt vastu võetud isikute puhul on rikutud artikleid 25–28 ja 34.

2. Liikmesriigid näevad pärast üleandmisotsuse teatavakstegemist ette vähemalt ühe-, kuid mitte pikema kui kolmenädalase tähtaja, mille jooksul asjaomane isik võib kasutada oma lõike 1 kohast õigust tõhusale õiguskaitsevahendile.

3. Asjaomasel isikul on õigus esitada kohtule mõistliku aja jooksul, mis algab üleandmisotsuse teatavakstegemise hetkel ja ei ole pikem kui lõike 2 kohaselt liikmesriikide poolt ette nähtud tähtaeg, taotlus peatada üleandmisotsuse täideviimine kuni vaidlustamise või läbivaatamise tulemuste selgumiseni. Liikmesriigid võivad riigisiseses õiguses ette näha, et üleandmisotsuse täideviimise peatamise taotlus tuleb esitada koos lõike 1 kohase vaidlustusega. Liikmesriigid tagavad, et tõhus õiguskaitsevahend on olemas, peatades üleandmise, kuni võetakse vastu otsus esimese peatamise taotluse kohta. Otsus üleandmisotsuse täideviimise peatamise kohta tehakse ühe kuu jooksul alates kuupäevast, mil pädev kohus selle taotluse kätte sai.

Kui asjaomane isik ei ole kasutanud oma õigust taotleda peatavat mõju, ei peata üleandmisotsuse edasi kaebamine ega uuesti läbivaatamine üleandmisotsuse täideviimist.

Üleandmise täideviimise peatamisest keeldumise otsuses esitatakse selle aluseks olevad põhjused.

Kui peatav mõju antakse, püüab kohus teha vaidlustuse või läbivaatamise kohta sisulise otsuse ühe kuu jooksul peatava mõju andmise otsusest.

4. Liikmesriigid tagavad, et asjaomasel isikul oleks võimalus saada õigusabi ning vajaduse korral keelelist abi.

5. Liikmesriigid tagavad, et õigusabi ja esindamist vaidlustusmenetluses pakutakse taotluse korral tasuta juhul, kui asjaomane isik ei suuda tasuda sellega kaasnevaid kulusid. Liikmesriigid võivad sätestada, et tasude ja muude kulude osas ei kohelda käesoleva määruse alla kuuluvaid isikuid õigusabi ja esindamisega seotud küsimustes soodsamalt kui üldiselt liikmesriigi enda kodanikke.

Liikmesriigid võivad sätestada, et tasuta õigusabi või esindamist ei tule võimaldada, kui pädeva asutuse või kohtu hinnangul ei ole edasi kaebamisel või uuesti läbivaatamisel ilmseid eduvõimalusi, tingimusel et õigusabi ja esindamise kättesaadavust ei piirata sellega meelevaldselt.

Kui ametiasutus, mis ei ole kohus, otsustab teise lõigu kohaselt mitte võimaldada tasuta õigusabi, pakuvad liikmesriigid tõhusat õiguskaitsevahendit, et vaidlustada nimetatud otsus kohtus. Kui otsus vaidlustatakse, on õiguskaitsevahend lõikes 1 osutatud õiguskaitsevahendi lahutamatu osa.

Liikmesriigid tagavad, et õigusabi ja esindamist ei piirata meelevaldselt ning et asjaomase isiku tegelikku juurdepääsu õigusemõistmisele ei takistata.

Õigusabi sisaldab vähemalt nõutavate menetlusdokumentide ettevalmistamist. Ametlik esindamine sisaldab vähemalt esindamist kohtus ning selle lubamisel võib piirduda ainult nende õigusnõustajate või muude nõustajatega, keda on riigisisese õigusega spetsiaalselt määratud õigusabi osutama ja esindama.

Õigusabi ja esindamise võimaldamise kord nähakse ette riigisiseses õiguses.

V JAGU

Kinnipidamine üleandmise eesmärgil

Artikkel 44

Kinnipidamine

1. Liikmesriigid ei tohi isikut kinni pidada ainult sel põhjusel, et tema suhtes kohaldatakse käesolevas määruses sätestatud menetlust.

2. Kui on olemas põgenemise oht või kui see on vajalik riigi julgeoleku või avaliku korra kaitsmiseks, võivad liikmesriigid asjaomast isikut kinni pidada, et tagada üleandmismenetluse täideviimine kooskõlas käesoleva määrusega, kui kinnipidamine toimub isiku olukorra individuaalse hindamise alusel ja on proportsionaalne ning muid leebemaid alternatiivseid sunnimeetmeid ei ole võimalik tulemuslikult kohaldada.

3. Kinnipidamine on võimalikult lühike ning see ei tohi ületada ajavahemikku, mida on põhjendatult vaja nõutud haldusmenetluste nõuetekohaseks läbiviimiseks, kuni üleandmine on käesoleva määruse kohaselt toimunud.

4. Käesoleva artikli kohaselt kinni peetud taotlejate kinnipidamistingimuste ja tagatiste suhtes kohaldatakse direktiivi (EL) 2024/1346 artikleid 11, 12 ja 13.

5. Käesoleva artikli kohase kinnipidamise otsustavad haldus- või õigusasutused kirjalikult. Kinnipidamiskorralduses esitatakse selle aluseks olevad faktilised ja õiguslikud põhjendused. Kui kinnipidamiseks on korralduse andnud haldusasutus, siis näevad liikmesriigid ette kinnipidamise õiguspärasuse kiire kohtuliku läbivaatamise kas *ex officio* või taotleja taotlusel või mõlemad.

Artikkel 45

Kinnipeetud taotlejate suhtes kehtivad tähtajad

1. Kui isik peetakse kinni artikli 44 kohaselt, siis erandina artiklitest 39 ja 41 ei tohi tähtaeg vastuvõtmispalve või tagasivõtmisteate esitamiseks ületada kaht nädalat alates rahvusvahelise kaitse taotluse sooviavalduse registreerimisest, või kui teavitavas liikmesriigis pole uut taotluse sooviavaldust registreeritud, siis kaht nädalat pärast Eurodaci päringutabamuse teate saamist.

Kui isik peetakse kinni hiljem kui taotluse sooviavalduse registreerimisel, ei tohi vastuvõtmispalve ega tagasivõtmisteate esitamise tähtaeg ületada üht nädalat alates kuupäevast, mil isik kinni peeti.

2. Erandina artikli 40 lõikest 1 vastab palve saajaks olev liikmesriik võimalikult kiiresti ja igal juhul ühe nädala jooksul taotluse saamisest. Kui vastust ei anta ühe nädala jooksul, loetakse vastuvõtmispalve rahuldatuks, millega kaasneb kohustus isik vastu võtta, sealhulgas kohustus võtta vajalikud meetmed tema saabumiseks.

3. Erandina artiklist 46, kui isik on kinni peetud, toimub selle isiku üleandmine üleandvalt liikmesriigilt vastutavale liikmesriigile niipea kui tegelikkuses võimalik ja viie nädala jooksul alates:

a) kuupäevast, mil vastuvõtmispalve rahuldati või tagasivõtmisteade kinnitati, või

b) kuupäevast, mil vaidlustamisel või läbivaatamisel ei ole enam artikli 43 lõike 3 kohaselt peatavat mõju.

4. Kui üleandev liikmesriik ei suuda pidada kinni vastuvõtmispalve või tagasivõtmisteate esitamise tähtaegadest või teha artikli 42 lõikes 1 sätestatud tähtaja jooksul üleandmisotsust või kui üleandmine ei toimu käesoleva artikli lõikes 3 osutatud viienädalase tähtaja jooksul, vabastatakse kinnipeetav. Jätkuvalt kohaldatakse vastavalt artikleid 39, 41 ja 46.

VI JAGU

Üleandmine

Artikkel 46

Üksikasjalikud normid ja tähtajad

1. Üleandev liikmesriik annab taotleja või muu artikli 36 lõike 1 punktides b ja c osutatud isiku pärast asjaomaste liikmesriikide omavahelist nõupidamist vastutavale liikmesriigile üle kooskõlas üleandva liikmesriigi õigusega esimesel võimalusel ja kuue kuu jooksul ajast, mil teine liikmesriik rahuldas vastuvõtmispalve või kinnitas tagasivõtmisteate või tehti lõplik otsus üleandmisotsuse edasikaebamise või uuesti läbivaatamise suhtes, millel on artikli 43 lõike 3 kohane peatav mõju.

Liikmesriigid tegelevad eelisjärjekorras selliste taotlejate üleandmisega, kelle üleandmise taotlus on esitatud artiklite 25–28 ja 34 alusel ja on rahuldatud.

Kui üleandmine toimub ümberpaigutamise eesmärgil, toimub see artikli 67 lõikes 11 sätestatud tähtaja jooksul.

Kui üleandmine vastutavale liikmesriigile viiakse läbi järelevalve all toimuva lahkumisena või saatjaga, tagavad liikmesriigid, et see korraldatakse inimlikult ning täielikult austades inimväärikust ja põhiõigusi.

Vajaduse korral annab üleandev liikmesriik asjaomasele isikule reisiloa. Komisjon koostab rakendusaktide abil reisiloa näidise. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 77 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

Vastutav liikmesriik teatab üleandvale liikmesriigile vastavalt kas asjaomase isiku kohalejõudmisest või sellest, et isik ei ole ettenähtud tähtaja jooksul kohale ilmunud.

2. Kui üleandmine ei toimu lõike 1 esimeses lõigus sätestatud tähtaja jooksul, vabaneb vastutav liikmesriik kohustusest asjaomane isik vastu või tagasi võtta ning vastutus läheb üle üleandvale liikmesriigile. Seda tähtaega võib pikendada kuni ühe aastani, kui üleandmist ei olnud võimalik teostada asjaomase isiku vangistuse tõttu, või kuni kolme aastani alates ajast, mil taotlev liikmesriik vastutavat liikmesriiki teavitas, kui asjaomane isik või pereliige, kes kavatseti koos asjaomase isikuga üle anda, on põgenenud, hakkab üleandmisele füüsiliselt vastu, muudab ennast tahtlikult üleandmiseks sobimatuks või ei vasta üleandmiseks vajalikele meditsiinilistele nõuetele.

Kui asjaomane isik on ametiasutustele uuesti kättesaadav ja lõikes 1 osutatud tähtajast on jäänud alles vähem kui kolm kuud, on üleandval liikmesriigil üleandmise teostamiseks aega kolm kuud.

3. Kui isik antakse üle ekslikult või kui üleandmisotsus pärast üleandmist otsuse vaidlustamise või läbivaatamise tulemusel tühistatakse, peab üleandnud liikmesriik isiku viivitamata tagasi võtma.

4. Komisjon kehtestab rakendusaktide abil ühetaolised meetodid liikmesriikidevaheliseks teabega tutvumiseks ja selle vahetamiseks käesoleva artikli kohaldamisel, eelkõige juhtudel, kui üleandmine on edasi lükatud või see hilineb, üleandmine toimub vaikimisi kokku lepitud tingimustel, alaealiste või ülalpeetavate isikute üleandmisel ning järelevalve all toimuval üleandmisel. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 77 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

Artikkel 47

Üleandmiskulud

1. Kooskõlas määruse (EL) 2021/1147 artikliga 20 makstakse üleandvale liikmesriigile toetust taotleja või käesoleva määruse artikli 36 lõike 1 punktis b või c osutatud muu isiku käesoleva määruse artikli 46 kohaseks üleandmiseks.

2. Kui asjaomane isik on vaja saata mõnda liikmesriiki tagasi sellepärast, et tema üleandmine oli ekslik või üleandmisotsust muudeti pärast üleandmist otsuse edasi kaebamise või uuesti läbivaatamise tulemusel, katab isiku tagasitoomisega oma territooriumile tekkivad kulud liikmesriik, kes algselt andis isiku üle.

3. Käesoleva määruse kohaselt üle antavatelt isikutelt ei nõuta sellise üleandmisega seotud kulude katmist.

Artikkel 48

Asjakohase teabe vahetamine enne üleandmist

1. Liikmesriik, kes annab taotleja või muu artikli 36 lõike 1 punktis b või c nimetatud isiku üle, edastab vastutavale liikmesriigile ainult üleantava isiku isikuandmed, mis on piisavad, asjakohased ja hädavajalikud selleks, et tagada, et vastutava liikmesriigi pädevad asutused saavad asjaomasele isikule pakkuda piisavat abi kooskõlas riigisisese õigusega, sealhulgas vältimatut arstiabi, mis on vajalik nimetatud isiku eluliste huvide kaitsmiseks, et tagada käesoleva määruse ja muude kohaldatavate varjupaiga andmist käsitlevate õigusaktidega ette nähtud kaitse ja õiguste järjepidevus. Nimetatud andmed edastatakse vastutavale liikmesriigile enne üleandmist mõistliku ajavahemiku jooksul, et tagada, et vastutava liikmesriigi pädevatel asutustel on vajalike meetmete võtmiseks piisavalt aega.

2. Üleandev liikmesriik edastab vastutavale liikmesriigile kogu teabe, mis on oluline üleantava isiku õiguste ja koheste erivajaduste kindlustamiseks, eelkõige:

a) teabe koheste meetmete kohta, mida vastutav liikmesriik peab võtma, et tagada üleantava isiku konkreetsete vajaduste asjakohane käsitlemine, sealhulgas vältimatu arstiabi ning vajaduse korral lapse huvide kaitsmiseks vajalik kord;

b) võimalike vastuvõtvas liikmesriigis viibivate pereliikmete, sugulaste või teiste omaste kontaktandmed;

c) alaealiste puhul teabe lapse huvide hindamise ning nende hariduse kohta;

d) kohaldataval juhul teabe taotleja vanuse hindamise kohta;

e) kohaldataval juhul määruse (EL) 2024/1356 artikli 17 kohase taustakontrolli vormi koos kõnealusel vormil osutatud tõenditega;

f) muu asjakohase teabe.

3. Käesolevas artiklis reguleeritud teabevahetus toimub ainult selliste asutuste vahel, kellest on komisjonile käesoleva määruse artikli 52 kohaselt teatatud määruse (EÜ) nr 1560/2003 artikliga 18 loodud elektroonilise teabeedastusvahendi kaudu. Vahetatud teavet kasutatakse ainult käesoleva artikli lõikes 1 sätestatud eesmärkidel ning seda teavet täiendavalt ei töödelda.

4. Selleks et hõlbustada liikmesriikide teabevahetust, koostab komisjon rakendusaktide abil standardvormi käesoleva artikli kohaselt nõutava teabe edastamiseks. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 77 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

5. Käesoleva artikli alusel toimuva teabevahetuse suhtes kohaldatakse artikli 51 lõikeid 8 ja 9.

Artikkel 49

Julgeolekualase teabe vahetamine enne taotleja üleandmist

Kui artikli 41 kohaldamisel on üleandva liikmesriigi valduses teavet, mis näitab, et on põhjendatud alus arvata, et taotleja või artikli 36 lõike 1 punktis b või c osutatud muu isik kujutab endast ohtu liikmesriikide julgeolekule või avalikule korrale, annavad kõnealuse liikmesriigi pädevad asutused selle teabe olemasolust teada ka vastutavale liikmesriigile. Teavet jagatakse kõnealuste liikmesriikide õiguskaitseasutuste või muude pädevate asutuste vahel selliseks teabevahetuseks sobivate kanalite kaudu.

Artikkel 50

Terviseandmete vahetamine enne taotleja üleandmist

1. Pädevatele asutustele riigisisese õigusega kättesaadavas ulatuses edastab üleandev liikmesriik vastutavale liikmesriigile teabe üleantava isiku konkreetsete vajaduste kohta, mis võib erijuhtudel sisaldada teavet üleantava isiku füüsilise ja vaimse tervise kohta, üksnes arstiabi või ravi eesmärgil, eelkõige haavatavate isikute, sealhulgas puuetega isikute, eakate, rasedate, alaealiste ning piinamise, vägistamise või muu raske psühholoogilise, füüsilise või seksuaalse vägivalla ohvriks langenud isikute puhul. See teave edastatakse ühise tervisetõendiga, millele on lisatud vajalikud dokumendid. Vastutav liikmesriik tagab, et sellistele erivajadustele pööratakse piisavat tähelepanu, eelkõige juhul, kui taotleja vajab vältimatut arstiabi.

Komisjon koostab rakendusaktide abil esimeses lõigus osutatud ühise tervisetõendi. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 77 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

2. Üleandev liikmesriik edastab lõikes 1 osutatud teabe vastutavale liikmesriigile üksnes siis, kui on saadud taotleja või teda esindava isiku sõnaselge nõusolek või kui see on vajalik rahvatervise või avaliku julgeoleku kaitsmiseks või kui asjaomane isik ei ole füüsiliselt või õiguslikult võimeline oma nõusolekut andma, et kaitsta asjaomase või muu isiku elulisi huve. Nõusoleku puudumine või nõusoleku andmisest keeldumine ei takista taotleja üleandmist.

3. Lõikes 1 osutatud isiku tervisega seotud andmeid tohib töödelda ainult tervishoiutöötaja, kellel on riigisisese õiguse alusel meditsiinisaladuse hoidmise kohustus, või muu isik, kellel on samaväärne ametisaladuse hoidmise kohustus.

4. Käesolevas artiklis reguleeritud teabevahetus toimub ainult lõikes 3 osutatud tervishoiutöötajate või muude isikute vahel. Vahetatud teavet kasutatakse üksnes lõikes 1 sätestatud eesmärkidel ning seda teavet täiendavalt ei töödelda.

5. Komisjon kehtestab rakendusaktidega lõikes 1 nimetatud teabevahetuse ühetaolised meetodid ja praktilise korra. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 77 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

6. Käesoleva artikli alusel toimuva teabevahetuse suhtes kohaldatakse artikli 51 lõikeid 8 ja 9.

VI PEATÜKK

Halduskoostöö

Artikkel 51

Teabe jagamine

1. Iga liikmesriik edastab igale seda soovivale liikmesriigile käesoleva määruse kohaldamisalasse kuuluva isiku isikuandmed, mis on piisavad, asjakohased ja piirduvad sellega, mis on vajalik:

a) vastutava liikmesriigi kindlaksmääramiseks;

b) rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamiseks;

c) käesolevast määrusest tulenevate muude kohustuste täitmiseks;

d) tagasisaatmisotsuse täitmiseks.

2. Lõikes 1 osutatud andmed hõlmavad üksnes:

a) asjaomase isiku ja vajaduse korral tema pereliikmete, sugulaste või teiste omaste isikuandmeid, nimelt täielik nimi ja vajaduse korral endised nimed; hüüd- või varjunimed; praegune ja endine kodakondsus; sünniaeg ja -koht;

b) teavet isikutunnistuste ja reisidokumentide kohta, sealhulgas teave numbri, kehtivusaja, väljaandmise kuupäeva, väljaandnud asutuse, väljaandmise koha kohta;

c) muud taotleja isiku kindlakstegemiseks vajalikku teavet, sealhulgas asjaomase liikmesriigi poolt eelkõige käesoleva määruse artikli 67 lõike 8 kohaldamiseks taotlejalt võetud biomeetrilisi andmeid kooskõlas määrusega (EL) 2024/1358;

d) teavet elukohtade ja reisiteekondade kohta;

e) teavet liikmesriigi välja antud riigis seaduslikku viibimist tõendavate dokumentide või viisade kohta;

f) teavet koha kohta, kus taotluse sooviavaldus on registreeritud;

g) teavet igasuguse varasema rahvusvahelise kaitse taotluse sooviavalduse registreerimise kuupäeva, praeguse taotluse sooviavalduse registreerimise kuupäeva, taotluse menetlemise järku ja otsuse sisu kohta, kui selline otsus on tehtud.

3. Kui see on vajalik rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamiseks, võib vastutav liikmesriik nõuda teisel liikmesriigil talle teatada sellest, millega taotleja oma taotlust põhjendab, ja võimalike taotleja suhtes tehtud otsuste põhjendustest. Kui vastutav liikmesriik kohaldab määruse (EL) 2024/1348 artiklit 55, võib see liikmesriik nõuda ka teavet, mis võimaldab tema pädevatel asutustel kindlaks teha, kas on ilmnenud uusi asjaolusid või kas taotleja on nendest teatanud. Teabenõude saanud liikmesriik võib keelduda teabenõudele vastamast, kui sellise teabe edastamine võib kahjustada tema olulisi huve või asjaomaste või muude isikute vabaduste ja põhiõiguste kaitsmist. Taotlejat teavitatakse eelnevalt teabenõude esitanud liikmesriigi nõutud konkreetsest teabest ja sellise nõude põhjustest.

4. Teabe saamiseks esitatud teabenõude tohib esitada ainult konkreetse rahvusvahelise kaitse taotluse sooviavalduse või ümberpaigutamiseks üleandmisega seoses. Nimetatud teabenõue sisaldab põhjendust, ja kui selle eesmärk on kindlaks teha sellise tingimuse olemasolu, mille alusel saab tõenäoliselt vastutavaks palve saajaks olev liikmesriik, märgitakse selles, millistel tõenditel taotlus põhineb, kaasa arvatud usaldusväärsetest allikatest pärinev asjakohane teave selle kohta, kuidas taotlejad liikmesriikide territooriumile sisenesid, või millisel taotleja avalduste üksikasjalikul ja tõendataval osal see põhineb. Selline usaldusväärsetest allikatest pärinev asjakohane teave ei ole iseenesest piisav selleks, et määrata kindlaks liikmesriigi vastutus ja pädevus käesoleva määruse alusel.

5. Palve saajaks olev liikmesriik on kohustatud vastama kolme nädala jooksul. Vastusega viivitamist tuleb igakülgselt põhjendada. Kolmenädalase tähtaja jooksul vastamata jätmine ei vabasta palve saajaks olevat liikmesriiki vastamise kohustusest. Kui palve saajaks olev liikmesriik jätab esitamata teabe, mille kohaselt on tema vastutav liikmesriik, ei saa see liikmesriik vastuvõtmistaotluse rahuldamata jätmiseks tugineda artiklis 39 sätestatud tähtaja möödumisele. Sellisel juhul pikendatakse artiklis 39 sätestatud vastuvõtmispalve esitamise tähtaegu ajavahemiku võrra, mis on võrdne sellega, kui kaua palve saajaks olev liikmesriik vastusega viivitas.

6. Teabe vahetamine toimub liikmesriigi taotlusel ja võib toimuda üksnes nende asutuste vahel, kelle määramisest on iga liikmesriik teatanud komisjonile kooskõlas artikli 52 lõikega 1.

7. Saadud teavet võib kasutada üksnes lõikes 1 sätestatud eesmärkidel. Igas liikmesriigis võib sellist teavet selle laadist ja vastuvõtva asutuse volitustest sõltuvalt edastada üksnes asutustele ja kohtutele, kelle ülesandeks on:

a) vastutava liikmesriigi kindlaksmääramine;

b) rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamine;

c) käesolevast määrusest tulenevate muude kohustuste täitmine.

8. Teavet andev liikmesriik tagab teabe õigsuse ja ajakohasuse. Kui ilmneb, et ta on andnud ebatäpset teavet või teavet, mida ei oleks tohtinud anda, teatatakse sellest viivitamata teavet saanud liikmesriikidele. Liikmesriigid peavad kõnealuse teabe parandama või kustutama.

9. Igas asjaomases liikmesriigis märgitakse edastatud teabe andmine ja vastuvõtmine asjaomase isiku toimikusse või registrisse.

Artikkel 52

Pädevad asutused ja nende vahendid

1. Iga liikmesriik teatab komisjonile viivitamata konkreetsetest asutustest, kes vastutavad käesolevast määrusest tulenevate kohustuste täitmise eest, ja neid puudutavatest muudatustest. Liikmesriigid tagavad, et nendel asutustel on vajalikud inimressursid ning materiaalsed ja rahalised vahendid oma ülesannete täitmiseks, et kohaldada kiiresti ja tõhusalt rahvusvahelise kaitse taotluse sooviavalduse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetlusi, ja eelkõige selleks, et tagada menetlus- ja põhiõigused, tagada kiire menetlus eri liikmesriikides viibivate pereliikmete ja sugulaste taasühinemiseks, vastata ettenähtud tähtaegade jooksul teabenõuetele, vastuvõtmispalvetele või tagasivõtmisteadetele ning täita kohaldataval juhul IV osast tulenevaid kohustusi.

2. Komisjon avaldab lõikes 1 osutatud asutuste koondnimekirja *Euroopa Liidu Teatajas*. Nimekirja muutmise korral avaldab komisjon kord aastas ajakohastatud koondnimekirja.

3. Liikmesriigid tagavad, et lõikes 1 osutatud asutuste töötajad saavad käesoleva määruse kohaldamiseks vajalikku koolitust.

4. Komisjon loob rakendusaktide abil lõikes 1 osutatud asutuste vahelised ning kõnealuste asutuste ja varjupaigaameti vahelised turvalised elektroonilised sidekanalid, mille kaudu edastada teavet, määruse (EL) 2024/1358 kohaselt võetud biomeetrilisi andmeid, teabenõudeid, teateid, vastuseid ja muud kirjavahetust ning tagada, et saatjad saavad automaatselt elektroonilise kättesaamisteatise. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 77 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

Artikkel 53

Halduskokkulepped

1. Liikmesriigid võivad omavahel sõlmida kahepoolseid halduskokkuleppeid, mis käsitlevad käesoleva määruse rakendamise praktilisi üksikasju, et hõlbustada selle kohaldamist ja parandada selle tulemuslikkust. Sellised kokkulepped võivad käsitleda:

a) kontaktametnike vahetust;

b) vastuvõtmispalvete või tagasivõtmisteadete edastamise ja läbivaatamisega seotud menetluste lihtsustamist ja asjaomaste tähtaegade lühendamist;

c) IV osa kohast solidaarsuspanustes osalemist.

2. Liikmesriigid võivad säilitada ka nõukogu määruse (EÜ) nr 343/2003 ([41]) ja määruse (EL) nr 604/2013 alusel sõlmitud halduskokkulepped. Sellises ulatuses, kus need kokkulepped ei ole vastavuses käesoleva määrusega, muudavad asjaomased liikmesriigid neid kokkuleppeid nii, et kõik vastuolud oleksid kõrvaldatud.

3. Enne lõike 1 punktis b osutatud kokkuleppe sõlmimist või muutmist konsulteerivad asjaomased liikmesriigid komisjoniga selle kokkuleppe kokkusobivuse suhtes käesoleva määrusega.

4. Kui komisjoni hinnangul ei ole lõike 1 punktis b osutatud kokkulepped käesoleva määrusega vastavuses, teatab ta sellest mõistliku ajavahemiku jooksul asjaomastele liikmesriikidele. Asjaomased liikmesriigid võtavad kõik asjakohased meetmed, et muuta kõnealuseid kokkuleppeid mõistliku aja jooksul nii, et oleksid kõrvaldatud kõik sellised vastuolud.

5. Liikmesriigid teatavad komisjonile kõikidest lõikes 1 osutatud kokkulepetest ning nende tühistamisest või muutmisest.

Artikkel 54

Vastutavate üksuste võrgustik

Varjupaigaamet loob artikli 52 lõikes 1 osutatud pädevate asutuste ühe või mitu võrgustikku ja hõlbustab nende tegevust eesmärgiga tõhustada praktilist koostööd, sealhulgas üleandmisi, ja teabe jagamist kõikides küsimustes, mis on seotud käesoleva määruse kohaldamisega, sealhulgas praktiliste vahendite, parimate tavade ja juhiste väljatöötamine.

Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet ning muud asjaomased liidu organid ja asutused võivad olla sellistes võrgustikes vajaduse korral esindatud.

VII PEATÜKK

Lepitus

Artikkel 55

Lepitus

1. Käesoleva määruse alusel loodud mehhanismide nõuetekohase toimimise hõlbustamiseks ja nende kohaldamisel tekkivate probleemide lahendamiseks, kui kahel või enamal liikmesriigil tekib probleeme käesoleva määruse kohase koostööga või määruse kohaldamisega nendevahelises suhetes, korraldavad asjaomased liikmesriigid ühe või mitme liikmesriigi taotlusel viivitamata konsultatsioonid, et leida kooskõlas lojaalse koostöö põhimõttega mõistliku aja jooksul sobivad lahendused, nagu on sätestatud ELi lepingu artikli 4 lõikes 3.

Asjakohasel juhul võib komisjoni ja teiste liikmesriikidega jagada teavet tekkinud probleemide ja leitud lahenduse kohta artiklis 77 osutatud komitee raames.

2. Kui lõike 1 kohaselt lahendust ei leita või kui probleemid püsivad, võib üks või mitu asjaomast liikmesriiki taotleda, et komisjon konsulteeriks sobivate lahenduste leidmiseks asjaomaste liikmesriikidega. Komisjon korraldab sellised konsultatsioonid viivitamata. Asjaomased liikmesriigid osalevad aktiivselt konsultatsioonides. Liikmesriigid ja komisjon võtavad kõik asjakohased meetmed küsimuse kiireks lahendamiseks. Komisjon võib võtta vastu asjaomastele liikmesriikidele adresseeritud soovitusi, milles esitatakse võetavad meetmed ja asjakohased tähtajad.

([41]) Nõukogu 18. veebruari 2003. aasta määrus (EÜ) nr 343/2003, millega kehtestatakse kriteeriumid ja mehhanismid selle liikmesriigi määramiseks, kes vastutab mõnes liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku esitatud varjupaigataotluse läbivaatamise eest (ELT L 50, 25.2.2003, lk 1).

Asjakohasel juhul võib teiste liikmesriikidega jagada tekkinud probleemide, antud soovituste ja leitud lahenduse kohta teavet artiklis 77 osutatud komitee raames.

Käesolevas artiklis sätestatud menetlus ei mõjuta käesolevas määruses üksikjuhtumite kohta sätestatud tähtaegu.

3. Käesolev artikkel ei piira ELi toimimise lepingu artiklite 258 ja 260 kohaseid komisjoni volitusi teha järelevalvet liidu õiguse kohaldamise üle. See ei piira ka asjaomaste liikmesriikide võimalust anda vaidlus ELi toimimise lepingu artikli 273 alusel Euroopa Liidu Kohtusse või liikmesriikide võimalust anda vaidlus ELi toimimise lepingu artikli 259 alusel Euroopa Liidu Kohtusse.

IV OSA

SOLIDAARSUS

I PEATÜKK

Solidaarsusmehhanism

Artikkel 56

Iga-aastane solidaarsusreserv

1. Iga-aastane solidaarsusreserv, mis hõlmab artiklis 57 osutatud nõukogu rakendusaktis sätestatud panuseid, milleks liikmesriigid on kõrgetasemelise foorumi kohtumisel kohustunud, on peamine solidaarsusalane reageerimisvahend rändesurve all olevate liikmesriikide toetamiseks vajaduste alusel, mis on kindlaks tehtud artiklis 12 osutatud komisjoni ettepanekus.

2. Iga-aastane solidaarsusreserv koosneb järgmist liiki solidaarsusmeetmetest, mida loetakse võrdväärseks:

a) artiklite 67 ja 68 kohane ümberpaigutamine:

   i) mida rakendatakse rahvusvahelise kaitse taotlejate suhtes;

   ii) mida rakendatakse, kui asjaomane toetav ja toetatav liikmesriik on selles kahepoolselt kokku leppinud, selliste rahvusvahelise kaitse saajate suhtes, kellele on antud rahvusvaheline kaitse vähem kui kolm aastat enne seda, kui võeti vastu artiklis 57 osutatud nõukogu rakendusakt;

b) liikmesriikide antav rahaline toetus, mis on peamiselt suunatud liikmesriikides võetavatele meetmetele rände, vastuvõtmise, varjupaiga, lahkumiseelse reintegreerimise, piirihalduse ja tegevustoetuse valdkonnas, millega võidakse toetada ka kolmandates riikides või nendega seoses võetavaid meetmeid, millel võib olla otsene mõju rändevoogudele liikmesriikide välispiiridel või mis parandavad asjaomase kolmanda riigi varjupaiga-, vastuvõtu- ja rändesüsteeme, sealhulgas toetatud vabatahtliku tagasipöördumise ja taasintegreerimise programmid, kooskõlas artikliga 64;

c) alternatiivsed rände, vastuvõtmise, varjupaiga, tagasipöördumise ja reintegratsiooni ning piirihalduse valdkonna solidaarsusmeetmed, mis keskenduvad tegevustoetusele, suutlikkuse suurendamisele, teenustele, personalitoele, rajatistele ja tehnilisele varustusele kooskõlas artikliga 65.

Toetatavad liikmesriigid rakendavad selliseid meetmeid käesoleva lõike esimese lõigu punktis b osutatud kolmandates riikides või seoses selliste kolmandate riikidega kooskõlas käesoleva määruse ja määruse (EL) 2021/1147 kohaldamisala ja eesmärkidega

3. Lõike 2 punktis b osutatud rahalised toetused kolmandate riikide projektidesse on suunatud eelkõige järgmisele:

a) varjupaiga- ja vastuvõtusuutlikkuse suurendamine kolmandates riikides, sealhulgas tugevdades inim- ja institutsioonilisi teadmisi ja suutlikkust;

b) seadusliku rände ja hästi juhitud liikuvuse edendamine, tugevdades sealhulgas kahepoolseid, piirkondlikke ja rahvusvahelisi partnerlusi rände, sundrände ja seaduslike võimaluste valdkonnas ning liikuvuse partnerlusi;

c) tagasipöörduvate rändajate ja nende perekondade toetatud vabatahtliku tagasipöördumise ja kestliku taasintegreerimise programmide toetamine;

d) inimeste ebaseaduslikust üle piiri toimetamisest ja inimkaubandusest tuleneva haavatavuse vähendamine ning inimeste ebaseadusliku üle piiri toimetamise ja inimkaubanduse vastased programmid;

e) tulemusliku ja inimõigustel põhineva rändepoliitika toetamine.

Artikkel 57

Nõukogu rakendusakt iga-aastase solidaarsusreservi loomise kohta

1. Artiklis 12 osutatud komisjoni ettepaneku alusel ja kooskõlas artiklis 13 osutatud kõrgetasemelisel foorumil võetud kohustustega võtab nõukogu kord aastas, enne iga kalendriaasta lõppu, vastu iga-aastase solidaarsusreservi loomist käsitleva rakendusakti, mis sisaldab iga-aastase liidu tasandi iga-aastase solidaarsusreservi jaoks nõutavate ümberpaigutamiste ja rahaliste toetuste võrdlusarvu ning konkreetseid kohustusi, mille iga liikmesriik on kõrgetasemelisel foorumi artiklis 13 osutatud kohtumisel võtnud artikli 56 lõikes 2 osutatud iga liiki solidaarsuspanuste kohta. Nõukogu võtab käesolevas lõikes osutatud rakendusakti vastu kvalifitseeritud häälteenamusega. Nõukogu võib artiklis 12 osutatud komisjoni ettepanekut kvalifitseeritud häälteenamusega muuta.

2. Käesoleva artikli lõikes 1 osutatud nõukogu rakendusaktis määratakse vajaduse korral kindlaks ka esialgne protsent iga-aastasest solidaarsusreservist, mis võidakse teha kättesaadavaks liikmesriikidele, kes on otsingu- ja päästeoperatsioonide järgsete järjestikuste arvukate maabumiste tagajärjel rändesurve all, võttes arvesse asjaomaste liikmesriikide geograafilist eripära. Selles võidakse kindlaks määrata ka muud solidaarsusvormid, nagu on sätestatud artikli 56 lõike 2 punktis c, sõltuvalt vajadustest selliste meetmete järele, mis on tingitud rändevaldkonnas esinevatest eriprobleemidest asjaomases liikmesriigis.

3. Artiklis 13 osutatud kõrgetasemelise foorumi kohtumisel teevad liikmesriigid järeldused iga iga-aastases solidaarsusreservis sisalduva solidaarsusmeetme üldise võrdlusarvu kohta, lähtudes artiklis 12 osutatud komisjoni ettepanekust. Sellel kohtumisel võtavad liikmesriigid ühtlasi kohustused iga-aastase solidaarsusreservi oma panuste andmise kohta kooskõlas käesoleva artikli lõikega 4 ja kohustusliku õiglase osaga, mis on arvutatud artiklis 66 sätestatud valemi alusel.

4. Käesoleva artikli lõike 3 rakendamisel on liikmesriikidel täielik kaalutlusõigus valida artikli 56 lõikes 2 loetletud solidaarsusmeetmete liikide või nende kombinatsiooni vahel. Liikmesriigid, kes kohustuvad võtma alternatiivseid solidaarsusmeetmeid, märgivad selliste meetmete rahalise väärtuse objektiivsete kriteeriumide alusel. Kui artiklis 12 osutatud komisjoni ettepanekus ei ole alternatiivseid solidaarsusmeetmeid kindlaks määratud, võivad liikmesriigid siiski kohustuda neid meetmeid võtma. Kui toetatav liikmesriik neid meetmeid asjaomasel aastal ei taotle, arvestatakse need ümber rahaliseks panuseks.

Artikkel 58

Teave selle kohta, et liikmesriik, keda komisjoni otsuses käsitatakse rändesurve all olevana, kavatseb iga-aastast solidaarsusreservi kasutada

1. Liikmesriik, keda artiklis 11 osutatud otsuses käsitatakse rändesurve all olevana, teavitab pärast artiklis 57 osutatud nõukogu rakendusakti vastuvõtmist komisjoni ja nõukogu sellest, kus ta kavatseb iga-aastast solidaarsusreservi kasutada. Komisjon teavitab sellest Euroopa Parlamenti.

2. Asjaomane liikmesriik märgib selles teabes muu hulgas, mis liiki ja mis tasemega artikli 56 lõikes 2 osutatud solidaarsusmeetmeid on olukorra lahendamiseks vaja, sealhulgas märkides asjakohasel juhul ELi alaliste rändetoetusvahendite kasutamise. Kui liikmesriik kavatseb kasutada rahalist toetust, märgib ta ka asjaomased liidu kuluprogrammid.

3. Kui lõikes 2 osutatud teave on kätte saadud, saab asjaomane liikmesriik kooskõlas artikliga 60 ligipääsu iga-aastasele solidaarsusreservile. ELi solidaarsuskoordinaator kutsub viivitamata ja igal juhul kümne päeva jooksul teabe saamisest kokku tehnilise tasandi foorumi, et solidaarsusmeetmeid rakendada.

Artikkel 59

Teavitamine sellest, et liikmesriigil, kes peab ennast rändesurve all olevaks, on vaja iga-aastast solidaarsusreservi kasutada

1. Kui liikmesriik, keda artiklis 11 osutatud otsuses ei käsitata rändesurve all olevana, kuid kui ta peab end rändesurve all olevaks teavitab ta komisjoni oma vajadusest kasutada iga-aastast solidaarsusreservi ning teavitab sellest nõukogu. Komisjon teavitab sellest Euroopa Parlamenti.

2. Lõikes 1 osutatud teates esitatakse järgmine teave:

a) teavitavas liikmesriigis esineva rändesurve olemasolu ja ulatust käsitlevad põhjendused, mis on rajatud piisavatele faktidele, sealhulgas ajakohastatud andmed artikli 9 lõike 3 punktis a osutatud näitajate kohta;

b) teave selle kohta, mis liiki ja mis tasemega artiklis 56 osutatud solidaarsusmeetmeid on olukorra lahendamiseks vaja, sealhulgas, kui see on asjakohane, ELi alaliste rändetoetusvahendite kasutamine. Kui liikmesriik kavatseb kasutada rahalist toetust, märgib ta ära ka asjaomased liidu kuluprogrammid;

c) kirjeldus, kuidas iga-aastase solidaarsusreservi kasutamine võimaldaks olukorda stabiliseerida;

d) kuidas asjaomane liikmesriik kavatseb tegeleda võimalike vastutuse, valmisoleku või vastupidavuse valdkonnas tuvastatud kitsaskohtadega.

3. Komisjoni taotlusel abistavad varjupaigaamet, Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet, Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet ning asjaomane liikmesriik komisjoni rändesurve hinnangu tegemisel.

4. Komisjon hindab seda teadet kiiresti, võttes arvesse artiklites 9 ja 10 sätestatud teavet, seda, kas teavitav liikmesriik on artiklis 11 osutatud otsuse järgi käsitatav rändesurve ohus olevana, üldist olukorda liidus, teavitavas liikmesriigis eelneva 12 kuu jooksul valitsenud olukorda ja teavitava liikmesriigi väljendatud vajadusi, ning võtab vastu otsuse, kas lugeda asjaomane liikmesriik rändesurve all olevaks. Kui komisjon otsustab, et asjaomane liikmesriik on rändesurve all, saab asjaomasest liikmesriigist toetatav liikmesriik, välja arvatud juhul, kui talle ei anta käesoleva artikli lõike 6 kohaselt juurdepääsu iga-aastasele solidaarsusreservile.

5. Komisjon edastab viivitamata oma otsuse asjaomasele liikmesriigile, Euroopa Parlamendile ja nõukogule.

6. Kui komisjoni otsusega tehakse kindlaks, et teavitav liikmesriik on rändesurve all, kutsub ELi solidaarsuskoordinaator kokku tehnilise tasandi foorumi viivitamata ja kahe nädala jooksul pärast seda, kui ta on edastanud solidaarsusmeetmete rakendamist käsitleva komisjoni otsuse asjaomasele liikmesriigile, Euroopa Parlamendile ja nõukogule. ELi solidaarsuskoordinaator kutsub kokku tehnilise tasandi foorumi, välja arvatud juhul, kui komisjon leiab või nõukogu otsustab rakendusaktiga kahe nädala jooksul alates komisjoni otsuse edastamisest asjaomasele liikmesriigile, Euroopa Parlamendile ja nõukogule, et asjaomane liikmesriik ei saa juurdepääsu iga-aastasele solidaarsusreservile, kuna iga-aastases solidaarsusreservis ei ole selleks piisavalt vahendeid, või kui esineb muid objektiivseid põhjuseid, miks kõnealusele liikmesriigile ei peaks solidaarsusreservile juurdepääsu andma.

7. Kui nõukogu otsustab, et iga-aastases solidaarsusreservis ei ole piisavalt vahendeid, kohaldatakse artikli 13 lõiget 4 ning kõrgetasemeline foorum kutsutakse kokku hiljemalt ühe nädala jooksul pärast komisjoni otsuse tegemist.

Kui komisjon otsustab teha keelduva otsuse liikmesriigi taotluse suhtes lugeda ta rändesurve all olevaks, võib teavitav liikmesriik esitada komisjonile ja nõukogule uue teate koos asjakohase lisateabega.

Artikkel 60

Solidaarsuspanuste rakendamine ja koordineerimine

1. Tehnilise tasandi foorumi raames teevad liikmesriigid omavahel ja komisjoniga koostööd, et tagada asjaomasel aastal iga-aastases solidaarsusreservis olevate solidaarsuspanuste tulemuslik ja tõhus rakendamine, tehes seda tasakaalustatud viisil ja aegsasti, võttes arvesse kindlakstehtud ja hinnatud vajadusi ning kättesaadavaid solidaarsuspanuseid.

2. ELi solidaarsuskoordinaator koordineerib rändeolukorra arengut arvesse võttes solidaarsuspanuste rakendamist tagamaks, et kättesaadavad solidaarsuspanused jaotatakse toetatavate liikmesriikide vahel tasakaalustatud viisil.

3. Kindlaksmääratud solidaarsuspanuste rakendamisel, välja arvatud rahaliste toetuste rakendamine, täidavad liikmesriigid oma asjaomaseks aastaks võetud kohustused artiklis 56 osutatud solidaarsuspanustes osalemise kohta enne kõnealuse aasta lõppu, ilma et see piiraks artikli 65 lõike 3 ja artikli 67 lõike 12 kohaldamist.

Toetavad liikmesriigid täidavad oma kohustused proportsionaalselt nende asjaomaseks aastaks võetud kogukohustusega iga-aastase solidaarsusreservi panustamise kohta enne asjaomase aasta lõppu.

Liikmesriigid, kes on solidaarsuspanustes osalemisest artikli 61 või 62 kohaselt täielikult vabastatud või kes on ise artikli 58 lõike 1 ja artikli 59 lõike 4 kohased toetatavad liikmesriigid, ei ole kohustatud täitma oma asjaomaseks aastaks võetud kohustust solidaarsuspanustes osalemise kohta, millele on osutatud artikli 56 lõikes 2.

Toetavad liikmesriigid ei ole kohustatud täitma oma artikli 56 lõike 2 kohaselt võetud kohustusi ega kohaldama artikli 63 kohaseid vastutuse rakendamise erandeid toetatava liikmesriigi suhtes, kui komisjon on artiklis 11 või artikli 59 lõikes 4 osutatud otsuses kindlaks teinud, et toetatavas liikmesriigis esineb käesoleva määruse III osas sätestatud normidega seoses süsteemseid puudusi, millel võivad olla tõsised negatiivsed tagajärjed käesoleva määruse toimimise jaoks.

4. Iga-aastases tsüklis toimuva tehnilise tasandi foorumi esimesel kohtumisel võivad toetavad ja toetatavad liikmesriigid väljendada kindlakstehtud vajadusi arvestades olemasolevate ümberpaigutamise kandidaatide profiilide ja oma solidaarsuspanuste rakendamise võimaliku kavandamise suhtes mõistlikke eelistusi, võttes arvesse kiireloomuliste meetmete võtmise vajadust toetatavates liikmesriikides.

ELi solidaarsuskoordinaator hõlbustab nendes aspektides liikmesriikidevahelist suhtlust ja koostööd.

Ümberpaigutamiste rakendamisel peavad liikmesriigid esmatähtsaks haavatavate isikute ümberpaigutamist.

5. Varjupaiga-, piiri- ja rändehalduse valdkonnas tegutsevad liidu organid ja asutused pakuvad taotluse alusel ja oma volituste piires liikmesriikidele ja komisjonile toetust, et tagada käesoleva osa nõuetekohane rakendamine ja toimimine. Selline toetus võib olla analüüside, eksperditeadmiste ja operatiivtoe vormis. ELi solidaarsuskoordinaator koordineerib varjupaigaameti või Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti või mis tahes muu liidu organi või asutuse lähetatud ekspertide või rühmade abi, mis on seotud solidaarsuspanuste rakendamisega.

6. Iga aasta jaanuaris alates 2025 ja edaspidi kinnitavad liikmesriigid ELi solidaarsuskoordinaatorile, mil määral on eelneva aasta jooksul rakendatud solidaarsusmeetmeid.

Artikkel 61

Solidaarsuspanustes osalemisest vabastamine rändesurve juhtumite olukorras

1. Liikmesriik, keda artiklis 11 osutatud otsuses käsitatakse rändesurve all olevana või kes ise leiab, et on rändesurve all, ja kes ei ole artikli 58 alusel iga-aastast solidaarsusreservi kasutanud või artikli 59 alusel iga-aastase solidaarsusreservi kasutamise vajadusest teatanud, võib igal ajal taotleda osalist või täielikku vabastamist oma lubatud panustamise elluviimisest, mis on sätestatud artiklis 57 osutatud nõukogu rakendusaktis.

Asjaomane liikmesriik esitab oma taotluse komisjonile. Teavitamise eesmärgil edastab asjaomane liikmesriik oma taotluse ka nõukogule.

2. Kui käesoleva artikli lõikes 1 osutatud taotluse esitanud liikmesriik on liikmesriik, keda ei käsitata artiklis 11 osutatud otsuses rändesurve all olevana, kuid kes ise leiab, et ta on rändesurve all, esitab asjaomane liikmesriik oma taotluses järgmise teabe:

a) selle kirjeldus, kuidas täielik või osaline vabastus tema lubatud panustamise elluviimisest võib aidata olukorda stabiliseerida;

b) kas võetud panustamiskohustuse saaks asendada teist liiki solidaarsuspanusega;

c) kuidas asjaomane liikmesriik tegeleb võimalike vastutuse, valmisoleku või vastupidavuse valdkonnas tuvastatud kitsaskohtadega;

d) taotluse esitanud liikmesriigis esineva rändesurve olemasolu ja ulatust käsitlevad põhjendused, mis on rajatud piisavatele faktidele.

Sellise taotluse hindamisel võtab komisjon arvesse ka artiklites 9 ja 10 sätestatud teavet.

3. Komisjon teavitab nõukogu taotlusele hinnangu andmisest nelja nädala jooksul pärast käesoleva artikli kohaselt esitatud taotluse saamist. Komisjon teavitab ka Euroopa Parlamenti kõnealusest hinnangust.

4. Pärast komisjonilt hinnangu saamist võtab nõukogu vastu rakendusakti, et määrata kindlaks, kas liikmesriigil lubatakse artiklis 57 osutatud nõukogu rakendusaktist kõrvale kalduda.

Artikkel 62

Solidaarsuspanustes osalemisest vabastamine märkimisväärses rändeolukorras

1. Liikmesriik, keda artiklis 11 osutatud otsuses käsitatakse märkimisväärse rändeolukorraga silmitsi seisvana või kes ise leiab, et seisab silmitsi märkimisväärse rändeolukorraga, võib igal ajal taotleda osalist või täielikku vabastust oma lubatud panustamise elluviimisest, mis on sätestatud artiklis 57 osutatud nõukogu rakendusaktis.

Asjaomane liikmesriik esitab oma taotluse komisjonile. Teavitamise eesmärgil edastab asjaomane liikmesriik oma taotluse ka nõukogule.

2. Kui taotluse esitanud liikmesriiki käsitatakse artiklis 11 osutatud otsuses märkimisväärse rändeolukorraga silmitsi seisvana, esitatakse taotluses järgmine teave:

a) selle kirjeldus, kuidas täielik või osaline vabastus lubatud panustamise elluviimisest võib aidata olukorda stabiliseerida;

b) kas võetud panustamiskohustuse saaks asendada teist liiki solidaarsuspanusega;

c) kuidas asjaomane liikmesriik tegeleb võimalike vastutuse, valmisoleku või vastupidavuse valdkonnas tuvastatud kitsaskohtadega;

d) piisavatele faktidele rajatud põhjendused, milles käsitletakse seda varjupaiga-, vastuvõtu- ja rändesüsteemi osa, mille suutlikkuse piir on kätte jõudnud, ja asjaolu, kuidas süsteemi teatava osa kõnealuse liikmesriigi suutlikkuse piiri kättejõudmine mõjutab ta suutlikkust oma võetud kohustust täita.

3. Kui taotluse esitanud liikmesriiki ei käsitata artiklis 11 osutatud otsuses märkimisväärse rändeolukorraga silmitsi seisvana, kuid ta ise leiab, et seisab silmitsi märkimisväärse rändeolukorraga, esitatakse taotluses lisaks käesoleva artikli lõikes 2 osutatud teabele ka taotluse esitanud liikmesriigis valitseva rändeolukorra märkimisväärsust käsitlevad põhjendused, mis on rajatud piisavatele faktidele. Sellise taotluse hindamisel võtab komisjon arvesse ka artiklites 9 ja 10 sätestatud teavet ning seda, kas seda liikmesriiki käsitatakse artiklis 11 osutatud otsuse järgi rändesurve ohus olevana.

4. Komisjon teavitab nõukogu taotlusele hinnangu andmisest nelja nädala jooksul pärast käesoleva artikli kohaselt esitatud taotluse saamist. Komisjon teavitab ka Euroopa Parlamenti kõnealusest hinnangust.

5. Pärast komisjonilt hinnangu saamist võtab nõukogu vastu rakendusakti, et määrata kindlaks, kas liikmesriigil lubatakse artiklis 57 osutatud nõukogu rakendusaktist kõrvale kalduda.

Artikkel 63

Vastutuse rakendamise erandid

1. Kui artiklis 57 osutatud nõukogu rakendusaktis sätestatud ümberpaigutamiskohustusi iga-aastase solidaarsusreservi jaoks on võetud 50 % ulatuses arvust, mis on esitatud artiklis 12 osutatud komisjoni ettepanekus, või sellest rohkem, võib toetatav liikmesriik artiklis 69 sätestatud menetluse kohaselt taotleda, et teised liikmesriigid võtaksid ümberpaigutamise asemel vastutuse selliste rahvusvahelise kaitse taotluste läbivaatamise eest, mille puhul toetatav liikmesriik on määratud vastutavaks.

2. Toetav liikmesriik võib väljendada toetatavatele liikmesriikidele oma valmisolekut võtta ümberpaigutamise asemel vastutus selliste rahvusvahelise kaitse taotluste läbivaatamise eest, mille puhul toetatav liikmesriik on määratud vastutavaks:

a) kui lõikes 1 sätestatud künnis on saavutatud või

b) kui toetav liikmesriik on artiklis 57 osutatud nõukogu rakendusaktis sätestatud iga-aastase solidaarsusreserviga seoses võtnud ümberpaigutamiskohustusi oma kohustuslikust õiglasest osast 50 % või suuremas ulatuses.

Kui toetav liikmesriik on sellist valmisolekut väljendanud ja toetatav liikmesriik nõustub sellega, kohaldab toetatav liikmesriik artiklis 69 sätestatud menetlust.

3. Toetavad liikmesriigid võtavad vastutuse kuni nii paljude selliste rahvusvahelise kaitse taotluste eest, mille puhul toetav liikmesriik on määratud vastutavaks, kui vastab punktides a ja b osutatud kahest arvust suuremale. Kui pärast artikli 13 lõike 4 kohaselt kokku kutsutud kõrgetasemelise foorumi kohtumist jääb artiklis 57 osutatud nõukogu rakendusaktis sätestatud iga-aastase solidaarsusreservi jaoks võetud ümberpaigutamiskohustuste hulk:

a) alla artikli 12 lõike 2 punktis a osutatud arvu või

b) alla 60 % võrdlusarvust, mida kasutatakse iga liikmesriigi kohustusliku õiglase osa arvutamiseks ümberpaigutamises osalemise puhul iga-aastase solidaarsusreservi artikli 57 kohaselt loomise eesmärgil,

4. Käesoleva artikli lõiget 3 kohaldatakse ka juhul, kui asjaomasel aastal täidetavate kohustuste hulk jääb alla selle arvu, kumb on kõnealuse lõike punktides a ja b osutatud kahest arvust suurem, tingituna artikli 61 või 62 kohaselt antud täielikest või osalistest vabastustest või seetõttu, et artikli 58 lõikes 1 ja artikli 59 lõikes 4 osutatud toetatavad liikmesriigid ei ole asjaomasel aastal kohustatud enda võetud solidaarsuspanustes osalemise kohustusi täitma.

5. Toetav liikmesriik, kes ei ole asjaomase aasta lõpuks täitnud enda võetud kohustusi või nõustunud ümberpaigutamistega vastavalt artikli 67 lõikele 9 tema artikli 57 lõikes 3 osutatud ümberpaigutamiskohustustega võrdsel määral, võtab toetatava liikmesriigi taotlusel vastutuse nii paljude selliste rahvusvahelise kaitse taotluste eest, mille puhul toetatav liikmesriik on määratud vastutavaks, kui on vaja, et täita artikli 57 lõike 3 kohaselt võetud kohustus ümberpaigutamiste kohta, niipea kui võimalik pärast asjaomase aasta lõppu.

6. Toetav liikmesriik määrab kindlaks teatavad taotlused, mille eest ta käesoleva artikli lõigete 2 ja 3 kohaselt vastutuse võtab, ja teavitab toetatavat liikmesriiki, kasutades selleks määruse (EÜ) nr 1560/2003 artikli 18 alusel loodud elektroonilise side võrku.

Toetavast liikmesriigist saab kindlaksmääratud taotluste eest vastutav liikmesriik ja ta märgib oma vastutuse ära vastavalt määruse (EL) 2024/1358 artikli 16 lõikele 3.

7. Liikmesriigid ei ole kohustatud võtma käesoleva artikli lõike 6 esimese lõigu kohaselt suuremat vastutust, kui on kindlaks määratud nende artiklis 66 sätestatud jaotuse valemi alusel arvutatud õiglase osaga.

8. Käesolevat artiklit kohaldatakse üksnes juhul, kui:

a) taotleja ei ole saatjata alaealine;

b) toetatav liikmesriik on artiklites 29–33 sätestatud kriteeriumide alusel vastutavaks määratud;

c) artikli 39 lõikes 1 sätestatud üleandmistähtaeg ei ole veel möödunud;

d) taotleja ei ole toetavast liikmesriigist põgenenud;

e) asjaomane isik ei ole rahvusvahelise kaitse saaja;

f) asjaomane isik ei ole vastu võetud isik.

9. Toetav liikmesriik võib kohaldada käesolevat artiklit kolmanda riigi kodanike või kodakondsuseta isikute suhtes, kelle taotluste suhtes on toetatavas liikmesriigis viimaks tehtud keelduv otsus. Kohaldatakse määruse (EL) 2024/1348 artikleid 55 ja 56.

Artikkel 64

Rahaline toetus

1. Rahalised toetused toetavate liikmesriikide poolt liidu eelarvesse ülekantavad summad ning kuuluvad vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) 2018/1046 ([42]) artikli 21 lõikele 5 sihtotstarbelise välistulu hulka. Rahalisi toetuseid kasutatakse käesoleva määruse artikli 56 lõike 2 punktis b osutatud iga-aastase solidaarsusreservi meetmete rakendamiseks.

2. Toetatavad liikmesriigid määravad kindlaks meetmed, mida võib käesoleva artikli lõikes 1 osutatud rahalistest toetustest rahastada, ja esitavad need tehnilise tasandi foorumile. Komisjon teeb tihedat koostööd toetatavate liikmesriikidega, et tagada nende meetmete vastavus artikli 56 lõike 2 punktis b ja artikli 56 lõikes 3 sätestatud eesmärkidele. ELi solidaarsuskoordinaator peab niisuguste meetmete loetelu ja teeb selle kättesaadavaks tehnilise tasandi foorumi kaudu.

3. Komisjon võtab vastu rakendusakti rahaliste toetuste rakendamise reeglite kohta. Nimetatud rakendusakt võetakse vastu kooskõlas artikli 77 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

4. Kui käesoleva määruse artikli 57 lõikes 1 osutatud summat ei eraldata täielikult, võib järelejäänud summa lisada määruse (EL) 2021/1147 artikli 10 lõike 2 punktis b osutatud summale.

5. Liikmesriigid annavad komisjonile ja tehnilise tasandi foorumile aru edusammudest, mida on tehtud käesoleva artikli kohastest rahalistest toetustestrahastatavate meetmete rakendamisel.

6. Komisjon lisab artiklis 9 osutatud aruandesse teabe käesoleva artikli kohastest rahalistest toetustest rahastatavate meetmete rakendamise kohta, sealhulgas küsimuste kohta, mis võivad rakendamist mõjutada, ja nende lahendamiseks võetud meetmete kohta.

Artikkel 65

Alternatiivsed solidaarsusmeetmed

1. Alternatiivsete solidaarsusmeetmete vormis tehtavad toetused põhinevad toetatava liikmesriigi spetsiifilisel taotlusel. Selliseid toetuseid käsitatakse finantssolidaarsusena ja nende konkreetse väärtuse määravad üheskoos realistlikul viisil kindlaks asjaomased toetavad ja toetatavad liikmesriigid, kes teatavad sellest ELi solidaarsuskoordinaatorile enne kõnealuste toetuste rakendamist.

([42]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuli 2018. aasta määrus (EL, Euratom) 2018/1046, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid ja millega muudetakse määrusi (EL) nr 1296/2013, (EL) nr 1301/2013, (EL) nr 1303/2013, (EL) nr 1304/2013, (EL) nr 1309/2013, (EL) nr 1316/2013, (EL) nr 223/2014 ja (EL) nr 283/2014 ja otsust nr 541/2014/EL ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL, Euratom) nr 966/2012 (ELT L 193, 30.7.2018, lk 1).

2. Liikmesriigid pakuvad alternatiivseid solidaarsusmeetmeid selliselt, et need üksnes täiendavad meetmeid, vältides dubleerimist, mida pakutakse toetatavates liikmesriikides varjupaiga- ja rändehalduse valdkonnas liidu organite ja asutuste tegevuse või liidu rahaliste vahendite kaudu. Liikmesriigid pakuvad alternatiivseid solidaarsusmeetmeid ainult lisaks neile, millega nad peavad panustama liidu organite ja asutuste kaudu.

3. Toetatavad ja toetavad liikmesriigid viivad kokkulepitud alternatiivsete solidaarsusmeetmete rakendamise lõpule isegi juhul, kui asjaomased rakendusaktid on aegunud.

Artikkel 66

Jaotamine

Artikli 57 lõikes 3 osutatud solidaarsuspanuste osa, mille iga liikmesriik peab tagama, arvutatakse I lisas esitatud valemi järgi, võttes iga liikmesriigi puhul aluseks järgmised kriteeriumid, mis põhinevad uusimatel kättesaadavatel Eurostati andmetel:

a) rahvaarv (50 %-line kaal);

b) kogu SKP (50 %-line kaal).

II PEATÜKK

Menetlusnõuded

Artikkel 67

Ümberpaigutamisele eelnev menetlus

1. Käesolevas artiklis sätestatud menetlust kohaldatakse artikli 56 lõike 2 punktis a osutatud isikute ümberpaigutamise suhtes.

2. Enne käesolevas artiklis sätestatud menetluse kohaldamist tagab toetatav liikmesriik, et ei ole põhjendatud alust arvata, et asjaomane isik kujutab ohtu sisejulgeolekule. Kui enne käesolevas artiklis sätestatud menetlust või selle ajal on põhjendatud alus arvata, et isik kujutab ohtu sisejulgeolekule, sealhulgas juhul, kui oht sisejulgeolekule on tehtud kindlaks määruse (EL) 2024/1356 artikli 15 kohaselt, siis toetatav liikmesriik ei kohalda käesolevas artiklis sätestatud menetlust või lõpetab selle viivitamata. Toetatav liikmesriik jätab asjaomase isiku tulevikus mis tahes liikmesriiki ümber paigutatavate või mis tahes teisele liikmesriigile üle antavate isikute hulgast välja. Kui asjaomane isik on rahvusvahelise kaitse taotleja, on toetatav liikmesriik käesoleva määruse artikli 16 lõikele 4 vastavalt vastutav liikmesriik.

3. Ümberpaigutamise läbiviimise korral teeb toetatav liikmesriik kindlaks isikud, keda saaks ümber paigutada. Toetatava liikmesriigi taotluse alusel toetab varjupaigaamet toetatavat liikmesriiki ümberpaigutatavate isikute kindlakstegemisel ja nende sobitamisel ümberpaigutamise sihtliikmesriikidega vastavalt määruse (EL) 2021/2303 artikli 2 lõike 1 punktile k.

Liikmesriik võtab kohaldataval juhul arvesse oluliste, näiteks perekondlikel või kultuurilistel asjaoludel põhinevate sidemete olemasolu asjaomase isiku ja ümberpaigutamise sihtliikmesriigi vahel. Sel eesmärgil annab toetatav liikmesriik ümberpaigutatavale isikule võimaluse anda teavet teatavate liikmesriikidega oluliste sidemete olemasolust ning esitada nende sidemete kindlakstegemiseks asjakohaseid dokumente ja teavet. See võimalus ei tähenda käesoleva artikli kohaselt teatava ümberpaigutamise sihtliikmesriigi valimise õigust.

4. Ümberpaigutatavate isikute kindlakstegemiseks ja nende sobitamiseks ümberpaigutamise sihtliikmesriikidega võivad toetatavad liikmesriigid kasutada ELi solidaarsuskoordinaatori välja töötatud vahendeid.

Taotlejad, kellel ei ole olulisi sidemeid ühegi teise liikmesriigiga, jagatakse õiglaselt ülejäänud ümberpaigutamise sihtliikmesriikide vahel.

Kui ümberpaigutatav tuvastatud isik on rahvusvahelise kaitse saaja, paigutatakse asjaomane isik ümber alles pärast seda, kui kõnealune isik on ümberpaigutamisega kirjalikult nõustunud.

5. Kui ümberpaigutamine toimub, teavitab toetatav liikmesriik käesoleva artikli lõikes 1 osutatud isikuid käesolevas artiklis ja artiklis 68 sätestatud menetlusest ning kohaldataval juhul artikli 17 lõigetes 3, 4 ja 5 sätestatud kohustustest ning artiklis 18 sätestatud kohustuste täitmata jätmise tagajärgedest.

Käesoleva lõike esimest lõiku ei kohaldata selliste taotlejate suhtes, kelle puhul saab toetatava liikmesriigi määrata vastutavaks liikmesriigiks artiklites 25–28 ja artiklis 34, kuid mitte artikli 25 lõikes 5 sätestatud kriteeriumide kohaselt. Kõnealustel taotlejatel ei ole õigust ümberpaigutamisele.

6. Liikmesriigid tagavad, et sama pere liikmed paigutatakse ümber sama liikmesriigi territooriumile.

7. Lõigetes 2 ja 3 osutatud juhtudel edastab toetatav liikmesriik ümberpaigutamise sihtliikmesriigile võimalikult kiiresti kogu asjakohase teabe ja dokumendid asjaomase isiku kohta, kasutades selleks tüüpvormi, sealhulgas selleks, et võimaldada ümberpaigutamise sihtliikmesriigi ametiasutustel kontrollida, kas on alust arvata, et asjaomane isik kujutab ohtu sisejulgeolekule.

8. Ümberpaigutamise sihtliikmesriik vaatab toetatava liikmesriigi lõike 7 kohaselt edastatud teabe läbi ning kontrollib, et puuduks põhjendatud alus arvata, et asjaomane isik kujutab ohtu sisejulgeolekule. Ümberpaigutamise sihtliikmesriik võib otsustada kontrollida seda teavet asjaomase isikuga peetava isikliku vestluse käigus. Asjaomast isikut teavitatakse igakülgselt sellise vestluse laadist ja eesmärgist. Isikliku vestluse toimumise suhtes kohaldatakse lõikes 9 sätestatud tähtaegu.

9. Kui ei ole põhjendatud alust arvata, et asjaomane isik kujutab ohtu sisejulgeolekule, kinnitab ümberpaigutamise sihtliikmesriik, et ta paigutab asjaomase isiku ümber, ühe nädala jooksul pärast toetatavalt liikmesriigilt asjakohase teabe saamist.

Kui kontrollimiste käigus leiab kinnitust, et on olemas põhjendatud alus arvata, et asjaomane isik kujutab ohtu sisejulgeolekule, teavitab ümberpaigutamise sihtliikmesriik toetatavat liikmesriiki ühe nädala jooksul pärast temalt asjakohase teabe saamist mis tahes asjakohasest andmebaasist pärineva hoiatusteate olemusest ja selle aluseks olevatest elementidest. Sellisel juhul asjaomast isikut ümber ei paigutata.

Erandjuhtudel, kui on võimalik tõendada, et teabe läbivaatamine on eriti keeruline või et samal perioodil on vaja kontrollida suurt hulka juhtumeid, võib ümberpaigutamise sihtliikmesriik vastata esimeses ja teises lõigus nimetatud ühenädalasest tähtajast hiljem, kuid igal juhul kahe nädala jooksul. Sellises olukorras teatab ümberpaigutamise sihtliikmesriik toetatavale liikmesriigile algse ühenädalase tähtaja jooksul, et ta otsustas vastamise edasi lükata.

Kui ei vastata esimeses ja teises lõigus nimetatud ühenädalase või kolmandas lõigus nimetatud kahenädalase tähtaja jooksul, loetakse teabe kättesaamine kinnitatuks ja sellega kaasneb kohustus asjaomane isik ümber paigutada, sealhulgas kohustus võtta vajalikud meetmed tema saabumiseks.

10. Toetatav liikmesriik teeb üleandmisotsuse ühe nädala jooksul alates ümberpaigutamise sihtliikmesriigi kinnituse saamisest. Ta teatab asjaomasele isikule viivitamata kirjalikult otsusest anda ta üle kõnealusele liikmesriigile, tehes seda hiljemalt kaks päeva enne üleandmist taotlejate puhul ja üks nädal enne üleandmist saajate puhul.

Kui ümberpaigutatav isik on taotleja, peab ta täitma ümberpaigutamisotsust.

11. Asjaomase isiku üleandmine toetatavalt liikmesriigilt ümberpaigutamise sihtliikmesriigile toimub pärast asjaomaste liikmesriikide omavahelist nõupidamist ja kooskõlas toetatava liikmesriigi õigusega esimesel võimalusel ning nelja nädala jooksul alates sellest, kui ümberpaigutamise sihtliikmesriik ümberpaigutamise kinnitas või tehti lõplik otsus üleandmisotsuse edasi kaebamise või uuesti läbi vaatamise suhtes, millel on artikli 43 lõike 3 alusel peatav mõju.

12. Toetatavad liikmesriigid ja ümberpaigutamise sihtliikmesriigid jätkavad ümberpaigutamise menetlemist isegi pärast rakendamiseks ette nähtud aja või artiklites 57, 61 ja 62 osutatud nõukogu rakendusaktide kehtivuse lõppemist.

13. Artikli 42 lõikeid 3, 4 ja 5, artikleid 43 ja 44, artikli 46 lõikeid 1 ja 3, artikli 47 lõikeid 2 ja 3 ning artikleid 48 ja 50 kohaldatakse ümberpaigutamismenetluse suhtes *mutatis mutandis*.

Toetatav liikmesriik, kes viib läbi rahvusvahelise kaitse saaja üleandmist, edastab ümberpaigutamise sihtliikmesriigile kogu artikli 51 lõikes 2 osutatud teabe, samuti teabe selle kohta, mis on kaitse saaja taotluse alused, ning kaitse saajat puudutavate otsuste alused.

14. Komisjon kehtestab rakendusaktidega ühetaolised meetodid ümberpaigutamise eesmärgil esitatavate dokumentide ja teabe koostamiseks ja esitamiseks. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 77 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega. Rakendusaktide ettevalmistamisel võib komisjon konsulteerida varjupaigaametiga.

Artikkel 68

Ümberpaigutamisele järgnev menetlus

1. Ümberpaigutamise sihtliikmesriik teatab toetatavale liikmesriigile, varjupaigaametile ja ELi solidaarsuskoordinaatorile asjaomase isiku turvalisest saabumisest või sellest, et isik ei ole ettenähtud tähtaja jooksul kohale ilmunud.

2. Kui ümberpaigutamise sihtliikmesriik on ümber paigutanud taotleja, kelle eest vastutavat liikmesriiki ei ole veel kindlaks määratud, kohaldab ümberpaigutamise sihtliikmesriik III osas sätestatud korda, välja arvatud artikli 16 lõiget 2, artikli 17 lõikeid 1 ja 2, artikli 25 lõiget 5, artiklit 29, artiklit 30 ning artikli 33 lõikeid 1 ja 2.

Kui käesoleva lõike esimese lõigu kohaselt ei saa vastutavat liikmesriiki kindlaks määrata, vastutab rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest ümberpaigutamise sihtliikmesriik.

Ümberpaigutamise sihtliikmesriik märgib oma vastutuse Eurodac-süsteemis määruse (EL) 2024/1358 artikli 16 lõike 1 kohaselt.

3. Kui taotleja, kelle eest toetatav liikmesriik oli varem määratud vastutavaks muude kui artikli 67 lõike 5 teises lõigus osutatud kriteeriumide alusel, on ümber paigutatud, antakse vastutus rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest üle ümberpaigutamise sihtliikmesriigile.

Vastutus asjaomase isiku täiendavate avalduste või korduva sooviavalduse läbivaatamise eest kooskõlas määruse (EL) 2024/1348 artiklitega 55 ja 56 antakse samuti üle ümberpaigutamise sihtliikmesriigile.

Ümberpaigutamise sihtliikmesriik märgib oma vastutuse Eurodac-süsteemis määruse (EL) 2024/1358 artikli 16 lõike 3 kohaselt.

4. Ümberpaigutamise sihtliikmesriik annab, toetatava liikmesriigi antud staatust järgides rahvusvahelise kaitse staatuse automaatselt, kui rahvusvahelise kaitse saaja on ümber paigutatud.

Artikkel 69

Artikli 63 lõigete 1 ja 2 kohaste vastutuse rakendamise erandite menetlus

1. Kui toetatav liikmesriik taotleb vastavalt artikli 63 lõigetele 1 ja 2, et teine liikmesriik võtaks vastutuse teatava arvu rahvusvahelise kaitse taotluste läbivaatamise eest, edastab ta oma taotluse toetavale liikmesriigile ja märgib selles muu hulgas, kui mitme ümberpaigutamise asemel ta soovib, et võetaks vastutus rahvusvahelise kaitse taotluste läbivaatamise eest.

2. Toetav liikmesriik vastab taotlusele 30 päeva jooksul alates taotluse saamisest.

Toetav liikmesriik võib otsustada võtta vastutuse väiksema arvu rahvusvahelise kaitse taotluste läbivaatamise eest, kui toetatav liikmesriik on taotlenud.

3. Liikmesriik, kes on käesoleva artikli lõike 2 kohase taotlusega rahuldanud, määrab kindlaks need rahvusvahelise kaitse taotlused, mille eest ta vastutuse võtab, ning märgib oma vastutuse vastavalt määruse (EL) 2024/1358 artikli 16 lõikele 3.

Artikkel 70

Muud kohustused

Liikmesriigid hoiavad komisjoni, eelkõige ELi solidaarsuskoordinaatorit, kursis solidaarsusmeetmete rakendamisega, sealhulgas kolmanda riigiga tehtava koostöö meetmetega.

III PEATÜKK

Liidu rahaline toetus

Artikkel 71

Rahaline toetus

Kooskõlas solidaarsuse ja vastutuse õiglase jagamise põhimõttega antakse käesoleva osa I ja II peatüki kohase ümberpaigutamise järel antavat rahalist toetust kooskõlas määruse (EL) 2021/1147 artikliga 20.

V OSA

ÜLDSÄTTED

Artikkel 72

Andmete turvalisus ja andmekaitse

1. Käesolev määrus ei piira isikuandmete kaitset käsitleva liidu õiguse, eelkõige Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruste (EL) 2016/679 ja (EL) 2018/1725 ([43]) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2016/680 ([44]) kohaldamist.

2. Liikmesriigid kehtestavad asjakohased tehnilised ja korralduslikud meetmed, et tagada käesoleva määruse alusel töödeldavate isikuandmete turvalisus, ning eelkõige selleks, et hoida ära ebaseaduslik või loata juurdepääs töödeldud isikuandmetele või nende andmete avalikustamine, muutmine või kaotsiminek.

3. Iga liikmesriigi pädev järelevalveasutus jälgib või pädevad järelevalveasutused jälgivad kooskõlas oma riigisisese õigusega sõltumatult, et asjaomase liikmesriigi artiklis 52 osutatud asutused töötlevad isikuandmeid seaduslikult.

Artikkel 73

Konfidentsiaalsus

Liikmesriigid tagavad, et artiklis 52 osutatud asutused on mis tahes teabe puhul, mida nad oma töö käigus saavad, kohustatud järgima riigisiseses õiguses ette nähtud konfidentsiaalsuse norme.

([43]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1725, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset isikuandmete töötlemisel liidu institutsioonides, organites ja asutustes ning isikuandmete vaba liikumist, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 45/2001 ja otsus nr 1247/2002/EÜ (ELT L 295, 21.11.2018, lk 39).

([44]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/680, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset seoses pädevates asutustes isikuandmete töötlemisega süütegude tõkestamise, uurimise, avastamise ja nende eest vastutusele võtmise või kriminaalkaristuste täitmisele pööramise eesmärgil ning selliste andmete vaba liikumist ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu raamotsus 2008/977/JSK (ELT L 119, 4.5.2016, lk 89).

Artikkel 74

Karistused

Liikmesriigid kehtestavad kooskõlas riigisisese õigusega käesoleva määruse rikkumise korral kohaldatavad karistusnormid, sealhulgas haldus- või kriminaalkaristusi käsitlevad normid, ja võtavad kõik vajalikud meetmed nende rakendamise tagamiseks. Kehtestatud karistused peavad olema mõjusad, proportsionaalsed ja hoiatavad.

Artikkel 75

Tähtaegade arvutamine

Kõiki käesolevas määruses ette nähtud tähtaegu arvutatakse järgmiselt:

a) päevades, nädalates või kuudes väljendatud tähtaega arvutatakse sündmuse toimumise või toimingu tegemise ajast; tähtaja sisse ei arvestata päeva, mil see sündmus toimub või toiming tehakse;

b) nädalates või kuudes väljendatav tähtaeg lõpeb viimase nädala või kuu mis tahes päeval, mis on sama nädalapäev või langeb samale kuupäevale kui päev, mil toimus sündmus või tehti toiming, millest alates tähtaega arvutatakse;

c) kui kuudes väljendatud tähtaja puhul ei ole tähtaja viimases kuus seda päeva, millal tähtaeg peaks lõppema, lõpeb tähtaeg kõnealuse viimase kuu viimase päeva südaööl;

d) laupäevad, pühapäevad ja asjaomase liikmesriigi riigipühad loetakse tähtaegade sisse; kui tähtaeg lõpeb laupäeval, pühapäeval või riigipühal, loetakse järgmist tööpäeva tähtaja viimaseks päevaks.

Artikkel 76

Territoriaalne kohaldamisala

Prantsuse Vabariigi puhul kohaldatakse käesolevat määrust üksnes tema Euroopas paikneva territooriumi suhtes.

Artikkel 77

Komiteemenetlus

1. Komisjoni abistab komitee. Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.

2. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.

Kui komitee arvamust ei esita, ei võta komisjon rakendusakti eelnõu vastu ja kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artikli 5 lõike 4 kolmandat lõiku.

Artikkel 78

Delegeeritud volituste rakendamine

1. Komisjonile antakse õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte käesolevas artiklis sätestatud tingimustel.

2. Artikli 25 lõikes 6 ja artikli 34 lõikes 3 osutatud õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte antakse komisjonile viieks aastaks alates 11. juunist 2024. Komisjon esitab delegeeritud volituste kohta aruande hiljemalt üheksa kuud enne viieaastase tähtaja möödumist. Volituste delegeerimist pikendatakse automaatselt samaks ajavahemikuks, välja arvatud juhul, kui Euroopa Parlament või nõukogu esitab selle suhtes vastuväite hiljemalt kolm kuud enne iga ajavahemiku lõppemist.

3. Euroopa Parlament ja nõukogu võivad artikli 25 lõikes 6 ja artikli 34 lõikes 3 osutatud volituste delegeerimise igal ajal tagasi võtta. Tagasivõtmise otsusega lõpetatakse otsuses nimetatud volituste delegeerimine. Otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas* või otsuses nimetatud hilisemal kuupäeval. See ei mõjuta juba jõustunud delegeeritud õigusaktide kehtivust.

4. Enne delegeeritud õigusakti vastuvõtmist konsulteerib komisjon kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes sätestatud põhimõtetega iga liikmesriigi määratud ekspertidega.

5. Niipea kui komisjon on delegeeritud õigusakti vastu võtnud, teeb ta selle samal ajal teatavaks Euroopa Parlamendile ja nõukogule.

6. Artikli 25 lõike 6 või artikli 34 lõike 3 alusel vastu võetud delegeeritud õigusakt jõustub üksnes juhul, kui Euroopa Parlament ega nõukogu ei ole nelja kuu jooksul pärast õigusakti teatavakstegemist Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitanud selle suhtes vastuväidet või kui Euroopa Parlament ja nõukogu on enne selle tähtaja möödumist komisjonile teatanud, et nad ei esita vastuväidet. Euroopa Parlamendi või nõukogu algatusel pikendatakse seda tähtaega kahe kuu võrra.

Artikkel 79

Seire ja hindamine

Hiljemalt 1. veebruariks 2028 ja edaspidi kord aastas vaatab komisjon läbi käesoleva määruse IV osas sätestatud meetmete toimimise ja esitab aruande käesolevas määruses sätestatud meetmete rakendamise kohta. Aruanne edastatakse Euroopa Parlamendile ja nõukogule.

Komisjon vaatab korrapäraselt ja vähemalt iga kolme aasta järel läbi käesoleva määruse artikli 12 lõike 2 punktides a ja b sätestatud arvude asjakohasuse ning käesoleva määruse III osa üldise toimimise, sealhulgas selle, kas pereliikmete määratlust ning kõnealuses osas sätestatud tähtaegade pikkust tuleks muuta, võttes arvesse üldist rändeolukorda.

Komisjon hindab käesolevat määrust hiljemalt 1. juuliks 2031 ja seejärel iga viie aasta järel, pidades eelkõige silmas ELi toimimise lepingu artiklis 80 sätestatud solidaarsuse ja vastutuse õiglase jagamise põhimõtet. Komisjon esitab aruanded kõnealuse hindamise peamiste järelduste kohta Euroopa Parlamendile, nõukogule ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele. Liikmesriigid esitavad komisjonile kogu aruannete koostamiseks vajaliku teabe hiljemalt kuus kuud enne iga komisjoni aruande esitamise tähtaja möödumist.

Artikkel 80

Statistika

Kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 862/2007 ([45]) artikli 4 lõikega 4 esitavad liikmesriigid komisjonile (Eurostat) statistika käesoleva määruse ja määruse (EÜ) nr 1560/2003 kohaldamise kohta.

VI OSA

MUUDE LIIDU ÕIGUSAKTIDE MUUTMINE

Artikkel 81

Määruse (EL) 2021/1147 muutmine

Määrust (EL) 2021/1147 muudetakse järgmiselt.

1) Artiklit 2 muudetakse järgmiselt:

([45]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. juuli 2007. aasta määrus (EÜ) nr 862/2007, mis käsitleb ühenduse rände- ja rahvusvahelise kaitse statistikat ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EMÜ) nr 311/76 võõrtöötajaid käsitleva statistika koostamise kohta (ELT L 199, 31.7.2007, lk 23).

a) punktid 1 ja 2 asendatakse järgmisega:

„1) „rahvusvahelise kaitse taotleja“ – Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1351 (*) artikli 2 punktis 4 määratletud taotleja;

2) „rahvusvahelise kaitse saaja“ – määruse (EL) 2024/1351 artikli 2 punktis 7 määratletud rahvusvahelise kaitse saaja;

(*) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta määrus (EL) 2024/1351, mis käsitleb varjupaiga- ja rändehaldust ning millega muudetakse määrusi (EL) 2021/1147 ja (EL) 2021/1160 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 604/2013 (ELT L, 2024/1351, 22.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1351/oj).“;

b) punkt 4 asendatakse järgmisega:

„4) „pereliige“ – määruse (EL) 2024/1351 artikli 2 punktis 8 määratletud pereliige;“;

c) punktid 11 ja 12 asendatakse järgmisega:

„11) „kolmanda riigi kodanik“ – määruse (EL) 2024/1351 artikli 2 punktis 1 määratletud kolmanda riigi kodanik;

12) „saatjata alaealine“ – määruse (EL) 2024/1351 artikli 2 punktis 11 määratletud saatjata alaealine;“;

d) lisatakse järgmine punkt:

„15) „solidaarsusmeede“ – meede, mille kohaldamisala on sätestatud määruse (EL) 2024/1351 artikli 56 lõike 2 punktis b ning mida rahastatakse liikmesriikide rahalisest panusest, nagu on osutatud kõnealuse määruse artikli 64 lõikes 1.“

2) Artiklisse 15 lisatakse järgmine lõige:

„6a. Liidu eelarvest eraldatavat osalust võib suurendada 100 %-ni solidaarsusmeetmete rahastamiskõlblikest kogukuludest.“

3) Artikkel 20 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 20

Vahendid rahvusvahelise kaitse taotlejate või rahvusvahelise kaitse saajate üleandmiseks

1. Lisaks käesoleva määruse artikli 13 lõike 1 punkti a kohastele eraldistele saab liikmesriik summa, milleks on:

a) 10 000 eurot iga sellise rahvusvahelise kaitse taotleja kohta, kelle eest kõnealune liikmesriik muutub vastutavaks määruse (EL) 2024/1351 artiklite 67 ja 68 kohase ümberpaigutamise tulemusel;

b) 10 000 eurot iga sellise rahvusvahelise kaitse saaja kohta, kes on ümber paigutatud kõnealusesse liikmesriiki kooskõlas määruse (EL) 2024/1351 artiklitega 67 ja 68.

Esimese lõigu punktides a ja b osutatud summasid suurendatakse 12 000 euroni iga rahvusvahelise kaitse taotleja või rahvusvahelise kaitse saaja kohta, kelle puhul on tegemist saatjata alaealisega, kes on ümber paigutatud kõnealusesse liikmesriiki kooskõlas määruse (EL) 2024/1351 artiklitega 67 ja 68.

2. Liikmesriik, kes katab lõikes 1 osutatud üleandmiste kulud, saab 500 euro suuruse panuse iga rahvusvahelise kaitse taotleja või rahvusvahelise kaitse saaja eest, kes on teisele liikmesriigile üle antud.

3. Liikmesriik, kes katab määruse (EL) 2024/1351 artikli 36 lõike 1 punktis a, b või c osutatud ja nimetatud määruse artikli 46 kohaselt ellu viidud üleandmiste kulud, saab 500 euro suuruse panuse iga rahvusvahelise kaitse taotleja eest, kes on teisele liikmesriigile üle antud.

4. Käesoleva artikli lõigetes 1–3 osutatud summad eraldatakse liikmesriigi programmile tingimusel, et isik, kelle eest summa eraldatakse, on kohaldataval juhul kas kõnealusele liikmesriigile tegelikult üle antud või taotlejana registreeritud liikmesriigis, kes on kooskõlas määrusega (EL) 2024/1351 vastutav. Kõnealuseid summasid ei tohi kasutada liikmesriigi programmi muude meetmete jaoks, välja arvatud igakülgselt põhjendatud juhtudel, kui komisjon on kõnealuse programmi muutmisega nende kasutamise heaks kiitnud.

5. Käesolevas artiklis osutatud summad antakse kuludega sidumata rahastamisena kooskõlas finantsmääruse artikliga 125.

6. Kontrolli ja auditi eesmärgil säilitavad liikmesriigid teavet, mida on vaja üleantud isikute ja nende üleandmise kuupäeva nõuetekohaseks kindlakstegemiseks.

7. Et võtta arvesse kehtivaid inflatsioonimäärasid, asjaomaseid arengusuundi ümberpaigutamise valdkonnas ja muid tegureid, millega saaks optimeerida käesoleva artikli lõigetes 1, 2 ja 3 osutatud summadega antud rahalise stiimuli kasutamist, on komisjonil õigus võtta kooskõlas artikliga 37 vastu delegeeritud õigusakte, et olemasolevate vahendite piires kohandada neid summasid, kui seda peetakse asjakohaseks.“

4) Artikli 35 lõikesse 2 lisatakse järgmine punkt:

„ha) solidaarsusmeetmete rakendamine, sealhulgas rahaliste toetuste jaotus meetmete kaupa ja rahastamise tulemusena saavutatud peamiste tulemuste kirjeldus;“.

5) II lisa punkti 4 lisatakse järgmine alapunkt:

„c) toetada solidaarsusmeetmeid kooskõlas III lisas sätestatud toetuse kohaldamisalaga.“

6) VI lisa 1. tabeli IV punkti lisatakse järgmine kood:

„007 Solidaarsusmeetmed“.

7) VI lisa 3. tabelisse lisatakse järgmised koodid:

„006 Ümberasustamine ja humanitaarsetel põhjustel vastuvõtmine

007 Rahvusvaheline kaitse (üleandmised sisse)

008 Rahvusvaheline kaitse (üleandmised välja)

009 Solidaarsusmeetmed“.

Artikkel 82

Määruse (EL) 2021/1060 muutmine

Määrust (EL) 2021/1060 muudetakse järgmiselt.

1) Artiklisse 36 lisatakse järgmine lõige:

„3a. Erandina käesoleva artikli lõikest 3 ei nähta liidu osalust tehnilises abis ette Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi määruse artikli 2 punktis 15 ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu määruse artikli 2 punktis 11 määratletud solidaarsusmeetmete toetamiseks.“

2) Artiklit 63 muudetakse järgmiselt:

a) lõikesse 6 lisatakse järgmine lõik:

„Käesoleva lõike esimest lõiku ei kohaldata Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi määruse artikli 2 punktis 15 ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu määruse artikli 2 punktis 11 määratletud solidaarsusmeetmete toetamise suhtes.“;

b) lõikesse 7 lisatakse järgmine lõik:

„Kui programmi muudetakse selleks, et näha ette rahalise toetuse andmine Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi määruse artikli 2 punktis 15 ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu määruse artikli 2 punktis 11 määratletud solidaarsusmeetmete jaoks, võib programmis ette näha, et sellise muudatusega seotud kulud on rahastamiskõlblikud alates 11. juunist 2024.“

VII OSA

ÜLEMINEKU- JA LÕPPSÄTTED

Artikkel 83

Määruse (EL) nr 604/2013 kehtetuks tunnistamine

Määrus (EL) nr 604/2013 tunnistatakse kehtetuks alates 1. juulist 2026.

Viiteid kehtetuks tunnistatud määrusele käsitatakse viidetena käesolevale määrusele ning neid loetakse vastavalt II lisas esitatud vastavustabelile.

Määrus (EÜ) nr 1560/2003 jääb jõusse, kui ja kuni seda ei muudeta käesoleva määruse kohaselt vastu võetud rakendusaktidega.

Artikkel 84

Üleminekumeetmed

1. Kui taotluse sooviavaldus on registreeritud pärast 1. juulit 2026, võetakse arvesse asjaolusid, millest tõenäoliselt tuleneb liikmesriigile käesoleva määruse kohane vastutus, isegi kui need on ilmnenud enne seda kuupäeva.

2. Enne 1. juulit 2026 registreeritud rahvusvahelise kaitse taotluse sooviavalduse läbivaatamise eest vastutav liikmesriik määratakse kindlaks määruses (EL) nr 604/2013 sätestatud kriteeriumide kohaselt.

3. Hiljemalt 12. septembriks 2024 esitab komisjon tihedas koostöös asjaomaste liidu organite ja asutuste ning liikmesriikidega nõukogule ühise rakenduskava tagamaks, et liikmesriigid on hiljemalt 1. juuliks 2026 selle rakendamiseks piisavalt ette valmistatud, hinnates sellealaseid puudujääke ja vajalikke operatiivmeetmeid, ning teavitab sellest Euroopa Parlamenti.

Selle ühise rakenduskava alusel kehtestab iga liikmesriik komisjoni ja asjaomaste liidu organite ja asutuste toetusel hiljemalt 12. detsembriks 2024 riikliku rakenduskava, milles määratakse kindlaks meetmed ja nende rakendamise ajakava. Iga liikmesriik viib oma kava rakendamise lõpule hiljemalt 1. juuliks 2026.

Käesoleva artikli rakendamiseks võivad liikmesriigid kasutada asjaomaste liidu organite ja asutuste toetust ning liidu fondid võivad anda liikmesriikidele rahalist toetust kooskõlas neid organeid ja asutusi ning fonde reguleerivate õigusaktidega.

Komisjon jälgib teises lõigus osutatud riiklike rakenduskavade rakendamist hoolikalt.

Komisjon esitab artiklis 9 osutatud kahe esimese aruannete raames ülevaate ühise rakenduskava ja käesolevas lõikes osutatud riiklike rakenduskavade rakendamise seisust.

Kuni käesoleva lõike viiendas lõigus nimetatud aruannete esitamiseni teavitab komisjon ühise rakenduskava ja käesolevas lõikes osutatud riiklike rakenduskavade rakendamise seisust Euroopa Parlamenti ja nõukogu iga kuue kuu tagant.

Artikkel 85

Jõustumine ja kohaldamine

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Seda kohaldatakse alates 1. juulist 2026.

Artikleid 7–15, artikli 22 lõike 1 neljandat lõiku, artikli 23 lõiget 7, artikli 25 lõikeid 6 ja 7, artikli 34 lõikeid 3 ja 4, artikli 39 lõike 3 teist lõiku, artikli 40 lõiget 4 ja artikli 40 lõike 8 teist lõiku, artikli 41 lõiget 5, artikli 46 lõike 1 viiendat lõiku, artikli 46 lõiget 4, artikli 48 lõiget 4, artikli 50 lõike 1 teist lõiku, artikli 50 lõiget 5, artikli 52 lõiget 4, artikleid 56 ja 57, artikli 64 lõiget 3, artikli 67 lõiget 14 ning artikleid 78 ja 84 kohaldatakse siiski alates 11. juunist 2024.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja liikmesriikides vahetult kohaldatav kooskõlas aluslepingutega.

Brüssel, 14. mai 2024

Euroopa Parlamendi nimel	*Nõukogu nimel*
eesistuja	*eesistuja*
R. METSOLA	H. LAHBIB

I LISA

Artikli 66 kohase jaotamise valem

$$\text{Rahvaarvu mõju}_{\text{liikmesriik}} = \frac{\mathbf{Population_{MS}}}{\sum_{\mathbf{i=1}}^{\mathbf{n}} \mathbf{Population_{MS}}}$$

$$\text{SKP mõju}_{\text{liikmesriik}} = \frac{\mathbf{GDP_{MS}}}{\sum_{\mathbf{i=1}}^{\mathbf{n}} \mathbf{GDP_{MS}}}$$

$\text{Osa}_{\text{liikmesriik}}$ = 50 % rahvaarvu $\text{mõju}_{\text{liikmesriik}}$ + 50 % SKP $\text{mõju}_{\text{liikmesriik}}$

n: liikmesriikide koguarv

II LISA

Vastavustabel

Määrus (EL) nr 604/2013	Käesolev määrus
Artikkel 1	Artikkel 1
Artikli 2 punkt a	Artikli 2 punkt 1
Artikli 2 punkt b	Artikli 2 punkt 3
Artikli 2 punkt c	Artikli 2 punkt 4
Artikli 2 punkt d	Artikli 2 punkt 5
Artikli 2 punkt e	Artikli 2 punkt 6
Artikli 2 punkt f	Artikli 2 punkt 7
Artikli 2 punkt g	Artikli 2 punkt 8
Artikli 2 punkt h	Artikli 2 punkt 9
Artikli 2 punkt i	Artikli 2 punkt 10
Artikli 2 punkt j	Artikli 2 punkt 11
Artikli 2 punkt k	Artikli 2 punkt 12
Artikli 2 punkt l	Artikli 2 punkt 13
Artikli 2 punkt m	Artikli 2 punkt 14
Artikli 2 punkt n	Artikli 2 punkt 18
Artikkel 3	Artikkel 16
Artikkel 4	Artikkel 19
Artikkel 5	Artikkel 22
Artikkel 6	Artikkel 23
Artikkel 7	Artikkel 24
Artikkel 8	Artikkel 25
Artikkel 9	Artikkel 26
Artikkel 10	Artikkel 27
Artikkel 11	Artikkel 28
Artikkel 12	Artikkel 29
Artikkel 14	Artikkel 31
Artikkel 15	Artikkel 32
Artikkel 13	Artikkel 33
Artikkel 16	Artikkel 34
Artikkel 17	Artikkel 35
Artikkel 18	Artikkel 36
Artikkel 19	Artikkel 37
Artikkel 20	Artikkel 38
Artikkel 21	Artikkel 39
Artikkel 22	Artikkel 40

Määrus (EL) nr 604/2013	Käesolev määrus
Artikkel 23	Artikkel 41
Artikkel 24	Artikkel 41
Artikkel 25	Artikkel 41
Artikkel 26	Artikkel 42
Artikkel 27	Artikkel 43
Artikkel 28	Artikkel 44
Artikkel 29	Artikkel 46
Artikkel 30	Artikkel 47
Artikkel 31	Artikkel 48
Artikkel 32	Artikkel 50
Artikkel 34	Artikkel 51
Artikkel 35	Artikkel 52
Artikkel 36	Artikkel 53
Artikkel 37	Artikkel 55